

SPRAWOZDANIE
BIAŁOSTOCKIEJ IZBY ROLNICZEJ
za rok 1936/37.

=====

4676

DZIAŁ PRODUKCJI ROŚLINNEJ.Prace Komisji Produkcji Roślinnej - obejmowały działy:

nasienny, doświadczalny, ochrony roślin i upraw specjalnych. Komisja odbyła dwa posiedzenia w dn. 15.V.1936 r. i 12.I.1937 r. Komisja zaopiniowała celowość prowadzenia ośrodków kultury rolniczej przez samorząd terytorialny i możliwość przejęcia ich przez Izbę Rolniczą, celowość zarezerwowania niektórych ośrodków państwowych, wyłączonych od parcelacji, na cele kultury rolniczej, na mające powstać zakłady o tym charakterze.

W dziale nasiennym Komisja przedyskutowała zagadnienie konieczności rozszerzenia na terenie województwa i dla jego potrzeb upraw nasiennych zbóż i ziemniaków oraz ich kwalifikowania. Prócz tego Komisja uznała konieczność organizowania przy Okręgowych Towarzystwach Organizacji i Kółek Rolniczych sekcji nasiennych dla zapewnienia powiatom materiału siewnego na miejscu.

W dziale doświadczalnictwa tematem obrad Komisji była treść doświadczeń, przeprowadzanych przez Rolnicze Zakłady Doświadczalne w Kisielnicy i Elżbiecinie i konieczność organizowania ściślejszych doświadczeń nawozowych w zakresie potrzeb nawozowych, opłacalności nawozów, doświadczeń z obornikiem, uprawą mechaniczną i odmianami roślin uprawnych - na tych terenach, które jako odległe od istniejącego na terenie województwa jedynego Zakładu Doświadczalnego w Łomżyńskim, pozbawione są praktycznych wskazówek w tym zakresie.

W zakresie prac ogólnych Komisja opiniowała preliminarze budżetowe Izby na rok 1937/38 w działach rolniczym, ogrodniczym, ochrony roślin i Rolniczych Zakładów Doświadczalnych w Kisielnicy i Elżbiecinie i ustaliła wytyczne dla zrealizowania tych za-

mierzeń. Członkowie Komisji brali udział, jako delegaci Izby, w zebraniach Kuratoriów Zakładów w Kisielnicy i Elżbiecinie, Ogniska Kultury w Małym Płocku i Fermy Rolniczo-Hodowlanej w Grandziczach.

Doświadczalnictwo i nasiennictwo.

Prace fachowe. A. Doświadczalnictwo - Prace doświadczalne prowadzone były po przez Rolnicze Zakłady Doświadczalne w Kisielnicy i Elżbiecinie, położone w pow. łomżyńskim, w r. 1936 przejęte przez Izbę Rolniczą od Okręgowego Towarzystwa Organizacji i Kółek Rolniczych w Łomży. Zakłady mają do swej dyspozycji dwa obiekty rolne: w Kisielnicy - o przestrzeni 11 ha., o glebie bielicy pojezierskiej, z przeznaczeniem dla zagadnień doświadczalnych ogrodniczo-warzywnych i w Elżbiecinie o przestrzeni 57.9 ha, o glebie bielicy nadrzecznej, dla zagadnień doświadczalnych rolniczych.

Zakres prac Zakładów obejmował: doświadczenia rolnicze, łakowe i pastwiskowe w Elżbiecinie, ogrodnicze i obserwacje nad uprawą roślin przemysłowo-leczniczych w Kisielnicy; doświadczenia zbiorowe, nawozowe, w pow. łomżyńskim, obserwacje Stacji Meteorologicznej II - rzędu w Kisielnicy i III rzędu w Elżbiecinie; obserwacje fenologiczne, obserwacje nad chorobami i szkodnikami roślin, reprodukcję zbóż nasiennych i ziemniaków oraz prace społeczne.

W r. 1936 przeprowadzono w Zakładach następujące doświadczenia:

- a/ w dziale rolniczym: doświadczeń odmianowych 12, obserwacji odmianowych 4, doświadczeń nawozowych 2, uprawowych 3, różnych 4-
- b/ w dziale łakarskim i pastwiskowym: doświadczeń z mieszankami traw 3, obserwacji nad odmianami traw 1, nad agresywnością traw 1 -
- c/ w dziale ogrodniczym: doświadczeń odmianowych 5, obserwacji odmianowych 3, doświadczeń nawozowych 1, uprawowych 1, doświadczeń sadowniczych odmian. 4, doświadczeń sadowniczych

rozstawowych 3 -

d/w dziale uprawy roślin leczniczych: Doświadczeń odmianowych 2 i obserwacji 2, obserwacji nawozowych 1, doświadczeń uprawowych 1 i obserwacji uprawowych 21 -

e/w dziale doświadczeń zbiorowych nawozowych, przy współpracy ze Zjednoczeniem Fabryk Związków Azotowych w Polsce 6 doświadczeń

" Zjednoczeniem Fabryk Superfosfatowych	2	"
z Towarzystwem Eksploatacji Soli Potasowych	3	"
z Towarzystwem Lniarskim w Wilnie	1	"

f/w Zakładach wykonano prób i oznaczeń:

wagi hl. zbóż	prób 652	oznaczeń 2.608
wagi 1000 ziarn	" 388	" 1.852
% łuski w ziarnie owsa	" 128	" 512
sily kiełkowania	" 25	" 25
% skrobi w ziemniakach	" 223	" 669
ilość kłębów w 5 kg. ziemniak.	" 223	" 669
określenie suchej masy /met. Wagnera/	" 502	" 502

W zakresie doświadczeń teren województwa znajduje się w warunkach niepomyślnych. Jedyne Zakład Doświadczeń, położony na krańcu województwa, spełnia swe zadania tylko częściowo obejmując ograniczony rejon zachodni, podczas gdy tereny centralne i wschodnie są pozbawione tego rodzaju placówki. Akcja doświadczeń zbiorowych, poza działalnością Zakładów w Kisielnicy, prowadzona przez Izbę w latach poprzednich, przy pomocy terenowego personelu instruktorskiego, fachowo w tej akcji niewyszkolonego, nie stała na wysokości zadania, a nie dając właściwych rezultatów musiała być w roku sprawozdawczym bardzo ograniczona tylko do tych miejscowości, które dawały gwarancję dokładnego wykonania doświadczeń i były albo pod kontrolą Zakładów w Kisielnicy, albo bezpośrednio ze strony Izby Rolniczej. Ponieważ akcja ta da się odpowiednio zrealizować w zakresie prac Kół /Sekoji

Doświadczeń przy Okręgowych Towarzystwach Organizacji i Kółek Rolniczych, dlatego Izba dążyła do powoływania do życia takich Kół. Organizacja ich następcza jednak duże trudności. Definitywnie zorganizowaną została Sekcja Doświadczeń i Reprodukcyjnych Nasion Uszlachetnionych przy Okręgowym Towarzystwie Organizacji i Kółek Rolniczych w Bielsku Podlaskim - oparta na statucie, wykazała już w pierwszym roku pracy znaczną aktywność. Działalność jej obejmuje granice pow. bielskiego - członków liczy dziewięciu i przeprowadziła wśród nich:

1/ doświadczeń nawozowych ściślych 2 -
 2/ " z odmianami zbóż 8 -
 3/ " " ziemniaków 1 - wszystkie doświadczenia, prócz ziemniaków, były prowadzone z odmianami wyznaczonymi do tego celu przez Sekcję Centralną do Spraw Nasiennictwa w akcji ogólnokrajowych doświadczeń.

Starania Izby w kierunku zorganizowania na analogicznych podstawach Sekcji w pow. grodzieńskim i wołkowyskim definitywnie nie zostały ukończone w roku sprawozdawczym.

Doświadczenia odmianowe, z cyklu doświadczeń prowadzonych przez Sekcję Centralną do Spraw Nasiennictwa, zorganizowano i przeprowadzono ponadto w Fermie Rolniczo-Hodowlanej w Grandziecach: z odmianami żyta, pszenicy ozimej i jarej, owsa i jęczmienia oraz jedno doświadczenie z odmianami owsa przy pomocy Okręgowego Towarzystwa Organizacji i Kółek Rolniczych w Wysokiem Mazowieckiem.

W zakresie doświadczeń pokazowych nawozowych i propagandy stosowania nawozów sztucznych przez gospodarstwa małopolskie, Izba współpracowała ze Zjednoczeniem Fabryk Azotowych w Mościcach i Chorzowie, Zjednoczeniem Fabryk Superfosfatowych w Polsce i Spół-

ką Akcyjną Eksploatacji Soli Potasowych, prowadząc przy pomocy personelu instruktorskiego terenowej akcji doświadczeń demonstracyjnych z nawozami sztucznymi, koncentrując je głównie w gospodarstwach przykładowych, będących pod opieką inspektoratu organizacji wsi i gospodarstw i w akcji przysposobienia rolniczego. W ten sposób przeprowadzono kilkadziesiąt doświadczeń we wszystkich powiatach: z superfosfatem mineralnym, amoniakalnym, superfosfatem azotniakowanym, azotniakiem, saletrą wapniową, saletrazakiem - pod oziminy i zboża jare, celem natychmiastowego stwierdzenia przez gospodarstwa małopolskie skutków działania nawozów sztucznych.

2. Nasiennictwo - Kwalifikację upraw nasiennych na terenie województwa w okresie sprawozdawczym przeprowadzał Wydział Nasienny Sekcji Centralnej do Spraw Nasiennictwa. Akcja ta, podobnie jak w roku poprzednim, nie przybrała szerszych rozmiarów, co było wyrazem trwającej jeszcze depresji w rolnictwie w dziedzinie nasiennym pod wpływem gospodarczego kryzysu, słabej wymiany nasion siewnych przez rolnictwo, stosunkowo znacznych kosztów kwalifikacji, trudności w zbywaniu siewnego kwalifikowanego materiału i małej opłacalności tych transakcji. Kwalifikowały swą produkcję tylko 4 gospodarstwa, w tym 2 hodowlane: Szostawin w pow. ostrołęckim, Sieburczyn w pow. łomżyńskim i dwa reprodukujące: Stanisławów w pow. grodzieńskim oraz Zakłady Rolnicze Doświadczalne w Kisielnicy i Elżbiecinie.

Ogólna przestrzeń zakwalifikowanych upraw wynosiła 54.53 ha, w tym żyta Włoszanowskiego 13.36 ha, pszenice Graniatki Dankowskiej jarych Ostki Suskiej i Gółki Sieburczyńskiej 14.74 ha, owsów Białych Orzeł i Biały Mazur 9.13 ha, ziemniaków Ackersagen, Metman, Knieć, Pallas, Parnassia, Pepo i Silesia 7.18 ha, innych jak

groch, marchew, buraki pastewne i ćwikłowe 10.13 ha. Świadectw na ulgowy przewóz wydano 60, etykiet kwalifikacyjnych na oziminy 100 i na zboża jare 513.

Na wiosnę 1937 r., z chwilą przejęcia akcji kwalifikacji nasiennych przez Białostocką Izbę Rolniczą i w wyniku prowadzonych w tym kierunku ze strony Izby zabiegów, ilość zgłoszonych do kwalifikowania upraw nasiennych wzrosła w następującym stopniu: 24 gospodarstwa zgłosiły do kwalifikowania 252.2 ha, w tym: żyta 35.7 ha, pszenicy ozimej 16.5 ha, owsów 54.3 ha, jęczmion 46.6 ha, pszenice jarych 41.1 ha, ziemniaków 46.1 ha, lnu 8.3 ha, grochu 1 ha, traw 2.6 ha. Zgłoszone zostały odmiany żyta: Włoszanowskie, Potkuskie, Puławskie Wczesne, - pszenica ozima: Wysokolitewka Sob., owsy: Biały Mazur, Antoniński Żółty i Biały, Żółty Lochowa, Najwcześniejszy Niemierozanski i Sołacki Wczesny, jęczmiona: Hanna Skrzyszowski, Gambrinus, Isaria Ackermanna, Marchijski 4-o rzędowy; pszenice jare: Ostka Chłopicka, Suska Bezostna, Gółka Sieburczyńska, Ostka Sieburczyńska, Puławska Twarda - ziemniaki: Rosafolia, Jubel, Parnassia, Knieć, Pepo, Ackersagen, Wohltmann, Ces. Korona i Marszałek.

W związku z powyższą akcją, Izba zaprojektowała zorganizowanie Stacji Oceny Nasion przy Rolniczych Zakładach Doświadczalnych w Kisielnicy, która pociągnie ocenę nasion kwalifikowanych obejmując w przyszłości na terenie województwa ogólną kontrolę oceny produkcji nasiennej. Ta bowiem do tej pory kierowana była do tego rodzaju instytucji sąsiednich.

Reprodukcja zbóż i ziemniaków - Rolnicze Zakłady Doświadczalne w Kisielnicy i Elżbiecinie rozprawiły do siewu nasion zbóż wszystkich gatunków 358.20 q, ziemniaków 590.10 q, innych

/lnu, konopi, rzepaku/ 7.04 q.

Sekcja Reprodcentów Nasion w pow. bielsko-podlaskim rozpoczęła wśród swych członków reprodukcję nasion pszenicy: Wysokolietewki Sob.; owsa: Biały Mazur; pszenicę jarych: Ostki Chłopińskiej i Hildebranda, jedynej Suskiej Bezostnej i ziemniaków rakoodpornych: Jubel, Rosafolia oraz Wohltmannów.

Akcja wymiany nasion siewnych wśród gospodarstw małorolnych prowadzona była, podobnie jak w latach poprzednich, przez Wydziały Powiatowe łącznie z Okręgowymi Towarzystwami Organizacji i Kółek Rolniczych w rozmaitym lokalnym nasileniu, zależnie od aktywności tych instytucji. Najbardziej aktywnie działalność ta ujawniała się w pow. wołkowyskim, nieco słabiej w grodzieńskim i sekoyńskim - w oparciu o działalność Sekcji Spichrzów Gminnych przy Powiatowych Komisjach Rolnych. Zapewniwszy sobie w miejscowych gospodarstwach reprodukcję sprowadzanych na ten cel odmian zbóż oryginalnych, względnie sprowadzając bliższe ich odsiewy, rozprawdzano je w drodze wymiany za własne zboże wśród małorolnych, zapewniając im tym sposobem lepsze ziarno siewne. W innych powiatach Wydziały Powiatowe i Towarzystwa Rolnicze, współdziałając z miejscowymi Spółdzielniemi Rolniczo-Handlowymi, rozprawdzały znaczne ilości materiału siewnego, wpływając na odpowiedni dobór odmian zalecanych przez Izbę, oddając je częściowo w drodze wymiany, częściowo w drodze pożyczek lub za gotówkę. Ośrodki Kultury Rolniczej w Małym Płocku i Grandziecach, współpracując z ogólną akcją nasienną Izby i samorządu terytorialnego, prowadziły, choć niekwalifikowaną, reprodukcję nasion zbóż i ziemniaków, a materiał siewny do rozprawdzenia w głównej mierze od nich był czerpany. W r. 1937 reprodukcje nasienne tych ośrodków wciągnięte zostały do akcji kwalifikacyjnej przez Izbę Rolniczą.

3. Uprawy specjalne - L e n: Prace nad uprawą i przeróbką lnu nie mogły być w roku sprawozdawczym przez Izbę dostatecznie pogłębione z powodu braku fachowego pracownika dla ich pokierowania.

Wzrastający z roku na rok obszar uprawy lnu, będący prawie wyłącznie w rękach drobnej własności rolnej, wymaga na terenie prowadzenia prac instrukcyjnych. Wzrost obszaru uprawy ujawnił się w poszczególnych latach równomiernie następująco:

w r. 1933	było pod uprawą	11.404 ha
w r. 1934	" " "	11.718 "
w r. 1935	" " "	13.700 "
w r. 1936	" " "	15.266 "

Praca Izby na odcinku zaopatrzenia producentów w doborowe nasiona siewne lnu jest od szeregu lat planowo prowadzona. Przy współpracy z Towarzystwem Lniarskim w Wilnie prowadzona była na terenie województwa reprodukcja nasion lnu L.G.S.D. w wybranych 7 gospodarstwach. Z wysianych 500 kg. nasion elit uzyskano 3.175 kg. nasion oryginalnych, które zużyte zostały do dalszej reprodukcji pierwszych odsiewów. Akcja ta już w wysokim stopniu pozwala na pokrywanie zapotrzebowania na nasiona. Niezależnie od tego Izba rozprawdziła na wiosnę r. 1937, po cenach ulgowych /ze zniżką 25%, 4.200 kg. nasion lnu we wszystkich powiatach.

Sprawa przeróbki słomy lnianej na włókno nosiła jeszcze ze strony Izby charakter prac dorywczych i prowadzona była w ramach prac Kół Gospodyń Wiejskich przez instruktorki tej organizacji. Dla braku fachowego pracownika w łonie Izby nie mogła ona być planowa, a jej wyniki wielkimi. Potrzeby województwa są w tej dziedzinie ogromne z powodu powszechnej nieumiejętności racjonal-

nej przeróbki - począwszy od moczenia /roszenia/, suszenia, kończąc na miedzeniu i trzepaniu. Skutki tego uwiarydowiły się wyraźnie z chwilą przystąpienia do organizacji skupu włókna lnianego, przy czym stwierdzono, że jakość włókna lnianego, rzuconego na rynek jest niską - co daje rolnictwu znaczne straty. W niektórych powiatach jakość ta równa się wartości pakuków. Konieczność planowej akcji instrukcyjnej nabiera wyrazistości w związku ze stałym wzrostem ilości włókna, idącego do obrotu. W roku 19 w obrocie handlowym wewnętrznym ilość ta wynosiła 161 tonn, w obrocie zewnętrznym 232 tonny, łącznie 393 tonny, a w r. 1935/3 z terenu Izby zakładowano już 1192 tonn, w czym około 600 tonn na eksport zagranicę. To też działalność Izby, jak i dobrowolnych organizacji rolniczych musiała pójść raczej w kierunku podniesienia jakości surowca.

Prócz tego wzrastające zainteresowanie uprawą wywodziła organizacja skupu tkanin samodzielnymi, prowadzona przez Bazar Przemysłu Ludowego w Białymstoku, odbierający w ostatnich latach o 500.000 m. płótna rocznie, jak również zapoczątkowany przez Bazar skup włókna.

K o n o p i e - Obszar uprawy konopi nie jest w województwie wielki i wynosił: w r. 1933 1146 ha
w r. 1934 961 "
w r. 1935 996 "
w r. 1936 1024 " z tych też względów uprawa konopi nie miała w tym okresie większego znaczenia podarczego dla województwa, chociaż warunki dla tych upraw województwo posiada odpowiednio. W związku z zainteresowaniem przemysłu włókienniczego krajowym surowcem, sprawa zwiększenia up

wy konopi zaczyna być aktualną i praca w tym kierunku została zapoczątkowana. Na wiosnę 1936 r. Izba przeprowadziła 400 kg. nasion konopi włoskich, przydzielonych jej przez Towarzystwo Lniarskie w Wilnie, na wiosnę 1937 r. w ten sam sposób, po ulgowej cenie, rozprowadzono 1.500 kg. nasion konopi jugosłowiańskich.

T y t o n - Obszar uprawy tytoniu uległ dalszemu zwiększeniu:

w 1934 r.	wynosił	275 ha	u 440 plantatorów
w 1935 r.	"	325 "	" 593 "
w 1936 r.	"	401 "	" 763 "
w 1937 r.	"	448 "	" 978 "

Okręg grodzieński uprawy tytoniu obejmuje kilka powiatów, w których w 1937 r. przystąpiło do uprawy:

w pow. augustowskim	348 plantatorów	z 348.9 ha
" " szczuczyńskim	74 "	34.7 "
" " suwalskim	4 "	4.25 "
" " grodzieńskim	8 "	17.55 "
" " wołkowyskim	44 "	42.79 "

Dotychczas w całym rejonie uprawiana była wyłącznie nachodka, dopiero na r. 1937 tytułem próby wprowadzona została uprawa odmian tytoni szlachetniejszych: Kentucky, Debrezyn, Tyski na niewielkich obszarach. Techniczna strona uprawy, jak i prace manipulacyjne przy przygotowaniu surowca do wykupu są otoczone troskliwą opieką instruktorów Polskiego Monopolu Tytoniowego. Plantatorzy są zorganizowani w "Związku Plantatorów Tytoniu Okręgu Grodzieńskiego", który pozostaje z Izłą Rolniczą w ścisłym kontakcie. Działalność Związku w kierunku wzmocnienia organizacyjnego sprawiła, że prawie wszyscy plantatorzy należą do Związku, który

zorganizował zjazdy plantatorów w Augustowie i Wołkowysku, poświęcone omawianiu aktualnych spraw, dotyczących uprawy, wykupu produkcji, ubezpieczeń od klęsk elementarnych i t.p.

Melioracje i zagospodarowanie terenów zmeliorowanych

I. Prace Komisji Komisja Łąkowo-melioracyjna i organizacji gospodarstw obradowała w roku sprawozdawczym 3-y krotnie, a mianowicie:

1/ w dn. 21.IV-36 r. poza sprawami z zakresu organizacji gospodarstw ustalono zakres kompetencji Komisji wzgl. podkomisji łąkowo-melioracyjnej: ma on obejmować następujące punkty:

- a/opracowywanie projektu planu pracy w wymienionym dziale dla Zarządu Izby wraz z opracowaniem wytycznych dla poszczególnych rejonów w nawiązaniu do najważniejszych dla nich w tym zakresie zagadnień,
- b/ustalenie współpracy z Oddziałem Wodno-Melioracyjnym Urzędu Wojewódzkiego i dobrowolnymi organizacjami rolniczymi w dziedzinie melioracji i zagospodarowania łąk,
- c/opiniowanie spraw przekazanych przez Zarząd lub Radę Izby oraz skierowanych przez Ministerstwo Rolnictwa i R.R.

2/ w dn. 27.VI-1936 r. posiedzenie Komisji wypełnione zostało ośkawkicie referatem inż. J. Bezradeckiego i dyskusją nad nim. Temat referatu obejmował: "Badania terenów łąkowych województwa Białostockiego metodą marszrutową w związku z projektami regulacji rzek i melioracji wielkich kompleksów łąkowych, jako podstawa do oceny wpływu projektowanych prac melioracyjnych na grunta obecnie użytkowane jako łąki i pastwiska, względnie nieużytki bagienne. Praca oparta na badaniach wstępnych rz. Narwi i rz. Biebrzy." Celem prac badawczych, podjętych na terenie Izby przy współudziale inż. Bezradeckiego jest:

- a/wypracowanie metody badań ^{zdiobycie} /szybkiej orientacji w ośkoksztale warunków, by łąkarz mógł nadażyć narówni z melioratorem
- b/wyszkolenie pracowników, którzy będą prowadzili ekspertyzy i studia wstępne w terenie.

3/Trzecie posiedzenie Komisji w dn. 18. I - 1937 r., poświęcone było prawom budżetowym i planom pracy w r. 1937/38.

W ciągu roku zaszyły znaczne zmiany w składzie osobowym Komisji: zastąpił całkowicie dotychczasowy przewodniczący dr. St. Bac wskutek wyjazdu z Białegostoku; w wyniku zmiany Rady Izby skład Komisji uległ zmianom, przewodniczącym został wybrany dotychczasowy jej członek radca Tomaszewski.

I. W myśl ogólnego planu, opracowanego w 1934/35 roku, w sprawozdaniu za wspomniany okres/praca personelu łąkarskiego Izby zarysowała się w roku sprawozdawczym w dwóch kierunkach:

1/w kierunku kontynuowania studiów terenowych w celu zebrania materiałów do ogólnego planu potrzeb melioracyjnych województwa, przy czym poza materiałami rejestracyjnymi, rozpoczęto w roku sprawozdawczym studia szczegółowe połączone z opracowaniem metod badawczych.

2/W kierunku praktycznego zastosowania wiadomości, uzyskanych w drodze studiów i obserwacji, w celu wypracowania metod poprawy łąk, najważniejszych dla danych warunków. Osiągnięte wyniki następnie są popularyzowane zarówno wśród całego personelu organizacyjnego, jak i wśród ludności. Ponadto służą do wytknięcia właściwych linii melioracji w uzgadnianiu z Oddziałem Wodno-Melioracyjnym Urzędu Wojewódzkiego.

Prace badawcze. Prace badawcze prowadzone były w roku sprawozdawczym w formie prac szczegółowych w dolinie rzeki Narwi oraz w formie gromadzenia materiałów do ekspertyz wstępnych na szeregu większych obiektów, jak rzeki: Nurzec, Gać-Jabłoń, częściowo rzeki Ruż i Biebrza.

Studia na Narwi są realnym zastosowaniem opracowanej przez inspektora łąkarskiego Izby wspólnie z inż. Bezredęckim i dr. Tomaszewskim metody badań mrazurkowych, ujętej w wyżej przytoczonej referacie inż. Bezredęckiego. Prace te, zainicjowane przez przewodniczącego Komisji Łąkowo-melioracyjnej dr. Bacę przy poparciu finansowym Funduszu Pracy, zostały rozpoczęte w nawiązaniu do projektu regulacji rz. Narwi, opracowanego przez

Oddział Wodno-Melioracyjny Urzędu Wojewódzkiego.

W okresie wegetacyjnym skartowano w skali 1:5000 ca. 7.200 ha. w dolinie rz. Narwi na odcinku od ujścia rz. Biebrzy do ujścia rzeki Supraśli, wykonując 756 odkrywek i opisów gleb oraz tyleż opisów roślinności, w okresie zimowym wykonano analizy mechaniczne próbek gleb w pracowni gleboznawczej P. Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach. Opracowanie zebranego materiału umożliwiło użytkowanie go w projektowaniu trasy regulacyjnej odcinka Narwi przez Urząd Wojewódzki z uwzględnieniem potrzeb łąk na tym terenie położonych. Ponadto dało to możliwość prowizorycznego wypracowania schematu typologicznego łąk w powiązaniu z siedliskiem, glebami i warunkami hydrologicznymi. Jest to bardzo ważna zdobycz dla wstępnych ekspertyz przedmelioracyjnych przy ustalaniu wartości użytkowej łąk oraz wycenie ich potrzeb melioracyjnych i wartości potencjalnej po melioracji.

Równocześnie badania na Narwi stały się szkołą łąkarnictwa i typologii łąk dla personelu łąkarskiego Izby, który brał udział zarówno w pracach technicznych, jak następnie kameralnych. Z uwagi na fragmentaryczność badanego odcinka, opracowanie Narwi nie było w całości publikowane, materiały użyte zostały tylko do referatu, p.t. "Studia łąkownawcze w dolinie rzeki Narwi", wygłoszonego przez inspektorke łąkarską na zjeździe łąkarskim w styczniu 1937 r. w Ministerstwie Rolnictwa i Reform Rolnych.

Szczegółowe studia, prowadzone na rz. Narwi w ścisłej łączności z Oddziałem Wodno-Melioracyjnym Urzędu Wojewódzkiego, dopomogły do sformułowania szeregu poglądów o bardziej ogólnym charakterze na potrzeby melioracji różnych rodzajów łąk na techniczne rozwiązywanie zagadnień melioracyjnych oraz na wyjaśnienie przebiegu zmian zachodzących w różnych rodzajach łąk pod wpływem zmiany warunków siedliska. Poglądy te znajdują stopniowe zastosowanie przy opracowywaniu projektów regulacyjnych.

Jako zasadnicze postulaty w stosunku do projektów regulacji rzek, Białostocka Izba Rolnicza wysunęła następujące postulaty:

- a/projekty regulacyjno-melioracyjne winny obejmować nie poszczególne części rzeki, lecz traktować ją jako całość, mając na widoku gospodarkę wodną dla celów rolniczych,
- b/wykorzystanie wody dla celów nawadniania winno być w pierwszym rzędzie przewidziane na utrzymanie na poziomie produktywności łąk z grupy łąk zalewnych, które łatwo ulegają niekorzystnym zmianom pod wpływem osuszenia i powodują nierentowność melioracji. Ponadto należy dążyć do powiększania drogą gospodarki wodnej powierzchni łąk zalewnych, które posiadają najtrwalszą produktywność przy małych kosztach gospodarczych,
- c/przy wyborze obiektów do regulacji należy mieć na uwadze w pierwszym rzędzie takie, których jakość po przeprowadzeniu ~~prace~~ techniczno-melioracyjnych właściwym dla danego terenu systemem, gwarantuje wzrost wartości terenów meliorowanych, a nie okresową bezużyteczność obiektu, wymagającą "zagospodarowania". Wybór obiektów winien być dokonywany wspólnie przez Urząd Wojewódzki i Izbę Rolniczą na zasadzie wstępnych ekspertyz przedmelioracyjnych.

Wszystkie powyższe postulaty zdążają do skoordynowania prac porpc-
czywych obecnie, pozostaje jednak konieczność ilczenia się ze skutkami
już wykonanych prac regulacyjno-melioracyjnych, sprowadzających się
jak dotąd wyłącznie do osuszania.

Prace wykonawcze Konieczność podniesienia produktywności tych terenów które
re wskutek osuszenia stały się okresowymi półmiejscami
mi, stała się w dziedzinie prac wykonawczych tematem głównym. Typologia
łąk i gleb łąkowych znalazła swe zastosowanie również w oparciu o
niu i naucej techniki uprawy osuszonych terenów dla dostosowania
sposobów uprawy do ich potrzeb, ^{uważa} mało zbadanych niezmierzających się w
dotychczasowych szablona ^{uprawy} Poważne trudności nasunęły
łatwo ulegających utracie struktury gleb mułowych i mułowo-torfowych

oraz zamulonych torfów. Dlatego też prace instruktorów łąkarskich,
skoncentrowane nadal na 2 małych, typowych rejonach / 3 gminnych w pow.
Ostrołęckim i Augustowskim miały za główne zadanie, drogą praktyki i
obserwacji, wypracowanie właściwych dla tych rodzajów gleb upraw, wy-
chodzących poza ramy uprawy torfowisk.

W konsekwencji takiego nastawienia dało się ustalić, że gleby mu-
łowo-torfowe i mułowe charakterystyczne zwłaszcza dla dolin rzecz-
nych prawych dopływów Narwi i Biebrzy, w stanie naturalnym stanowiące
siedlisko najwydajniejszego typu dobrych łąk zalewnych, skutkiem osu-
szania daleko prędzej niż torfy tracą strukturę, roślinność na nich
obumiera, a zakładanie łąk sztucznych nasuwa obawy z uwagi na rozpyle-
nie przy orce. Bardzo skutecznym środkiem prowizorycznego utrzymania
łąk w podobnych siedliskach na pewnym poziomie wydajności okazało się
pogłównie nawożenie, przy czym reagują one szczególnie silnie na potas.
Również bardzo dobre rezultaty daje przy nawożeniu podsiew. Z uwagi na
duże powierzchnie w ten sposób osuszonych łąk na prawym brzegu Narwi
i Biebrzy, oraz na wysoki procent jaki stanowią one w ubogich gospodar-
stwach, konieczność znalezienia możliwie taniego sposobu wyrównania
strat, spowodowanych w produkcji pasz przez meliorację, skłoniła Białos-
tocką Izbę Rolniczą do stosowania na tych terenach przede wszystkim
pogłównego nawożenia potasowego w połączeniu z podsiewem. Z uwagi na
dążenie do obniżenia kosztów zagospodarowania wprowadza się

równorzędnie uprawę łatwiejszych traw na pasiona w gospodar-
stwach, posiadających znaczne powierzchnie osuszonych terenów.

Drugim dość specyficznym rodzajem łąk, wymagającym wypracowa-
nia właściwego systemu melioracji i upraw są t.zw. "bielaszki" cha-
rakterystyczne dla zachodniej części pow. Augustowskiego i Suwalskie-
go. Są to bezodpływowe zatorfiaste kotliny położone wśród glin zwało-
wych, silnie zamulone spływami z pól. W stanie naturalnym stanowią
bardzo mało wydajne użytki łąkowe lub zupełnie nieużytki z tendencją
do zarastania sphagnum. Próby uprawy wykazały, iż po osuszeniu można je

przy stosowaniu orki, intensywnego bronowania, ostrożnego walcowania oraz nawożenia obornikiem i nawozami fosforowymi przekształcić na wysoko produkcyjne łąki. Warunki deluwialne gwarantują przy odpowiednich staraniach trwałość takich kultur. Z uwagi, że jest to dominujący rodzaj łąk w tym rejonie, ubogim w sieno zajęcie się uprawą "bielaszek" ma ważne znaczenie gospodarcze; zagospodarowanie może się odbywać fragmentarycznie i wyłącznie na koszt zainteresowanych, którzy posiadają dość znaczne i o dobrych glebach gospodarstwa. Meliorację bielaszek uważać należy za bezwarunkowo rentowną i nienaruszającą równowagi gospodarstwa. W akcji zagospodarowania łąk, prowadzonej podobnym systemem, jak w roku ubiegłym, prócz personelu łąkarskiego czynnym był również personel instruktorski organizacji gospodarstw. Akcja pokazowa objęła 57 miejscowości, dając ogólną powierzchnię 32 ha., w tym 18 ha. z powierzchnią uprawą i nawożeniem. Ponadto w zespołach prowadzono uprawę różnych roślin na glebach pochodzenia bagienneego /okopowe konopie/ na ogólnej powierzchni 17 ha.

Do pewnego stopnia do akcji pokazowej zaliczyć również można próby z wprowadzeniem przemennych mieszanek pastwiskowych w płodozmianie. Izba udzielała dodatku nasion kostrzewy łąkowej i rajgrasu angielskiego do nasion własnych koniozyny i tymotki. Ogółem założono w 24 gospodarstwach, objętych opieką, 12 ha. takich pastwisk. Z funduszy własnych pod kierunkiem Białostockiej Izby Rolniczej zagospodarowano ogółem 47,5 ha., głównie jako pastwiska trwałe i przemienne. Nawożenie pogłównie, przeważnie nawozami fosforowymi, częściowo z podsiewem, wyniosło około 180 ha., przeważnie na Kurpiach. Z kredytu Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych zagospodarowano ogółem 20 ha. w 15 gospodarstwach. Koszta nasion i nawozów, przy pełnej uprawie, wahały się od 90 do 120 zł./ha., przy półuprawie od 30 do 60 zł./ha.. Stan produkcji nasion traw niecowarósł: plantacja w 2 majątkach uległa rozszerzeniu, ponadto powstały 3 koła uprawy traw na nasiona /w gospodarstwach drobnych/.

W celu uzyskania dobrych nasion do reprodukcji, założono z elit un-

kupionych w Zakładzie Doświadczalnym Uprawy Torfów p/Sarnami, plantację produkcyjną w Zakładzie Doświadczalnym w Kisielnicy.

Stan narzędzi do uprawy łąk wzrósł dość znacząco, nie tylko z funduszy Izby, lecz i samorządów powiatowych i gminnych oraz zainteresowanych rolników. Najwięcej rozpowszechniają się wały betonowe oraz broza "Nowa" Sucheniego.

Należy przy tym ponieść, iż bardzo wzrosła liczba zgłoszeń o porady łąkowe, którym bardzo szczerzy personel nie był w stanie podołać, dlatego się to przede wszystkim odczuć na rejonie Kurpiowskim.

Dokazał - Poza szkoleniem personelu łąkarskiego na Harwi, wzorem roku ubiegłego, zorganizowano:

ubiegłego zorganizowano:

- 1/ 2 dniowy zjazd-kurs personelu instruktorskiego na rejonie Kurpiowskim w celu spopularyzowania metod zagospodarowania terenów osuszonych. Obecnych było 19 osób z pośród personelu agronomicznego,
- 2/ zimowy kurs łąkowo-melioracyjny dla personelu melioracyjnego Urzędu Wojewódzkiego i personelu łąkarskiego Izby w dn. 11 i 12. IX-1936 r.

Program kursu był następujący:

11. IX- 1. Wstęp a/ogólna charakterystyka rejonu Kurpiowskiego pod względem rolniczym - starosta powiatowy F. Kulikowski -
b/przebieg akcji scaleniowej na rejonie Kurpiowskim - pow. komisarz ziemski p. Glebko -
c/melioracje związane z przebudową ustroju rolnego i regulacją rzek - refer. melior. Starostwa inż. Wincerski -
d/metoda pracy nad zagospodarowaniem terenów zmeliorowanych i plan zwiedzania w terenie - instr. łąk p. Bojarzyński Z.
2. Zwiedzanie regulowanych rzek Piasecznicy, Sekwy i Rozogi w różnych stadiach pracy, z wyjaśnieniami, udzielonymi przez personel melioracyjny.
3. Zwiedzanie prac pokazowych z uprawą terenów bagienneych osuszanych w Wejźbie, prac zespołowych w Wanaćji i Pukowiznie. Pokaz plodów rolnych, wyprodukowanych na glebach pochodzenia bagienneego w Wanaćji.

12. IX- Zebranie dyskusyjne pod kierunkiem przewodniczącego Komisji Organizacji Gospodarstw i Łakowo-Melioracyjnej na temat: "Akoja opieki i organizacji gospodarstw na terenie o dużej ilości nieużytków pochodzenia bagiennego: 1/akoja pokazowa, 2/akoja zespołowa, 3/ gospodarstwo indywidualne" oraz referat inż. Składzińskiego.

II. Program kursu łakowo-melioracyjnego dla personelu melioracyjnego

Urzędu Wojewódzkiego w dn. 11-13. XII-1936 r.:

1. Odczyty: dr. J. Tomaszewskiego z Puław na tematy:

a/ Stosunki wodne w dolinach rzecznych i na torfowiskach -

b/ Charakterystyka gleb łakowych i błotnych -

c/ Przeobrażenie gleb łakowych i błotnych pod wpływem zmian reżimu wodnego -

d/ Regulacja stosunków wodnych w dolinach rzecznych i na torfowiskach.

2. Odczyt inż. Bezradzkiego S.

a/ Typy łak i ich zachowanie się pod wpływem zmian reżimu wodnego -

b/ Zabiegi gospodarcze w celu poprawienia wydajności różnych typów łak oraz wykorzystanie gleb pochodzenia bagiennego.

3. Odczyt inż. Ostrowskiego.

a/ Rodzaje torfowisk i ich rozmieszczenie w terenie -

b/ Melioracje techniczne torfowisk /odwodnianie i nawodnianie/

4. Referat inż. Sochonia:

Fragment projektu regulacji rz. Narwi.

5. Komunikaty:

a/ Oddziału Wodno-Melioracyjnego Urzędu Wojewódzkiego -

b/ Oddziału Łakarskiego Białostockiej Izby Rolniczej -

c/ Inspektoratu Ochrony Lasów Urzędu Wojewódzkiego -

6. Przemówienie Maczelnika, Wydziału Rolnictwa i Leśnictwa.

Akoja oświatowa w terenie miała charakter ściśle lokalny w zespołach, w których prowadzone były prace wykonawcze; jednak oja akoji oświatowej wynika i stąd jeszcze, że 2 instruktorów łakarskich przeszło w okresie zimowym 3-y miesięczne przeszkolenie w akoji organizacji gospodarstw na Okręgu Cwiczobnym.

Reasumując wszystko powyższe, należy stwierdzić, iż dotychczas akoja łakarska i łakoznawcza koncentruje się głównie w obrębie dorzecza rz. Narwi i to przeważnie na jej prawym brzegu. Przyczyną tego jest zarówno największa koncentracja łak w tej zlewni, jak i największe zaawansowanie osuszenia terenów łakowych na prawym brzegu Narwi i Biebrzy. Wobec znalezienia rozwiązań dla zasadniczych zagadnień tych terenów, akoja łakoznawcza oraz wypracowanie właściwych metod melioracji i zagospodarowania musi się stopniowo posuwać ku wschodowi, na górny Narw, dorzecze Buga, oraz dorzecze Niemna. Rozszerzenie zasięgu prac zarówno badawczych jak wykonawczych wymaga lepszego przygotowania personelu łakarskiego, który po przeszkoleniu na Narwi będzie mógł się podjąć trudniejszych zagadnień, oraz zwiększenia personelu do tego stopnia, by można z jego pomocą było objąć całe województwo. W związku z powyższym przewiduje się w r. 1937/38 stworzenie instruktoratów obwodowych, odpowiadających terenom referatom melioracyjnym przy Starostwach, a będących pod względem kompetencji i zakresu prac ekspozyturą działu łakarskiego Izby na 2-3 powiatowym obwodzie. Możliwym będzie obsadzenie ^{na razie} 2-3 obwodów, z równoczesnym dokształcaniem nowego personelu do objęcia analogicznych stanowisk. Do kompetencji personelu instruktorskiego obwodowego wchodziłoby:

- 1/ układanie planu melioracji i zagospodarowania dla obwodu w porozumieniu z referentami melioracyjnymi Starostw i referentami rolnymi Wydziałów Powiatowych,
- 2/ przeprowadzenie ekspertyz wstępnych przedmelioracyjnych -
- 3/ kierowanie akoją zagospodarowania przy współudziale całego personelu agronomicznego rejonowego -

4/poradnictwo łakowe -

5/w poszczególnych wypadkach organizacja melioracji szczegółowych i opieki nad nimi -

6/ozuwanie nad zaspatrzeniem ludności w nasiona i nawozy -

7/rozprowadzanie kredytu na zagospodarowanie łąk -

8/powiązanie akcji łakarskiej z działami wytwórczości zwierzęcej na terenie obwodów /mleczarnie, koła kontroli mleczności, koła hodowlane, żrebięciarnie i t.p./ -

9/dochodzenia wodno-prawne.

W ten sposób akcja łakowo-melioracyjna Izby stopniowo będzie rozwiązywała lokalne ważne tematy, przygotowując je do rozpowszechniania w praktyce.

Równocześnie Izba dążyć będzie do zajęcia należnego jej z tytułu reprezentacji samorządu rolniczego stanowiska w stosunku do zagadnień melioracyjnych: decydującego głosu w wyborze obiektów, wymagających melioracji; w kolejności ich wykonywania; w wyborze systemu melioracji, dostosowanego do warunków naturalnych i poziomu kulturalnego i ekonomicznego ludności poszczególnych rejonów.

AP

Ogrodnictwo.

Personel fachowy w okresie sprawozdawczym stanowili: inspektor ogrodniczy Białostockiej Izby Rolniczej, jeden instruktor specjalny, pracujący przy Okręgowym Towarzystwie Organizacji i Kółek Rolniczych w Wołkowysku, trzech instruktorów przysposobienia rolniczego, pełniących prace zlecone w dziale ogrodniczym w pow. augustowskim /do X.1936 r./, łomżyńskim i suwalskim. W pozostałych powiatach fachowe prace ogrodnicze prowadzone były przy pomocy ^{ogólnego} personelu instruktorskiego Okręgowych Towarzystw Organizacji i Kółek Rolniczych, a szczególnie instruktorów organizacji gospodarstw w rejonach ich działalności. Jednakże opieranie się na personelu, używanym jednocześnie do wszelkich akcji, nie daje dostatecznego oparcia akcji ogrodniczej. Szczupłość fachowego personelu instruktorskiego, o przygotowaniu w zakresie sadowniczym, wywołuje konieczność szkolenia instruktorów innych specjalności dla zapoznawania ich z metodami prac, prowadzenia zespołów pielęgnacji sadów i całokształtem akcji sadowniczej. - Izba zorganizowała w tym celu w lutym 1937 r. w Zarebach Kościelnych specjalny kurs, na którym przeszkolenie przeszło 12 instruktorów, uzyskując możliwość prowadzenia prac przy fachowej pomocy ze strony Izby. Podobnie też dla zwiększenia kadr pomocników ogrodniczych i celem usprawnienia prac ogrodniczych technicznych, zorganizowano 7 kursów 2-5 dniowych, /w pow. bielskim, sokólskim, augustowskim i wysoko-mazowieckim/ w kilku cyklach, dla pomocników ogrodniczych, rekrutujących się z wychowanków szkół rolniczych i ogrodniczych. Personel ten po przeszkoleniu użytym był do prac technicznych specjalnie mu zleconych.

Prace organizacyjne.	Stan organizacyjny w stosunku do ubiegłego okresu uległ pewnym zmianom na lepsze. Jakkolwiek nie wszyst
----------------------	---

kie dotąd istniejące Koła /Sekcje/ w równym stopniu były żywotne, w powiatach o silniejszych zainteresowaniach ogrodniczych zorganizowany element ogrodniczy wykazywał względną aktywność. Przez

istniejących kół zorganizowano ponadto:

w pow. białskim Koło Ogrodniczo-Pszczelarstwo w Białym Podl. --

w " białostockim " " " w Białymstoku --

w " grodzieńskim, jako organ Powiatowej Sekcji Ogrodniczo-Pszczelarstwa w Grodnie - Spółdzielnię Ogrodniczo-Pszczelarską z odpowied. zaopatrzenia członków w środki i narzędzia produkcji oraz dla zbytu produkcji. Łącznie z dawnymi istniały obecnie w sumie 28 kół terenowych oraz 6 organizacji powiatowych.

Sadownictwo: 1/ W związku z akcją zakładania sadów, przy różnorodności terenu tak pod względem warunków przyrodniczych /glebowych i klimatycznych/ jak i warunków ekonomicznych /zbyt-zapotrzebowanie/ okazała się konieczność ustalenia rejonów. Sprawa ta o podstawowym znaczeniu dla rozwoju sadownictwa była przedmiotem porozumienia Izby z poszczególnymi Towarzystwami Organizacji i Kółek Rolniczych, w wyniku czego dla sadów handlowych zostały zaprojektowane rejony odpowiednio do warunków i ustalono dla nich gatunki i odmiany.

Poza tą akcją Izba pobudzała inicjatywę prywatną i propagowała zakładanie sadów na użytek własny rolnika.

W większości powiatów sady były zakładane za gotówkę, przy częstym wykorzystywaniu pomocy organizacyjnej Okręgowych Towarzystw Organizacji i Kółek Rolniczych, w zakresie zbiorowego sprowadzania drzewek. Akcja ta rozwinęła się w następującym stopniu:

sprowadzone w jesieni 1936 r. i na wiosnę 1937 roku:

do powiatu białostockiego	3.300	sztuk drzewek owocowych	-
" " grodzieńskiego	11.814	" " "	"
" " łomżyńskiego	15.000	" " "	"
" " ostrowskiego	4.439	" " "	"
" " suwalskiego	1.600	" " "	"
" " wysoko maz.	3.400	" " "	"
" " wołkowyskiego	10.850	" " "	"

Brak szczegółowych danych z pow. augustowskiego, ostrołęckiego, sokólskiego, szczuczyńskiego i bielskiego.

2/ Łącznie ze sprawą zakładania sadów Izba Rolnicza prowadziła, w ramach ogólnokrajowej akcji doświadczalnej, badania nowych odmian, zgodnie z instrukcjami Referatu Rejonizacji Sadowniczej Zakładu Sadownictwa przy Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego.

Do badań doświadczalnych użyto odmian jabłoni: Delicious, Cortland, Mc.Intosh, Northern Spy, Barnack Beauty, Fenouille, University Winter, Banane, Worcester, Pearmain. Odmiany te zostały zasadzone grupowo po kilka drzew w ilościach następujących:

w pow. białostockim	44 drzew	6 punktów	-
w " bielskim	12 "	2 "	"
w " grodzieńskim	36 "	3 "	"
w " ostrołęckim	12 "	2 "	"
w " ostrowskim	12 "	1 "	"
w " suwalskim	14 "	2 "	"
w " wołkowyskim	48 "	4 "	"

O g 6 l e m 178 drzew 20 punktów.

3/ W dziale opieki nad istniejącymi sadami i w celu postawienia ich na racjonalnym poziomie i należytej produkcji, Izba dążyła do otoczenia ich stałą fachową opieką. Specjalną opieką otoczono sady w gospodarstwach przedowniczych, organizując:

a/ zespoły pielęgnacji sadów, których członkami są drobni właściciele - tak rozmieszczone, by dawały możliwość organizacyjnego obsłużenia ich przez miejscową siłę instruktorską:

w pow. augustowskim	2	/ I i II st./
w " białostockim	2	/ 2 - II st./
w " bielskim	1	/ II st./

w pow. grodzieńskim	3	/ I st. /
w " łomżyńskim	8	/ 6-I st. i 2-II st. /
w " ostrołęckim	3	/ I st. /
w " ostrowskim	3	/ 2-I st. i II st. /
w " wołkowyskim	10	/ I st. /
w " wysoko-maz.	2	/ I i II st. /

Razem prowadzono 34 zespoły pielęgnacji w tym 8 drugiego stopnia.

Sady w zespołach były w okresie wegetacyjnym lustrwane przez instruktorów, co łączono z poradnictwem i pokazami praktycznymi czynności pielęgnacyjnych.

W związku z tą akcją przeprowadzono 67 demonstracji i pogadanek. b/ pod stałą opieką fachową, indywidualną, pozostawały w okresie sprawozdawczym 3 sady: w pow. ostrowskim 2 i w pow. białostockim 1, jako sady t.zw. wzorowe /do naśladowania w okolicach większych skupień sadowniczych/ -

Walka ze szkodnikami w sadach wyszczególniona jest w sprawozdaniu z działu Ochrony Roślin. -

4/ W powiatach bielskim, ostrowskim i wołkowyskim zapoczątkowano w/g instrukcji Komisji Współpracy w Doświadczalnictwie przy Ministerstwie Rolnictwa i Reform Rolnych doświadczenia demonstracyjne w sadach, celem unocznienia wpływu nawożenia na rozwój i do-rodność owoców - przy czym Izba Rolnicza dostarczyła na ten cel potrzebnych nawozów sztucznych i wszelkich środków chemicznych dla walki ze szkodnikami i chorobami drzew owocowych. W zakresie tych prac okazała się szczególnie potrzebna praca przeszkolonych technicznych pomocników ogrodniczych pod kierunkiem również w tym przeszkolonych instruktorów. -

5/ W związku z akcją zakreślenia rejonów dadowniczych i uzupełnienia doborów odmian drzew owocowych zorganizowano 5 pokazów owoców w pow. bielskim, łomżyńskim, grodzieńskim, augustoskim.

Szkółkarstwo. W roku sprawozdawczym Białostocka Izba Rolnicza prze-

prowadziła kwalifikacje szkółek pod względem przydatności materiału drzewkowego do sadzenia. Za czynności kwalifikacyjne Izba do-tychczas nie pobiera żadnych opłat. Z ogólnej liczby zewidencjono-wanych szkółek na terenie woj. białostockiego 24 /a w tym 5 szkó-łek w r. 1936/37 nie miało materiału sprzedażnego/ - zgłosiło się do kwalifikacji 15 szkółek, co stanowi 74%. Kwalifikacje uzyskało 13 szkółek; zdyskwalifikowano 2. Spis nakładów zakwalifikowanych był podany do publicznej wiadomości w Komunikacie Białostockiej Izby Rolniczej, a okólnikiem do wiadomości i przestrzegania przez Okręgowe Towarzystwa Organizacji i Kółek Rolniczych.

Produkcja szkółek nie pokrywa zapotrzebowania terenu - W roku sprawozdawczym wynosiła 64,5 tys. drzew.

Spis szkółek drzew owocowych zakwalifikowanych:

Powiat	gmina	miejscowość	właściciel
Augustów	Bargłów Hołynka	Solistówka Perstun	Olszewski Przewłocki
Białystok			Szmidt. - Kra- szewskiego 23 Kitszel. - Sta- szyc 6 Bisping
Grodno	Wielkie Ejsmon- ty	Massalany	
"	Łasza	Swiskocz Dolna Grandzicze	krasińska Rerma Sejmikow
Łomża	Drozdowo	Elźbiecin Elźbiecin	Horoszko Nadleśnictwo Elźbiecin
"	Mały Płock	Mały Płock	Ognisko Kultu- ry Rolnej
Ostrołęka		Ostrołęka	Drewnik
Ostrów Maz.		Ostrów Mazow Ostrów Komorowo	Łasek-Sielska Brzostek
Wołkowysk	Krzemienica K.	Krzemienica Kość.	Szyłkarski

Warzywnictwo. Na terenie działalności Izby warzywnictwo nie stanowi produkcji specjalnych gospodarstw, a prowadzone jest ubo-ecznie w gospodarstwach rolnych.

Produkcja warzyw gruntowych pokrywa zapotrzebowanie rynku ilościowe /z wyjątkiem zmiennych rynków jak Augustów, czy Druskieniki - gdzie okresowo frekwencja letników

jest bardzo rozmaita - np. w roku 1935 w Augustowie ilość przyjezdnych wyrażała się liczbą 3 tys. a w r. 1936 - 8 tys. /- produkcja ta jednak jakościowo stoi bardzo nisko.

Ze względu na to, że producenci nie są zrzeszeni /nie są zawodowi/ ani też handel nasionami nie jest prowadzony przez firmy fachowe, dotychczas osiągnięcie poprawy natrafia na trudności.

Ogródki warzywne w Kołach Gospodyń Wiejskich i w P. R. zgodnie z celem ich prowadzenia, dają poważne rezultaty w zakresie wprowadzenia warzyw do odżywiania się ludności.

W ramach akcji P. R. ogródki warzywne przeprowadzane były jako temat konkursowy. w 20 zespołach w pow. wołkowyskim, w 12 zespołach w pow. grodzieńskim, w 9 zespołach w pow. wysoko-mazowieckim, po 4 zespoły w powiatach białostockim, ostrołęckim /gm. Myszyniec/ po 3 zespoły w powiecie szczuczyńskim, sokólskim i łomżyńskim, po 2 zespoły w powiatach Bielsk Podlaski /Hajnówka i Mielnik/Ostrów Mazowiecka oraz w 1 zespole w pow. suwalskim.

Koła Gospodyń prowadziły 51 pokazowych ogródków warzywnych - /w pow. bielskim 1, grodzieńskim 1, łomżyńskim 16, ostrołęckim 7, sokólskim 1, szczuczyńskim 5, wysoko-mazowieckim 20/ oraz 94 konkursów warzywnych /w powiecie augustowskim 6, białostockim 4, bielskim 7, grodzieńskim 4, łomżyńskim 18, ostrołęckim 19, ostrowskim 8, sokólskim 5, suwalskim 10, szczuczyńskim 2, wołkowyskim 4 i wysoko-mazowieckim 7/.

Oświata. Mając na uwadze, że najlepszą metodą celowego szkolenia jest nauczanie praktyczne-poglądowe, Izba zwróciła większą uwagę na pracę ciągłą demonstracyjną jak zespoły pielęgnacji sadów, szkolenie kadr pomocników technicznych sadowniczych, niż na kursy teoretyczne. Kursów praktycznych przy współudziale Izby przeprowadzono 12 /pow. augustowski, suwalski, grodzieński, białostocki, os-

trowski, wysoko-mazowiecki/, omawiając tematy: sadownictwo warzywnictwo, przetwórstwo i przechowywalnictwo i ogródki działkowe.

Ponadto personel ogrodniczy Izby brał udział w kursach, organizowanych dla nauczycieli szkół powszechnych /w związku z akcją prowadzenia ogródków szkolnych/. Kursy takie 3-4 dniowe odbyły się w cyklu wiosennym i jesiennym- dla nauczycieli z obwodu bielskiego, białostockiego, sokólskiego i łomżyńskiego.

Pszczelarstwo. Referat Pszczelarski jest prowadzony łącznie z referatem ogrodniczym.

W dalszym ciągu prowadzonych jest 7 punktów kontrolnych uli. Rok sprawozdawczy był rokiem mało miodnym, odczuwano i brak wosku jako następstwo warunków poprzedniego roku.

Cukier bezakcyzowy do podkarmiania pszczół był rozprowadzany przez Bazar Przemysłu Ludowego na teren całego województwa. System zaświadczeń jak w roku poprzednim.

Globalna ilość rozprowadzonego cukru bezakcyzowego wynosiła 29.180 kg.

Rozdział na poszczególne powiaty:

pow. augustowski	-	2.397.12 kg.
" białostocki	-	4.410.04 "
" bielski	-	3.927.44 "
" grodzieński	-	3.736.04 "
" łomżyński	-	4.985.76 "
" ostrowski	-	1.172.88 "
" sokólski	-	2.573.82 "
" suwalski	-	1.321.60 "
" wołkowyski	-	257.04 "
" wysoko-mazow.	-	3.650.98 "
" szczuczyński	-	747.36 "

W okresie wiosennym 1936 r. rozprowadzono 17.333 kg

a w okresie jesiennym 11.747 kg

Stan organizacyjny pszczelarzy w porównaniu do ubiegłego roku uległ zmianie, jak wykazano w sprawozdaniu referatu ogrodniczego, gdyż zrzeszani są ogrodnicy i pszczelarze w jedną organizację.

Ochrona Roślin.

Organizacja
pracy
Stacji.

1/ Skład personalny: mgr. Modrzejewska Helena-inspektorka ochrony roślin prowadzi wszystkie działy ochrony roślin na terenie woj. białostockiego.

2/ Ilość wyjazdów służbowych: 169 dni;

3/ Organizacja sieci korespondentów.

Sieć korespondentów obejmuje osoby prywatne, zgłaszające się dobrowolnie w ilości: 110; Zakład Doświadczalny w Kisielnicy i Elżbiecinie, Ognisko Kultury Rolniczej w Grandziecach i Małym Płocku, Szkoły Rolnicze w Kukowie, Krzyżewie i Kupiskach, instruktorów rolnych 12, ogrodników 1, instruktorów rejonowych 28, korespondentów P.J.M. 14, razem 170 korespondentów. Korespondenci przesyłają próbki chorych i uszkodzonych roślin w ofrankowanych przez Izbę kopertach i wypełniają przesłane kwestionariusze. W planie lustracji terenu należy uwzględnić korespondencję, aby w terenie douczyć ich obserwacji chorób i szkodników roślin.

4/ Łączność z P.I.N.G.W. wyrażała się przesyłaniem okresowych sprawozdań o występowaniu chorób roślin; do działu entomologicznego Stacji Ochrony Roślin w Wilnie przesłano materiały dotyczące występowania chrabaszczy. Do działu rejestracji szkodników przesyłane są okresowe dane o występowaniu szkodników w terenie.

5/ Łączność z Urzędami Wojewódzkimi i Wydziałami Powiatowymi zaznaczała się w uzgodnieniu najważniejszych terenowych lokalnych zagadnień oraz we współpracy zwalczaniu chorób i szkodników.

Łączność z Izba Rolniczą wyrażała się przez stałe dojazdy inspektorki ochrony roślin do Białostockiej Izby Rolniczej i załatwianie w Izbie wszystkich prac z zakresu ochrony roślin. Plan pracy jest ściśle uzgodniony z Dyrekcją Izby i z poszczególnymi referatami. Wspólnie z personelem fachowym Izby odbywają się lustracje; z inspektorką ogrodniczą lustracje zespołów pielęgnacji sadów, szkółek i sadów handlowych pod indywidualną opieką; z inspektorami rolnymi i organizacjami gospodarstw lustracje pól i spichrzów; z inspektorką K.G.W. lustracje warzyw.

6/ Zwalczanie raka ziemniaczanego. Ze względu na niektyozną bezpieczeństwo zawleczenia raka ziemniaczanego z Prus hodnych, zilustrowano plantacje ziemniaczane we wsiach w pasie ochronnym na przestrzeni 5 km. od granicy.

Lustracji dokonali lustratorzy, zorganizowani z wychowanków szkół rolniczych, wybrani przez miejscowych referentów rolnych.

Dla przeszkolenia lustratorów były zorganizowane trzy kursy w Augustowie, Suwałkach i Grajewie, po nich przeprowadzono lustrację próbną pól ziemniaczanych i egzamin. Wybrano 11 lustratorów, którzy otrzymali za pośrednictwem Białostockiej Izby Rolniczej wszystkie lustracyjne, instrukcje, koperty do próbek i ulotki /ulotki plakatowano we wszystkich wsiach i gminach, gdzie była przeprowadzona lustracja, na tablicach sołtysów i przed gminami oraz rozdano także gospodarzom, u których była robiona lustracja/. Personalem sprawdzającym prace lustratorów byli: instruktorzy rejonowi, lokalni referenci rolni oraz inspektorka ochrony roślin. Lustratorzy byli zatrudnieni 23 dni.

W pow. ostrołęckim zilustrowano wsi 24 gospodarstw 439

komążyńskim	"	"	4	"	72
szozuczyńskim	"	"	54	"	714

w pow. augustowskim zlustrowano wsi 26 gospodarstw 467

" suwalskim " " 63 " 1159

R a z e m 171 " 2.851

Raka ziemniaczana nigdzie nie stwierdzono, ponieważ jednak blisko zagranicą są ośrodki raka ziemniaczanego, należy na przyszły rok również dokładnie przeprowadzić kontrolę.

W związku z ochroną przed zawięzieniem raka ziemniaczanego rozprowadzono w gospodarstwach wziętych pod opiekę w zespołach organizacji gospodarstw i P.R. ziemniaki rakoodporne odmian: K. Parnassia, Rosafolia, Jubel, Pepe. Kontynuuje się także prowadzenie głównej rozmnażalni ziemniaków z odmian Rosafolia, Jubel, nasza i Kmieć w Małym Procku /Ośrodek Kultury Rolniczej/ oraz mniejsze rozmnażalnie w zamożniejszych gospodarstwach w pow. ostrołęckim, augustowskim i suwalskim.

2/ Kontrola i wydawanie świadectw zdrowotności:

Z terenu woj. białostockiego wydano jedno zaświadczenie zdrowotności osiny na wywóz do Australii.

3/ Współpraca w zakresie kwalifikacji ziemiopłodów:

Zlustrowano i zakwalifikowano 14 szkółek drzew owocowych oraz zbadano zdrowotność ziemniaków w rozmnażalniach ziemniaków rakoodpornych.

4/ Zwalczanie korówki wełnistej: /lustracje szkółek i sadów/

Zlustrowano 21 szkółek drzew owocowych, 22 dużych sadów 37 zespołów sadowniczych - razem 137 sadów.

5/ Zwalczanie innych aktualnych chorób i szkodników:

Walka z wołkiem zbożowym. W związku z dość silnym rozprzestrzenieniem wołka w pow. wołkowyskim podjęto lustracje spichrzów gminnych, młynów i spichrzów prywatnych. W spichrzach gminnych

nych nie znaleziono nigdzie wołka; w prywatnych spichrzach wprowadzono dokładne czyszczenie pomieszczeń na zboże, mycie ługiem, aniliną, kreoliną, zrywanie podłóg oraz przesuszanie w suszarniach ziarna.

Zwalczanie komarnicowatych. - na terenie zmeliorowanych torfów ukazały się w wielkiej ilości larwy komarnie w powiatach: ostrołęckim, łomżyńskim, szczuczyńskim, białostockim i bielskim. Bardzo dobre wyniki w zwalczaniu komarnicowatych dało silne waloowanie ziemi. Doświadczenia założone z fluorokrzemianem baru nie dały rezultatów, gdyż larwy wtedy były już duże i nie żerowały.

Pielęgnacja sadów. - W roku sprawozdawczym sprawy ochrony roślin w dziale ogrodnictwa posunęły się o tyle naprzód, że właściciele sadów zespołowych czy też indywidualnych mogli już korzystać z opryskiwaczy nie tylko powiatowych, ale i większość gmin nabyła opryskiwacze; dużo także zespołów doszło już do własnych aparatów. Z dziesięciu powiatów zgłoszono 51 zespołów pielęgnacji sadów. Pogadanki i pokazy w zespołach przeprowadzali w tym roku przeszkoleni specjalnie instruktorzy rejonowi rolni i ogrodnicy. Zespoły te były jedno lub dwukrotnie lustrwane przez inspektorke ogrodniczą i ochrony roślin:

Powiat	Liczba zespołów zapoczątkowanych	liczba zespołów utrzy- manyh do zimy 1937 r.
Augustów	4	2
Białystok	2	2
Bielsk Podlaski	1	1
Łomża	11	8
Grodno	4	3
Ostrołęka	6	3
Ostrów Mazow.	4	3
Sokółka	2	
Szczuczyn	4	
Wołkowysk	10	10
Wysokie Maz	3	2
R a z e m	51	34

6/ Tępienie berberysów i chwastów.

Tępienie berberysu odbywa się na tym samym terenie co i roku zeszłym, objęło ono powiaty: Gredno, Wołkowysk, Augustów, Szczuczyn. Berberysu jednak w dalszym ciągu nie karczują, a wyją z powodu małych funduszy, należy więc pracę tę co rok w sąsiednich powiatach prowadzić. Walkę z berberyssem organizowali rolnicy i instruktorzy w porozumieniu z Białostocką Izba Rolniczą. W powiecie wołkowyskim komisyjnie taksowano straty z powodu masowego opanowania psł rdzą żdzbiową i stwierdzono w tym szeregu miejscowości duże ilości berberysu.

Tępienie chwastów - ogranicza się do propagandy wysinostów i nakładania kar. Tępienie innych chwastów nie było ściśle przestrzegane podczas "tygodnia tępienia chwastów".

7/ Akcja zaprawiania nasion.

Prowadzona jest tylko propagandowo, na wszystkich pogankach i kursach. W terenie stosowane jest na szeroką skalę zaprawianie tylko pszenicy siarczanem miedzi, inne zaprawy rolnicy uważają za nieopłacalne.

8/ Poradnictwo.

W czasie od 1. IV. 1936 r. do 31. III. 1937 r. zostały przy Stacji Ochrony Roślin T.O.W. w Warszawie i w Białostockiej Izbie Rolniczej udzielone następujące ilości porad:

z zakresu upraw polowych	124 porad
" " warzywnych	60 "
" " sadowniczych	201 "
" " roślin ozdobn.	25 "
" " leśnych	26 "
r a z e m	436 porad

Porad udzielanych ustnie podczas lustracji terenowych nie zapisywano.

9/ Doświadczenia nad skutecznością środków do zwalczania chorób i szkodników roślin.

a/ Założone doświadczenie próbne z fluorokrzemianem baru^{olla} zwalczania larw komarnicowatych na uprawach torfowych nie dało wyników, gdyż larwy wkrótce po założeniu trucizny przestały żerować i zmieniły się w poczwarki.

b/ Tępienie turkucia podiadka: założono w dwu wsiach doświadczenie tępienia turkucia za pomocą fosforu cynku i certilanu w pow. ostrołęckim i wołkowyskim, w obu miejscach optycznie wyniki były bardzo dobre, ściśle obliczenia nie mogły być przeprowadzone z powodu braku czasu inspektorki.

10/ Prace doświadczalne.

W Zakładzie Doświadczalnym w Elżbiecinie prowadzono drugi rok selekcję ziemniaków od chorób wirusowych /szczegóły podane w sprawozdaniu Stacji Ochrony Roślin T.O.W./.

11/ Uwagi co do stanu zdrowotnego kultur uprawianych na terenie woj. białostockiego.

Choroby roślin. Zboża: Zyto, pszenica i jęczmień zostały silnie opanowane na terenie powiatu wołkowyskiego rdzą żdzbiową/Puccinia graminis/- na tymże terenie stwierdzono także występowanie berberysu.

Owies silnie lub nawet masowo porażony był rdzą wieńcową/Puccinia coronifera/.

Pleśń śniegowa/Fusarium sp./ wystąpiła nieznacznie na terenie całego województwa, jedynie silnie zaznaczyła się tak jak corocznie w pow. suwalskim.

Ziemniaki - występowanie masowe i powszechne zarażenie ziem-

niaczanej/Phytophthora infestans/zaznaczyło się tak jak w roku
rzednim.

Parch prószysty /Spengospora subterranea/ wystąpiła w sł
szym nasileniu niż w zeszłym roku, ale bardziej powszechnie. Na
miast w powiatach: szczuczyńskim, augustowskim, łomżyńskim i o
trołęckim wystąpił Parch złośliwy w silnym stopniu.

Kapusta - Przepuklina kapuszciana/Plasmodiophora brassicae
występuje pospolicie we wszystkich powiatach, ale w niewielkim
nasileniu.

Bureki - pastewne i ówkiowe zostały masowo opanowane p
Chwościka -/Cercospora beticola/ obniżając w ogromnym stopniu p

Drzewa owocowe - Struposz jabłoniowy i gruszkowy wystap
powszechnie w nasileniu średnim, zwłaszcza silniej wystąpił w
Białystok, Sokółka, Grodno, Wołkowysk. Na porzeczkach w pow.wo
wyskim, białostockim i szczuczyńskim wystąpiła masowo rdza por
kowo-turzytcowa - Puccinia ribessi - caricis.

Szkodniki Okopowe - W niezwykle dużym nasileniu i szkodliwie
roślin. wystąpiły larwy komarnie -/Tipulidae/na zmeliorowa
torfach, niszcząc warzywa, zboża i nowe kultury łąkowe. Najsil
niejsze pojawy były w powiatach: Ostrołęka, Łomża, Grajewo, Bi
łystok, i Bielsk Podlaski.

Turkuć podiadek wystąpił silnie w roku bieżącym w pow.
Ostrołęka i Wołkowysk.

Susówki na rósadach kapust i rzodkiewkach wystąpiły
bardzo licznie i szkodliwie -

Bielinek kapustnik wystąpił masowo w drugim pokoleniu
wszystkich roślinach krzyżowych zwłaszcza na kapuscie, brukwi
kalafiorach.

Drzewa owocowe.

Opanowane masowo przez Piedzika przedzimka zwłaszcza w
powiatach: wołkowyskim, grodzieńskim, sokólskim, białostockim i
bielskim. W innych powiatach wystąpił szkodnik ten też licznie,
ale nie masowo.

Kwieciak jabłkowiec - wystąpił bardzo pospolicie, ale nie
robił dużych szkód /przeciętnie 10-20%. Gniazdami w powiecie woł-
kowyskim i grodzieńskim wystąpiły Prządka pierścienica i Bielni-
ca sinogłówka. We wszystkich szkółkach pospolicie i w znacznym na-
sileniu wystąpiła na gruszkach Ślizownica ciemna.

Owocówka jabłkówka zniszczyła duży procent jabłek i gru-
szek; w niektórych sadach ponad 50%.

Namietnik w znacznym nasileniu występował tylko w powia-
tach zachodnich /ostrowski, ostrołęcki/.

L a s y

Na młodych kulturach sosnowych wystąpił masowo Borecznik /Lophyrus
pini/.

Prace pro- 1/ Kursy i odczyty: w okresie sprawozdawczym odbyło się:
pagandowo a/ 8 kursów dla pomocników ogrod- /2 w pow. suwalskim,
oświatowe. niczych i ochrony roślin 2 w pow. bielskim,
1 w sokólskim, 1 w
wysoko-maz. 1 w au-
gustowskim i 1 w
wołkowyskim/
b/ 7 kursów dla P.R. /w pow. wołkowyskim,
sokólskim, augustow-
skim, białostockim,
ostrołęckim, łom-
żyńskim i bielskim/
c/ 2 kursy dla instruktorów /w Bielsku i Zare-
rejonowych bach Kościelnych /
d/ 6 kursów dla nauczycieli szkół /1 w Łomży, 1 w Bie-
powszechnych, prowadzących og- lymstoku, 2 w Biels-
ródki szkolne i konkursy szkol- ku, 1 w Sokółce, 1
ne w Wysokiem Maz./
e/ 3 kursy dla Lustratorów ziem- /w Suwałkach, Augusto-
niaczanych wie i Grajewie/

r a z e m

26 kursów /1-5 dniowy

2/ Praktyczne pokazy środków i sposobów zwalczania chorób i szkodników roślin.

Na kursach i w zespołach pielęgnacji sadów było 24 praktycznych pokazów zwalczania chorób i szkodników, a mianowicie w postaciach:

Augustów	3 pokazy	Sokółka	2 pokazy
Białystok	3 "	Suwałki	3 "
Bielsk	4 "	Szczuczyn	2 "
Łomża	3 "	Wołkowysk	1 "
Ostrów	1 "	Wysokie Maz.	2 "

3/ Publikacje popularne.

W Komunikatach Białostockiej Izby Rolniczej podane w odpowiednim czasie następujące artykuły:

- 1/ Przedwiosenne prace w sadzie w walce ze szkodnikami,
- 2/ Wiosenne zabiegi w sadzie z dziedziny ochrony roślin,
- 3/ Zwalczanie chrabaszów,
- 4/ Najważniejsze choroby ziemniaków,
- 5/ Zaprawianie ziarna pszenicy,
- 6/ Ochrona ptaków pożytecznych,
- 7/ Zwalczanie w sadach drobnych gryzoni,
- 8/ Ochrona sadów przed szkodnikami i chorobami /prace przedwiosenne/

oraz 11 artykułów w "Przodowniku Gospodarskim, Ogrodniku i Gazecie Poleskiej" /szczegóły w sprawozdaniu Stacji Ochrony Roślin T.O.W.

4/ Wydawnictwa propagandowe.

Rozsyłane były w teren ulotki wydawane przez Stację Ochrony Roślin T.O.W. Białostocka Izba Rolnicza wydawała "Zwalczanie tataraki podjadka" i "Kalendarze prac z dziedziny ochrony roślin".

Prace zlecone przez Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolniczych

Prowadzono systematyczną rejestrację chorób i szkodników na całym terenie.

DZIAŁ PRODUKCJI ZWIERZĘCEJ

I. Prace Komisji Produkcji Zwierzęcej.

Komisja Produkcji Zwierzęcej zbierała się w roku sprawozdawczym trzy razy - 18.V-36 r., 21.VII-36 r. i 19.I-1937 r.

Na posiedzeniach Komisji były rozpatrywane następujące zagadnienia:

z hodowli bydła: organizacja i stan na terenie działalności Białostockiej Izby Rolniczej oraz

wprowadzenie ustawy z dnia 5.III-1934 r. o nadzorze nad hodowlą bydła w gminach: Stelmachowo, Piszczaty, Piekuty i Sokoły pow. wysokomazowieckiego, w gminach: Ciechanowiec i Brańsk pow. Bielskiego, w gminach: Mścibów, Szymbark i Ros pow. wołkowyskiego.

z hodowli trzody chlewnej: ustalenie rejonów hodowlanych trzody chlewnej na terenie województwa białostockiego. Projekt rejonizacji trzody.

z hodowli owiec: a/ projekt rejonizacji hodowli owiec na terenie województwa białostockiego; b/ zaopiniowanie projektu wprowadzenia ustawy z dnia 5.III-1934 roku w dziale owiec na obszarze powiatu wysokomazowieckiego i komżyńskiego, wreszcie z hodowli drobiu.

Stan obecny hodowli drobiu i plan pracy w dziale hodowli drobiu.

Z działu ogólnego

a/ organizacja pracy w kontroli mleczności;
b/ rozpatrzenie Statutu Białostockiego Związku Hodowców przy Białostockiej Izbie Rolniczej

c/ sprawa druku ksiąg rodowodowych bydła czerwonego polskiego

d/ sprawy weterynaryjne, dotyczące chorób trzody chlewnej - pomoru, różyczki i innych i zakaźnego ronienia u krów i wala z gruźlicą u bydła.

Hodowla Bydła

Na skutek koniunktury na nabiał stan pogłowia nieco się podniósł w porównaniu do roku ubiegłego.

Bydło czerwone polskie, mające swoje centrum w powiecie wysoko mazowieckim i częściowo łomżyńskim, w dalszym ciągu rozpowszechniało się na powiaty sąsiednie.

Wprowadzona w roku sprawozdawczym ustawa o nadzorze nad hodowlą w gminach: Stelmachowo, Piekuty, Piszczaty i Kowalewszczyzna pow. Wysokie Maz., Ciechanowiec i Brańsk pow. Bielskiego, działa w kierunku wyrównania pogłowia.

Opłaty od buhajów nieuznanych zostały wprowadzone stosownie do reskryptu p. Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych zgodnie z Ustawą o nadzorze nad hodowlą z dn. 5. III-1934 r. w następujących gminach: 10 gmin w pow. Wysokie Mazowieckim, 2 gminy pow. suwalskim, 2 gminy pow. grodzieńskiego, 1 gmina powiatu augustowskiego, 1 gmina powiatu ostrołęckiego.

Buhaje stacyjne były rozmieszczane przez konkursy wychowu byczków, metodą stosowaną już od kilku lat na terenie woj. białostockiego z dobrym wynikiem. Otrzymujący buhaja zobowiązywał się utrzymywać go przez 3 lata dla pokrywania krów własnych i obcych. Po tym terminie buhaj przechodził na jego własność.

Przeglądy buhajów. Przeglądy buhajów były organizowane /ustawowe i orientacyjne/ w 21 gminach, przytem doprowadzono 2279 buhajów, z czego zostały uznane z białymi świadectwami 554, 261 tymi świadectwami 172, łącznie 726 buhajów i nieuznano 1643.

Przeglądy orientacyjne odbyły się w gminach, które w czasie najbliższym mają wprowadzić ustawę w następujących powiatach: Wołkowyskim w 4 gminach, Bielskim w 3 gminach. Zakwalifikowano 471 buhai, którym wydano świadectwa tymczasowe.

Konkursy wychowu byczków.

Konkursy wychowu byczków były prowadzone jako akcja przygotowawcza przed wprowadzeniem ustawy oraz w gminach, gdzie ustawa już obowiązywała, dla uzupełnienia brakującej ilości

dobrych buhajów.

W roku sprawozdawczym zorganizowano i zakończono wychów w 10 powiatach województwa przy 156 uczestnikach i takiej też ilości buhajów.

Poradnie żywieniowe

Poradnie żywieniowe prowadzone były przy mleczarniach w powiecie augustowskim przy mleczarni w Bargłowie, pow. grodzieńskim w Indurze, łomżyńskim w Zambrowie i suwalskim w Bakałarzewie i Filipowie.

Pokazy żywieniowe.

Pokazy żywieniowe przeprowadzono w pow. białostockim przy kole hodowlanym w Zabłudowie. Dodatne wyniki pokazowego żywienia przyczyniły się do szerszego zastosowania pasz treściwych i racjonalnego żywienia krów.

Premiowanie buhajów.

Premiowanie buhajów było zastosowane podczas spędów buhajów w związku z wykonywaniem ustawy oraz na spędach orientacyjnych. Akcja premiowania, dotąd niedostatecznie uwzględniona w budżetach Wydziałów Powiatowych, w roku sprawozdawczym znalazła większe zrozumienie.

Kontrola mleczności

Kontrola mleczności prowadzona była przy kołach hodowlanych bydła czerwonego polskiego przez Białostocką Izbę Rolniczą.

Stan kontroli mleczności i kół hodowlanych przedstawiał się następująco:

czynnych kół było 23

zamknięcia roczne zrobiono w 21 kołach

2 koła nie były czynne przez cały rok i zamknąć nie otrzymały.

Rok kontr.	Ilość kół	Ilość gospodarstw			Ilość przecięt na krów pod kontrolą			Przeciętna mleczność					
		Ilość gospodarstw			Ilość przecięt na krów pod kontrolą			Drobna własność		Większa własność		Razem	
		drobna własność	większa własność	razem	drobna własność	większa własność	razem	mleko kg.	% tłuszczu	mleko kg.	% tłuszczu	mleko kg.	% tłuszczu
1934/5	14	202	39	291	889	853	1693	2315	3,83	2504	3,72	2410	3,79
1935/6	19	299	53	352	1281	1135	2417	2490	3,83	2482	3,70	2306	3,76
1936/7	21	305	61	366	1353	1606	2959	2065	3,84	2279	3,68	2182	3,74

Ilość krów pod kontrolą w dalszym ciągu zwiększała się przy częściowym obniżaniu ogólnej przeciętnej wydajności mleka. Mniejsza wydajność tłumaczy się przejściem pod kontrolę większej ilości, dotąd nieodpowiednio żywionych krów, o mniejszej wydajności mleka.

W pracy kontroli mleczności odczuwał się brak odpowiednio przygotowanych pracowników.

Hodowla zarodowa. W okresie sprawozdawczym licencje bydła oraz zapisywanie do ksiąg zarodowych przeprowadzał personel Izby Rolniczej. Zapisano do ksiąg łącznie od dnia I.X-36 r. do dnia 31.III-1937 r.:

główniej	8
Buhaje do księgi wstępnej	18
krów do księgi wstępnej głównej	11
" " " wstępnej	169
Razem	206 szt.

Komisja powołana w celu zbadania prądów krwi stadników, działających na terenie województwa, dokonała wyceny stadników zapisanych do księgi głównej ksiąg rodowodowych bydła czerwonego polskiego oraz stadników I kategorii /na konferencji zwołanej w Sieburczynie w dniu 15 lipca 1936

Wnioski Komisji zostały opracowane w formie protokołów i zostały podane do wiadomości Komisji Produkcji Zwierzęcej Białostockiej Izby Rolniczej, Związku hodowców przy Białostockiej Izbie Rolniczej oraz zainteresowanym hodowcom. W ten sposób zostały zbadane buhaje Magnat 64-I z obory w Sieburczynie, Nagły Wniosk 50-I z obory Stelmachowo, Wicher 1211 w związku z jego synem /Cześnik/ 102-I z obory w Sieburczynie i Magnat 71-I z Koła Hodowców Bydła Polskiego Czerwonego Polskiego w Wysokiem Mazowieckiem.

Wnioski Komisji stanowią wytyczne w pracy selekcyjnej w zakresie obór zarodowych większej i mniejszej własności.

W skład Komisji z dnia 15 - 17 lipca 1936 r. wchodził p.p. Insp. Szczepan Krotow, Prezes Czesław Kuberski, Dr. Mieczysław Czaja, Insp. Stanisław Osieciński, Insp. Andrzej Glażer i Dr. Szumowski. Został opracowany Statut Białostockiego Związku Hodowców przy Białostockiej Izbie Rolniczej, po rozpatrzeniu go w Komisji Produkcji Zwierzęcej i przyjęciu przez Walne Zgromadzenie członków, został zatwierdzony przez Urząd Wojewódzki w dn. 24 czerwca 1936 roku.

Związek posiada sekcje: bydła czerwonego polskiego, trzody chlewnej, owiec, i drobiu i zwierząt futerkowych.

W dniu 13 marca 1937 roku Pan Minister Rolnictwa i Reform Rolnych zezwolił na przekazanie prowadzenia ksiąg zarodowych zwierząt gospodarskich nowo utworzonemu Związkowi, co zostało przeprowadzone.

-----000-----

Hodowla koni

W okresie sprawozdawczym /1936/37 rok/praca w tym dziale opar była na planie prac, zatwierdzonym przez Komisję Hodowlaną Izby prz najbliższej współpracy z Białostockim Związkiem Hodowców Koni.

Cały wysiłek był skierowany na kontynuowania prac rozpoczętych przez 3 -na laty, a mianowicie:

I/ Prace zlecone przez Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych a/licencja ogierów

W myśl artykułu 4-go Ustawy z dn. 13.III-1934 r. o nadzorze nad hodowla koni, komisja klasyfikacyjna, powołana dla dokonania kwalifikacji ogier na terenie działalności Białostockiej Izby Rolniczej, działała w okresie od 7 do 28 września 1936 r., w składzie: Zdzisław Koziełł-Poklewski - wnik Państwowego Stada Ogierów w Janowie Podlaskim jak przewodniczący, Inspektor Hodowli Koni Białostockiej Izby Rolniczej oraz p.rejonowi inspektorzy koni i powiatowi lekarze weterynarii, ja członkowie Komisji na terenie swego urzędowania.

Na 3298 ogierów, wykazanych w spisach gminnych, doprowadzono do gładu przed Komisję Kwalifikacyjną na 20 apędach 2932, z czego odrzu 1907, zakwalifikowano 1025. Przy ogólnym stanie 140057 klaczy - daje sunek 132 klaczy na jednego ogiera licencjonowanego.

Uznany ogierom przyznano kategorie: I - 3, II - 101, III - 560, zasadzie § 12 /z braku lepszych zakwalifikowano 361.

Procentowe zestawienie wyników licencji według wieku wykazuje ogierów urodzonych w 1934 r. - 42%, 1935 - 26%, 1932 - 20% co daje dla ogierów w wieku od 2,5 lat do 4 -ch 88% całej ilości, wskazując na kę kastrację starszych ogierów z różnych przyczyn - przeważnie po wczesnym wyczerpaniu nadmierną stanówką.

Przy licencji kontynuowano rozpoczętą eliminację najbardziej napływowego elementu ogierów.

Tak wygórowana ilość ogierów kat. § 12 tłumaczy się zarządzeniem Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych, nakazującym obowiązkowo pozostawienie 1 ogiera na 130 klaczy

b/Rejestracja klaczy W związku z wprowadzeniem nowego typu druków przeprowadzone było tylko przerejestrowanie Klaczy, należących do członków Związku Hodowców.

Powiat	K l a c z e		Bez poocho- dzenia	Razem	Uwagi
	z pochodzeniem				
	2-u str.	1-o str.			
Augustów	-	-	40	40	
Białystok	3	5	50	58	
Bielsk Podl.	4	33	46	83	
Grodno	8	54	247	309	
Łomża	4	9	92	105	
Ostrołęka	-	-	42	42	
Ostrów Maz.	7	20	52	79	
Sokołka	-	2	186	188	
Suwałki	1	2	106	109	
Szczuczyn	11	28	75	114	
Wołkowysk	34	21	170	225	
Wysokie Maz.	7	29	50	86	
Razem	76	198	1556	1438	

II Prace wykonane we własnym zakresie

a/premiowanie ogierów Premie Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych dla hodowców, właścicieli ogierów prywatnych, dawane na wniosek Izby Rolniczej. W okresie sprawozdawczym przyznano 78 hodowcom, jak uwidocznione na niniejszej tabelicy, wypłacając I-a ratę premii /50% całej należności.

Konie zgłoszone na pokaz dzielone na dwie zasadnicze grupy:

a / remon to wa

b/ hodowlana

klacze

- indywidualne
- grupowe

ogier y

szlachetne
pociągowe

Całokształt pokazów ujęty w tabeli przedstawia się następująco

Grupa I-a /remontowa/

	konie	osłonków związku	nie człon ków	razem
Białek Podl.	doprowadzono kupiono	89 27	10 4	99 31
Augustów	doprowadzono kupiono	27 14	15 3	42 17

Napione konie stanowią następujące typy:

	od	W 1	W 2	A R	A L	D A	C	A L	T
Bielsk Podl.	członków	5	18	2	1	-	-	1	-
	Dzikich	-	3	-	-	-	-	-	1
	Razem	5	21	2	1	-	-	1	1
Augustów	członków	5	5	2	-	-	-	2	-
	dzikich	-	-	-	-	1	-	2	-
	razem	5	5	2	-	1	-	4	-

b/Grupy
hodowlane

Klaoze

	grupy	klacze	indywid.	klacze m.
Bielsk Podl.	Doprowadzone	15	35	19
	Premiowane grupowo	10		
	indywid.	-	17	11
Augustów	Doprowadzone		54	
	Premiow. grupowo			
	indywid.		24	

Ogier

	szlachetne	podługone	Razem
Bielsk Podl.			
deprawdzono	5	10	15
premiowano	4	7	11
deprawdzono	-	16	16
premiowano	-	13	13

[illegible]

Zestawienie wypłaconych premii na pokazach honorowanych

c/Pokazy połączone z premiowaniem klaczy organizowane wewnątrz kół hodowców koni dały wyniki jak niżej:

Powiat	Ilość spędów	Klacz y		Wypłacono premię Zł.
		doprowadzono	premiowano	
Sawałski	5	107	35	395

Wobec zbyt surowych warunków atmosferycznych ubiegłej zimy spędy klaczy zostały odwołane.

Przeznaczono na powyższy cel kwoty na premiowanie źrebaków.

d/Premiowanie źrebaków

Spędy organizowano w ośrodkach większego nasilenia materiału hodowczego, a tym samym i skupienia członków związku hodowców koni. Zrebie bez udowodnionego pochodzenia nie brano pod uwagę.

Wysokość premii wahała się od 5.-do 30 zł.

Przy sądownictwie zwracano szczególną uwagę na stan kopyt i ogonów kondycję.

Zrebie noszących ślady pętania nie brano pod uwagę.

Tabelaryczne zestawienie akcji premiowania źrebaków

Powiat	Ilość spędów	Doprowadzono po oglądach										Wydano premii										Unagi
		Państw. Premiow.					Liceum. Razem					100%					50%					
		og. kl. og.		kl.	og. kl.	og. kl.	og. kl. og.		kl.	og. kl.	og. kl.	og. kl.	og. kl.	og. kl.	og. kl.	og. kl.	og. kl.	og. kl.				
		og.	kl.	og.	og.	kl.	og.	og.	kl.	og.	og.	kl.	og.	og.	kl.	og.	og.	kl.				
Sokołka	3	2	1	2	1	13	11	17	13	-	3	3	5	1	5	17	200					
Ostrów Maz.	3	15	6	-	-	22	23	27	29	5	2	7	5	1	9	29	390					
Lomża	6	6	12	12	20	16	15	34	47	8	4	7	3	-	18	40	505					
Białak Podl.	6	7	5	8	9	8	30	23	44	5	1	-	4	2	6	18	280					
Wysokie Maz.	5	14	12	4	5	25	30	44	45	2	2	8	6	2	10	30	340					
	24	44	36	26	35	84	109	178	178	20	12	25	23	6	48	134	1.715					

Unagi: W innych powiatach premiowanie odbyło się w okresie 1937/38 roku i wypłacone premie czerpiane z budżetu 1937/38 r.

D. Wykaz stacji kopulacyjnych

a/Stacje kopulacyjne obsługiwane przez Ogiery Państwowe rozmieszczone były w ścisłym kontakcie z kierown. P.St. Ogierów w Janowie Podlaskim.

Należy stwierdzić, że ilość ogierów państwowych na terenie działalności Izby jest niewystarczającą.

Powiat	Stacja	Dzierżawy	Pełna krew	angielska	arabska	angielska	arabska	angielska	arabska	Ardeny	Portok B.	Anglo-Norm.	Iskredy	Niebieskie Belg.	Holsztyński	Razem
Augustów	2															3
Białystok	1															2
Bielsk																1
Grodno	2															1
Łomża	2															1
Ostrołęka	3															1
Ostrów M.	1															1
Sokołka	1															1
Suwałki	1															1
Szczuczyn	1															1
Wołkowyż	2															1
Wysokie	2															1
Ogółem	18	14	7	1	15	1	14	3	6	4	4	1	1		1	53

b/Stacje kopulacyjne obsługiwane przez ogiery, stanowiące własność Białostockiej Izby Rolniczej i Białostockiego Związku Hodowców Koni.

Powiat	Na warunkach	Pełna krew	angielska	arabska	angielska	Razem
Augustów					1	1
Bielsk Podl.					2	2
Łomża			1			1
Suwałki		1		1	1	3
Wysokie Maz.			1	1	1	3
Ogółem		1	2	2	6	11

E. Sprawozdanie z prac przy eksporcie koni

W okresie sprawozdawczym z terenu działalności Izby zostało wywiezione na eksport 3500 sztuk koni na ogólną kwotę Zł. 1500000.-. Przebiegnięta cena Zł. 550.- od jednego konia.

Eksportowany był głównie materiał roboczy i rzeźny.

F. Inne prace

Wszystkie poczynania i prace w dziedzinie organizacji, popierania i podniesienia hodowli koni Izba Rolnicza opiera na ścisłej współpracy z Białostockim Związkiem Hodowców Koni - - która wykazała owocne rezultaty w postaci zorganizowanych 12 powiatowych kół skupiających w sobie 1034 członków posiadających 1438 klaczy.

Wysiłki skierowane na zorganizowanie wspólnych wypasów dla źrebiąt - spełniły na nich ze względu na trudne warunki atmosferyczne tegorocznej zimy i wiosny.

wybrana rasa w.b.angielska, wyłącznie prawie prowadzona w hodowli zarodowej sąsiednich województw. Odpowiedniejsza dla niektórych terenów woj. białostockiego rasa kłapoucha uszlachetnionego, dawniej dość rozpowszechniona na terenie Wielkopolski i Pomorza została zredukowana do 3-oh ehlewni zarodowych, wyparta przez rozwijający się w swoim czasie ruch bekonowy.

Przydziały knurów i maciorek zostały wykorzystane przez powiatowe organizacje rolnicze, jak to ilustruje poniższy wykaz.

Lp.	Imię i nazwisko	Miejscowość	Gmina lub poczta	Knu- rek	Macior- ka
<u>Powiat Augustów</u>					
1.	Piaskowski Julian	m. Augustów	"	K.	
2.	Milanowski	m. "	"	K.	
3.	Kupiewski Bronisław	w. Jesiarki	gm. Bargłów	K.	
4.	Łapiński Józef	w. Szkocja	" Dewspuda	K.	
5.	Szczęsny Józef	w. Netta	" Kolnica	K.	
6.	Kizinkiewicz Ant.	w. Tajno-Stare	"	K.	
7.	Cieślukowski Józef	Pomiany	" Bargłów	K.	
8.	Kulczycki Stanisław	Cisów	" Sztabin	K.	
		Razem		8	
<u>Pow. Bielsk Podl.</u>					
1.	Pieńkowski Jerzy	Sutno	p-ta Mielnik	K.	
2.	Stolarczyk Józef	Chełchowo	" Siedzianów	K.	
3.	Orzepowski E.	Skiwy-Male	" Narojki	K.	
4.	Morzycki J.	Milkowice	" "	K.	
5.	Tymiński Fr.	Gnaty-Soczewka	" Ciechanow		M.

Lp.	Imię i nazwisko	Miejscowość	Gmina lub poczta	Knu- rek	Macior- ka
6.	Milkowski Kazimierz	Zajeczники	p-ta Drohiczyn	K.	
7.	Bachorek Franciszek	Ciechanowice	" Ciechanow	K.	
8.	Michalczuk Br.	Lubieszce	" Brańsk	K.	
9.	Zielinko Roman	Grendele	" Orla	K.	
10.	Kalinowski Adolf	Narew	gm. Narew	K.	
11.	Tyborowicz Adam	Chrołowice	pta Drohiczyn	K.	
		Razem		10	1
<u>Pow. Białystok</u>					
1.	Markowski Jan	w. Zacisze	p-ta Zabłudów		M.
2.	Szczepański Zygm.	"	" "	K.	M.
3.	Łoś Aleksander	"	" "		M.
4.	Łoś Anastazy	Dobrzyniewo Duże	" Dobrzyniewo Kośc.	K.	
5.	Sokółska Amelia	Letniki	" Odrubniki	K.	
		Razem		3	3
<u>Powiat Grodno.</u>					
1.	Kozarzewski Konrad	Wiercielizki	p-ta Zytomla	K.	M.
2.	Burba Michał	kol. Hubinka	gm. Jeziory	K.	
3.	Szuba	" Budowla	" Zytomla	K.	
4.	Tomko Filip			K.	
5.	Orczykowski Eug.	Domanowszczyzna			
6.	Sobolewski Ant.	Olekszyce		K.	
7.	Angulewicz	Zytomla	p-ta Zytomla	K.	
8.	Obuchowicz Piotr	Obuchowicze	" "	K.	
9.	Mozolewski Konst.	Milkowszczyzna	" Skidel	K.	
10.	Czetwertynski H.	Skidel	" "	K.	
11.	Pawłowski Leon	Kotra	" "	K.	

Lp.	Imię i nazwisko	Miejscowość	Gmina lub poczta	Knu- rek	Ma- ciorka
12.	Karpiuk Józef	kol. Trejgle	p-ta Krynki	K.	
	<u>Powiat Łomża</u>		Razem	11	1
1.	Szkoła Rolnicza	Kupiski	p-ta Łomża	K.	2 M.
2.	Włodkowski Ant.	Kossaki	gm. Drozdowo	K.	2 M.
3.	Konopka Rajmund	Pruszek	" Puchały	K.	
4.	Cudzik St.	Niewodowo	" Drozdowo	K.	M.
5.	Macko Wacław	Bożenica	" Kupiski	K.	M.
6.	Brzeziński Józef	Kupiski	p-ta Łomża		M.
7.	Mocarski Józef	"	" "		M.
8.	Jastrzębski Paweł	Chomontowo	gm. Sniadowo	K.	M.
9.	Kaliściak Wacław	Śniadowo	" "	K.	M.
10.	Modzelewski Wacław	Peszy	" Puchały	K.	M.
11.	Targoński Piotr	Targonie-Wity	" Chlebotki	K.	
12.	Leśniewski Walenty	Wiśniewo	" Długobórz	K.	M.
13.	Perkowski Wład.	Kruszewo-Lab- nica	" Kołaki	K.	
4.	Koło Gosp. Wiejsk.	Bogusze	" Szczepankowo	K.	M.
5.	Ogonowski Fr.	Puchały	" Puchały		M.
6.	Godlewski Antoni	Poryte	" Stawiski	K.	
7.	Homankiewicz Roman	Śniadowo	p-ta "		M.
	<u>Powiat Sokółka</u>		Razem	13	15
1.	Zajickowa Jadwiga	Nietupa	p-ta Krynki		M.
2.	Dołęgowski Józef	kol. Dąbrowa	gm. Dąbrowa	K.	
3.	Misiewicz Piotr	Romaszkówka	" Korycin	K.	
4.	Kondrasiewicz Jan	Chrebtowce	" Kuźnica	K.	
5.	Kółko Rolnicze	Suchowola	" Suchowola	K.	

Lp.	Nazwisko i imię	Miejscowość	Gmina lub poczta	Knu- rek	Macior ka
6.	Mozolewski B.		gm. Nowy-Dwór	K.	
7.	Kirejczyk Dominik	Niedzianowo	p-ta Dąbrowa	K.	
8.	Prokopczyk Wł.	Chmielewszczyz- na	gm. Odelsk	K.	
9.	Taudul Kazimierz	Malawicze-Dolbe	p-ta Sokółka	K.	
10.	Makar Franciszek	Sosnowik	gm. Szudziałowo	K.	
11.	Wojteczko Jan	w. Bagny	p-ta Dąbrowa	K.	
12.	Smarkusz Paweł	w. Brzozowa	" Różanystok	K.	
	<u>Powiat Suwałki</u>		Razem	11	1
1.	Jeleniewicz Wł.	Kamionka	Wólka	K.	
2.	Jakubanis J.	Lipniak	Zaboryszki	K.	
3.	Putra Piotr	Zubrynek	Koniecibór	K.	
4.	Niemunis Józef	Miodobór	Filipów	K.	
5.	Szkoła Rolnicza	Kuków	p-ta Suwałki	K.	M.
6.	Gutowski Józef	Kropiwno Nowe	" "	K.	
7.	Kujałowicz Józef	Poddubówek	" "	K.	
8.	Krzywicki Konst.	Żywa - Woda	" Jeleniewo	K.	
9.	Augustynowicz St.	Przełomka	gm. Pawłówka	K.	
10.	Szyłak Paweł	Wierciochy	p-ta Suwałski	K.	
11.	Namiotkiewicz Wal.	Berżniki	gm. Berżniki	K.	
	<u>Pow. Szczuczyn.</u>		Razem	11	1
1.	Bielecki Józef	Będkowo	p-ta Grajewo	K.	M.
2.	Grabowski	Tajno-Lanowe	gm. Pruska	K.	
3.	Kuczyński Stan.	Mieczy	" Bełda	K.	M.
4.	Obrycki Antoni	Czarnówek	p-ta Szczuczyn	K.	M.
5.	Banach Stan.	Brzozowa	gm. Lachowo	K.	

Lp.	Imię i nazwisko	Miejscowość	Gmina lub poczta	Knu- rek	Ma- ciorka
6.	Chrostowski Jakób	Trzaki-Zalesie	gm. Lachowo	K.	
7.	Maśliński Adam	Woźna - Wieś	" Pruska	K.	
8.	Kizinkiewicz Ant.	Tajno-Stare	" "	K.	
9.	Kuczyński Stanis.	w. Ryaszewo	" Bełda	K.	
Powiat Wysokie Maz.			Razem	9	3
1.	Wyszyński St.	Pułazie	p-ta Szepietowo	K.	M.
2.	Mystkowski St.	"	" "	"	M.
3.	Dołęgowski Józef	Dąbrowa-Wielka	" Dąbrowa W.	K.	
4.	Lasocki Jan	Jabłonka	" Jabłonka	K.	
5.	Święcki Stan.	Rosochate	" Dąbrowa W.	K.	
6.	Kempisty Kazim.	Pienki Wielkie	" Czyżew	K.	
7.	Dworakowski Wł.	Dworaki-Piekuty	" Poświętne	K.	
8.	Lapiński St.	Gołębie	" "	K.	
9.	Augustyniak Jan	Horyszewa	" Piekuty	K.	
10.	Kalinowski Czesław	Krasowo-Częstki	" "	K.	
11.	Zawistowski J.	Usza-Mała	" Ciechanowiec	K.	
12.	Grodzki M.	Kamień-Kopie	" Szepietowo		M.
13.	Łupiński St.	Jeńki	" Jeńki		M.
14.	Ortwein Henryk	Klukowo	" Klukowo	K.	
15.	Wojno Józef	Lubowicz-Wielki	" Klukowo	K.	
			Razem	13	4

Knury zostały przydzielone odpowiednim kandydatom wskazanym przez powiatowe organizacje rolnicze na warunkach pokrycia w połowie kosztów zakupu knura przez Izbę z warunkiem utrzymywania knura

przez 2-a lata, do czego zobowiązanie rolnik daje na piśmie.

Wschodnie powiaty województwa zostały prawie wyłącznie obdzielone knurami, rasy w.b. angielskiej - będą wnosić wczesność dojrzewania w miejscowe pogłowie bez obniżenia rezultatów opasu słoninowego w krzyżówkach pierwszego pokolenia. Zachodnie powiaty zostały oprócz knurów obdzielone maciorkami, ponieważ te powiaty zaznaczają się większą kulturą hodowlaną, większą intensywnością gospodarstw oraz wchodzi w orbitę zapotrzebowania żywności mięsno-słoninowego oraz mięsnego na potrzeby rynku warszawskiego oraz eksporterów ziem zachodnich.

Na stacje kopulacyjne i gniazda rozrodoze został sprowadzony materiał w typie odpowiednim dla województwa białostockiego lub w typie uszlachetnionym.

Zakup następczą duże trudności, ponieważ chlewnie zarodowe terenów zakupu przeważnie idą w kierunku wytwarzania typu bekonowego, zupełnie nieodpowiedniego dla kształtowania pogłowia dla produkcji materiału mięsno-słoninowego, co wybitnie zaznaczyło się na spędach na rzecz eksportu niemieckiego w brakowaniu sztuk pokroju bekonowego.

Zakupy roku 1937/8 nasuną jeszcze większe trudności w zdobyciu materiału odpowiedniego dla woj. białostockiego.

Należy podkreślić, że zostały utworzone 3 gniazda zarodowe rasy kłapouchej uszlachetnionej, wprowadzenie której na tereny wschodnie w postaci knurów, a w postaci maciurek na tereny zachodnie jest bardzo aktualne.

Gniazda te mieszczą się:

w Małym Płocku /p-ta Łomża/	1 knur i 2 maciory	-
w Różanymstoku / " Sokółka/	1 " i 1 "	-
w Bobrze Wielkiej	1 " i 1 "	-
w Skidlu /pow. Grodno/	1 "	-

Gniazda te po rozmnożeniu umożliwiają czerpanie materiału męskiego na stacje kopulacyjne^{dla} tych terenów, gdzie w.b. angielska w postaci knurów źle się aklimatyzuje, w gospodarstwach o niskim poziomie uświadczenia hodowlanego, ze zbyt prymitywnymi warunkami utrzymywania trzody w drobnych gospodarstwach rolnych. Wprowadzenie maciorek tej rasy na teren powiatów zachodnich województwa również będzie aktualne ze względu na większą odporność tej rasy na mniej wyszukane warunki utrzymania oraz tworzenie odpowiedniego standardu sprzedażnego poszukiwanego w tych okolicach.

Hodowla zarodowa na terenie woj. białostockiego tworzy zarodowa. się zarówno przez ułatwienie hodowcy zaopatrzenia się w odpowiedni materiał zarodowy, jak i przez wyrabianie w hodowcach znajomości zagadnień - hodowlanych. Kandydatom na hodowców zarodowych, Białostocka Izba Rolnicza ułatwia zakup materiału zarodowego przez osobisty wybór sztuk przez inspektora i daje subdydia na warunkach ogólnie przyjętych pod warunkiem wykorzystania męskiego rozplodnika, jako knura stacyjnego. Zostało to w biurach powiatowych organizacji rolniczych ogłoszone.

Po dzień 1 lipca 1937 r. skorzystał z subsydiów na zakup knura i maciorki tylko jeden kandydat na hodowcę zarodowego. Dla ułatwienia hodowcy operowania nowymi dla niego książkami chlewni i metryczkami oraz zapoznania hodowcy z metodami numeracji sztuk została opracowana odnośna instrukcja i dołączona do książki chlewni. Również została opracowana instrukcja wypisywania rodowodów celem zachowania pewnego systemu organizacyjnego, uniemożliwiającego wydanie kilku rodowodów na jedną sztukę.

Jednocześnie celem przejściowego zaoszczędzenia hodowcy poważniejszych wydatków na znaczenie prosiat, została przejściowo

przyjęta numeracja prosiat za pomocą nacinania uszu oraz zaprojektowany przez inspektora przyrząd "Cięciouscho" wyrabiany w cenie Zi. 6.-.

/Uwaga - Ustawa hodowlana, wymagająca oznaczenia numeru prosięcego na prawym uchu oraz numeru licencyjnego matki na lewym uchu zmusza do zastosowania tatuownika/.

Ilość hodowców ewentualnie kandydatów na hodowców wynosi 40. Zostali oni obsłużeni przez inspekcję ich chlewni i poinformowani w zakresie odpowiedniego kierunku hodowli dla ich okolicy, właściwego budownictwa chlewni i ich urządzenia, strony manipulacyjnej prowadzenia książki chlewni, spraw żywieniowych i t.p.

Od lutego 1935 r. zalicencjonowano:

knurów	20
macior	45

Materiał zarodowy obojga płci posiadają chlewnie:

- 1/ Ostrożany pow. Bielsk Podlaski -
- 2/ Szepietowo Podl. " Wysokie Mazowieckie -
- 3/ Szkoła Rolnicza w Krzyżewie " Grodno
- 4/ Stanisławów " "
- 5/ Szkoła Rolnicza w Kupiskach " Łomża
- 6/ Mały Płock " "
- 7/ maj. Pniewo " "
- 8/ " Choroszcz " Białystok
- 9/ rolnicy wsi Zacisze " "
- 10/ Zakład Ks. Salezjanów w Różanymstoku " Sokółka

13/ maj. Bobra Wielka. pow. Sokółka -

Wziawszy pod uwagę ubytek materiału żeńskiego w okresie sprawozdawczym przeciętna liczebność poszczególnych chlewni nie osiąga minimalnej ilości 6 macior, minimum przyjętego zwyczajem chlewni zarodowych, umożliwiającego chlewni wyselekcjonowanie i utrwalenie własnego typu, po osiągnięciu czego chlewnia posiadająca materiał zarodowy może w myśl przesłanek ustawowych osiągnąć miano chlewni zarodowej. Reszta hodowców z liczby podanej 40-u będzie musiała dopiero zaopatrzyć się w materiał zarodowy.

Z powyżej przytoczonych zestawień liczbowych wynika, że dość jeszcze długo woj. białostockie będzie zmuszone czerpać materiał zarodowy na stacje kopulacyjne z poza swego terenu.

W roku sprawozdawczym rozpoczęto próby wciągnięcia w orbitę hodowli zarodowej drobnej własności rolnej. Na razie został licencjonowany materiał zarodowy w ilości 1 knura oraz 3-ch macior na terenie Koła Producentów Trzody Chlewnej wsi Zagórze pow. białostockiego.

Z prac zmierzających do uformowania sekcji trzody chlewnej przy Białostockim Związku Hodowców należy podkreślić opracowanie przez inspektora regulaminu sekcji opartego na odnośnych artykułach ustawy hodowlanej oraz rozporządzenia wykonawczego do tej ustawy.

Regulamin ustala minimalną liczebność stada zarodowego poszczególnego hodowcy, lub też koła hodowlanego na 1 knura oraz 6 macior. Przejściowo liczebność ta może być ograniczona do 1 knura oraz 2-ch macior.

Opłaty w sekcji trzody chlewnej przez Zarząd Białostockiego Związku Hodowców zostały ustalone w wysokości składki człon-

kowskiej rocznej: Zł. 20.- od właścicieli rolnych ponad 50 ha., Zł. 2.- od właścicieli rolnych poniżej 50 ha. -

Opłaty za licencję sztuk: Zł. 2,50 od knura i Zł. 1,50 od maciory.

Opłaty roczne od sztuk licencjonowanych, stosowane w innych związkach nie zostały zastosowane. Brak tych opłat nie zapewni Sekcji Trzody równomierności wpływów w poszczególnych latach.

Hodowla użytkowa. Pomijając bardzo duże braki hodowli użytkowej, które mogą być usunięte pracą szeregu lat i które polegają na nieumiejętności żywienia, utrzymywaniu trzody chlewnej w nieodpowiednich budynkach, co sprzyja częstokroć zbyt przewlekłym chorobom infekcyjnym trzody chlewnej, zaopatrywaniu się w nieodpowiedni materiał do tuczu czy rozplodu, pochodzący częstokroć z chowu krzyżowego i niewyrośnięty należycie, co prowadzi do zużycia przy opasie zbyt dużych niejednokrotnie nierentujących się ilości karmy - należy podkreślić pomyślny zwrot w hodowli użytkowej polegający na obniżeniu wagowego standardu sprzedażnego trzody chlewnej, dostarczanej na rynek, a przeto wykorzystaniu przy opasie tych okresów zwierzęcia, gdzie opas lepiej się opłaca, niż w wieku starszym. Coraz mniej spotyka się na rynku ciężkich tuczników wagi 300-350 kg., co spowodowane zostało nie tyle uświadomieniem instrukcyjnym rolnika, ile normami wagowymi eksportera niemieckiego /waga od 180-180 kg./ oraz rozpoczętymi ku końcowi roku sprawozdawczego zakupami przez Wołkowyską Przetwórnę Mięsną materiału szynkowego wagi od 80 - 105 kg., częściowo na terenach wschodnich województwa. Dla ilustracji można przytoczyć, że statystycznie przeciętny wiek świni sprzedawanej na terenie woj. białostockiego do niedawna był 18 miesięcy, a bardzo często spotyka-

16. się tuczniaki kilkuletnie, gdy natomiast na terenie Pomorza przeciętny wiek świni sprzedawanej jest 10 miesięcy.

W zakresie regulowania spraw hodowli użytkowej w okresie roku sprawozdawczego zostały dokonane następujące posunięcia:

- a/ określono warunki wyboru prosiąt dla konkursów hodowlanych w zespołach młodzieżowych. Konkursy te w/g zapatrywań Izby winny stanowić nie tylko środek nauki poprawnego żywienia, ale również sposób wprowadzenia na dany teren odpowiedniej rasy i odpowiedniego typu trzody chlewnej -
- b/ w roku 1936/7 zespoły młodzieżowe w ilości 47 przepracowały wychów prosiąt, a to w powiecie augustowskim 7 zespołów, białostockim 2, bielskim 5, grodzieńskim 4, ostrołęckim 2, ostrowskim 3, sokólskim 2, suwalskim 2, szczuczynskim 1, wysoko-mazowieckim 6 i wołkowyskim 13 zespołów. Opracowano regulamin Koła producentów trzody chlewnej oraz schematy odnośnych druków niezbędnych dla prowadzenia koła łącznie z rejestrzykami macior, a to celem potanienia dla członków Koła kosztów jego prowadzenia przez usunięcie konieczności nabywania droższych wydawnictw -
- c/ rozpoczęto drukowanie w komunikacie rolniczym artykułów z zakresu żywieniowego: artykułiki te w postaci odbitek drukowane są w większej ilości egzemplarzy, celem możliwości obsłużenia hodowców tych okolic, gdzie Komunikat izbawy nie dochodzi.

Zagadnienie kół producentów trzody chlewnej powstało na terenach tych wszystkich województw, które przystąpiły do pracy w zakresie organizacji zbytu oraz przygotowania surowca dla celów przetwórstwa, co wymaga pewnego bardziej lub mniej precyzyjnego standardu w zależności od produkowanego przetworu.

Na terenie woj. białostockiego podług dotychczasowych prze-

widywań stojącego w przededniu produkcji materiału bekonowego, wymagającego dużej precyzji standardu, zagadnienie koła producentów szczególnie silnie się uwypakowało, jako na terenie zaniedbanej pracy nad chowem trzody chlewnej.

Zadaniem koła producentów jest podniesienie techniki produkcji przez zastosowanie poprawnego żywienia, doboru odpowiednich sztuk do tuczu i podciagnięcia rolnika w przestrzeganiu przepisów higieny i należytych pomieszczeń dla świń, selekcji materiału żeńskiego do rozplodu - bez czego akcja poprawy pogłowia drogą stacjonowania knurów da efekty za ledwie 50% tych możliwości, którymi powinna się wykazać.

Koła hodowlane również winny za przykładem innych województw odegrać rolę najniższych lokalnych ogniw w akcji organizacji zbytu.

Koła producentów zostały założone w następujących miejscowościach:

w Miastkowie	-	pow. łomża
w Kramkowie	-	" "
w Srebrnej	-	" "
w Nierosnie	-	" Sokółka
w Saczkowcach	-	" "
w Bęczkowie	-	" "
w Mieczach	-	" "
w Pomianach	-	" Augustów
w Jeziorkach	-	" "
w Obuchowiczach	-	" "

Na Komisji Hodowlanej inspektor przedłożył porównanie kosztów ciężkiego i lekkiego opasu.

W okresie roku sprawozdawczego, a mianowicie w miesiącu

lutym 1937 r. Komisja z udziałem przedstawiciela Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych, Towarzystwa Zootechnicznego oraz Przemysłu Bekonowego obiechała chlewnie celem ustalenia kierunków hodowlanych dla województw wschodnich. Wyniki badań tej Komisji znajdują wyraz w odpowiednich decyzjach w roku przyszłym.

-----000-----

Hodowla owiec

W omawianym okresie sprawozdawczym obserwowano wzmożone zainteresowanie ogółu rolników hodowlą i chowem owiec, które znalazło swój wyraz w intensywniejszym wydatkowaniu przez Okręgowe Towarzystwa Organizacji i Kółek Rolniczych, Wydziały Powiatowe i rzecz charakterystyczna przez urzędy gminne, kwoty przeznaczonych na popieranie hodowli owiec. Kwoty te niezależnie od ^{starej} Izby, uruchamiane zostały na skutek zgłaszania się zainteresowanych rolników.

Jako pewnego rodzaju ukoronowania wzmożonego zainteresowania hodowlą owiec za okres ostatnich dwóch lat jest stosunkowo duży przyrost ogólnego pogłowia owiec w obecnym okresie sprawozdawczym.

Wahania ilościowego stanu owiec na terenie województwa białostockiego od roku 1933 do chwili obecnej:

w 1933 roku	ogółem owiec	341.420
w 1934 "	" "	337.656
w 1935 "	" "	377.355
w 1936 "	" "	394.720

Przyrost pogłowia owiec najlepiej zaznaczył się w zachodnich powiatach województwa.

Dla przykładu może posłużyć powiat Wysokie Maz., który w r. 1933 posiadał ogółem 278 owiec, w 1936 r. posiadał 7.247. Przyrost z górami 100%. Ten stan rzeczy w dużej mierze spowodował pogłębiający się kryzys gospodarczy, zmuszający, zwłaszcza drobnego rolnika do samowystarczalności i powrotu do samodzielnego zarzucanego w latach dobrej koniunktury gospodarczej.

W chwili obecnej zwiększenie ilościowe pogłowia owiec, zostało podyktowane względami natury gospodarczej, mianowicie opłacalnością i korzyściami wynikającymi z chowu owiec. Dużą rolę w tym względzie odegrała akcja popierania hodowli owiec prowadzona konsekwentnie przez Białostocką Izbę Rolniczą.

Dowodem tego są liczne zgłoszenia zwłaszcza drobnych rolników, w sprawie nabywania owiec do chowu.

Dobra koniunktura na wełnę i częściowo na mięso oraz łatwość zbytu każdego kilograma, spowodowała zaprowadzenie chowu i hodowli owiec nawet u tych rolników, którzy przed tym wogóle owiec nie hodowali. Za przykład może posłużyć szereg miejscowości w powiatach szczecińskim / Woźna Wieś, Klimaszewice /, łomżyńskim /maj, Łuby, Pniewo, Poryte /, wysoko-mazowieckim /okolice Czyżewa i Dąbrowy Wielkiej / ostrowskim /wieś Grady /.

Zbyt wełny od drobnych rolników prowadzi Bazar Przemysłu Indusowego w Białymstoku, który przy współudziale Białostockiej Izby Rolniczej organizował skup wełny na jesieni 1935 r. Obrót wełną za pośrednictwem Bazaru od zapoczątkowania akcji do chwili obecnej wynosi ok. 60.000 kg. od drobnych rolników i 2.181 kg. od większej własności.

Dużą rolę w wyszkoleniu personelu skupującego wełnę dla Bazaru spełnił Polski Instytut Wełnoznawczy. Pomoc Instytutu, który delegował na kurs wełnoznawczy prelegentów, okazała się niezbędna i pożyteczna. Kurs ten zorganizowany został przez Bazar łącznie z Białostocką Izłą Rolniczą,

Współpraca Izby z Polskim Instytutem Wełnoznawczym sprowadza się w głównej mierze do badania przez Instytut próbek wełny od owiec i tryków zarodkowych nadawanych przez Izbę.

W okresie sprawozdawczym została przez Izbę opracowana sprawa wytyczenia okręgów hodowlanych. Projekt rejonów hodowlanych podano w sprawozdaniach za lata ubiegłe. Pewne zmiany dokonane będą w rejonie świniaarki białej, gdzie zamiast tryków holsztynów półkrwi, które nie dały spodziewanych wyników, Izba ma zamiar wprowadzić tryki hampshire, których wartość hodowlana w łączeniu z prymitywnymi świniaarkami białymi została stwierdzona. Wpominane zmiany i ustalenie okręgów hodowlanych zostały

przepracowane na Komisji Produkcji Zwierzęcej i Zarządzie Izby i przesłane Ministerstwu Rolnictwa i Reform Rolnych do aprobaty.

W sprawie stworzenia ośrodka hodowli owcy karnówki w okolicy Zaręb Kościelnych wydzielono w rejonie świniaarki białej duży teren do hodowli karnówki, obejmujący południowe gminy powiatu łomżyńskiego, powiatu wysoko-mazowieckiego, północno zachodnie gminy pow. bielskiego, okolice Zaręb Kościelnych i gminę Komorowo pow. ostrowskiego. Rejon Karnówki uwzględniony został na początku istnienia Izby. Dla orientacji Izba podaje do wiadomości, że prowadzenie pracy owczarskiej oparte było wyłącznie na selekcji tej owcy, bez uciekania się do krzyżowania n.p. holsztynem. Wpominany rejon karnówki został wydzielony w związku z występowaniem tej owcy w przeważającej ilości.

W okresie sprawozdawczym po opracowaniu przez Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych ksiąg hodowlanych dla owiec rozpoczęto licencję owiec. Licencję owiec przeprowadzono wyłącznie u członków hodowców, zapisanych do Sekcji Hodowców Owiec Białostockiego Związku Hodowców. Sekcja ta liczy obecnie 18 członków.

W omawianym okresie zalicencjonowano:

	macior	tryków
owiec romanowskich	20	11
" " półkrwi	30	7
" wrzosówek	52	4
" karnówek	30	-
" holsztynów półkrwi	10	4
" hampshire	60	4
razem	202	30

Zestawienie prac o charakterze masowym wykonanych na poszczególnych powiatach zamieszczono w załączonej tabeli.

W drugiej połowie okresu sprawozdawczego praca sprowadzała się przeważnie do lustracji gniazd zarodowych i tryków na stacjach kopulacyjnych.

Przeprowadzono lustrację na terenie powiatów Bielsk Podl. i Białystok.

W okresie tym zmontowano jedną owczarnię owiec romanowskich półkrwi i wrzosówek w maj. Dobrzyńówka pow. Białystok. Materiał hodowlany do tej owczarni został zakupiony częściowo w terenie z funduszy prywatnych.

Do prac o charakterze organizacyjnym należy zaliczyć spowodowanie uchwały Rad Powiatowych w powiatach: wysoko mazowieckim i łomżyńskim w sprawie wprowadzenia ustawy o nadzorze nad hodowlą owiec. Stwierdzić należy, że dokonywane systematycznie przeglądy owiec i tryków w obydwu powiatach przyczyniły się wydatnie do wyrównania pogłowia pod względem jego jakości, dając podstawę do kontynuowania pracy hodowlanej w oparciu o ustawę o nadzorze nad hodowlą.

Rozprowadzenie materiału hodowlanego męskiego na terenie województwa. W szczególności w wyżej wymienionych powiatach wysoko mazowieckim i łomżyńskim przeprowadzono na warunkach dzierżawy z tym, że po dwóch ewentualnie po trzech latach, stacjonowany tryk przechodzi na własność utrzymującego. Wyjątek pod tym względem stanowią tryki romanowskie i holsztyńskie półkrwi, które nie przechodzą na własność utrzymujących i są stałą własnością Izby.

Jeśli chodzi o rozprowadzanie owiec maciorek w formie gniazd zarodowych ewentualnie konkursów wychowu jagniąt, to akcja ta w okresie sprawozdawczym przybrała charakter łańcuszkowy t.j. z nadanych owiec odebrane przychówki i umieszczono u sąsiednich rolników na analogicznych jak poprzednio warunkach. Najwięcej pod tym względem są zaawansowane zachodnie

powiaty województwa. Na terenie powiatu łomżyńskiego wycofano około 50% przychówek, na terenie powiatu Ostrów Maz. w 100%, na terenie powiatu szczuczyńskiego w 100%. W powiatach Bielsk Podlaski i Wołkowyśk wycofano 20-30%. Akcja ta daje dobre wyniki, jednak jest utrudniona, gdyż wymaga prowadzenia bardzo dokładnych notatek, ilościowego stanu oraz rachunku owiec, jako też ściślej ewidencji sztuk należnych z przychówku. Jako przykład dodatnich wyników tej akcji mogą posłużyć wsie: Grądy w pow. Ostrów Maz. i Woźna Wieś w pow. szczuczyńskim, które przed zaprowadzeniem owiec przez Izbę Rolniczą, wogóle owiec nie posiadały. Obecnie wieś Grądy posiada ok. 200 owiec, z postawionych 28 maciorek i 2 tryków, Woźna-Wieś posiada ok. 60 sztuk z postawionych 16 macior i 1 tryka.

W sprawie wykorzystania kredytów Państwowego Banku Rolnego na zakup owiec dla większej własności, Izba nadmienia, że kredyt ten otrzymał zaledwie 1 właściciel majątku w pow. Bielsk Podlaski.

Zbyt produktów owczych zorganizowano za pośrednictwem Bazaru Przemysłu Ludowego w Białymstoku - na wełnę i Spółdzielni Rolniczej "Zjednoczenie Rolniczo-Handlowe" w Grodnie - na mięso. Ilość sprzedanego mięsa w okresie sprawozdawczym na terenie województwa wyniosła 165 tys. kg. łącznie z dostawami do wojska.

Ilość sprzedanej wełny za pośrednictwem Bazaru wyniosła z górą 60 tys. kg. za pośrednictwem kupców hurtowników ok. 30 tys. kg.

Wykaz przebiegu akcji owczarskiej w poszczególnych powiatach ilustruje załączona tabela.

Wykaz przebiegu akcji owczarskiej w okresie od 1.IV-1936 r.
do 1.IV-1937 r. na terenie województwa białostockiego

Powiat	Ilość zakupionych tryków	Założono w okresie sprawozdawczym		Kupiono owce	Konkurs wychowa jagniąt				Konkursy strzyży				Pokazy i spedy				Inst. kóźhodowlanych do okresu sprawozdawcz.	Założono w okresie sprawozdawczym	Ilość wykastronowanych tryków	Inne akcje i uwagi
		Tryków	Maciorek		Ilość konkursów w okr. sprawozd.	Ilość jagniąt w konkursie	Ilość uczestników konk.	Ilość zakupionych jagniąt	Ilość odbytych w okresie spr.	Ilość doprowadzonych owiec	Ilość wydanych nagród	Ilość uczestników otrzymało nagrody	Ilość pokazów i spędów w okr. spr.	Doprowadzono owiec	Ilość nagród	Ilość uczestników otrzymało nagrody				
Białystok	7	3	1 ^x	12 ^x	1	15	7	-	1	136	32	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bielsk Podl.	3	2	2	12	3	65	32	65	1	50	29	16	5	1950	50	40	-	-	-	-
Grodno	14 ^{xx}	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	1570	49	49	-	-	138	-
Łomża	844	3	-	15 ^{xx}	5	76	37	76	11	840	204	109	11	570	127	79	-	-	-	premiowano 90 tryków
Ostrów Maz.	5	1	-	7	-	-	-	-	2	250	47	33	-	-	-	-	1	-	16	-
Sokolka	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Suwałki	-	1	1	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Szczuczyn	-	2	3	24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Wysokie M.	1342 ^{xx}	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	250	48	8	-	-	-	-
Razem	1418^{xx}	12	7	66+22^{xx}	9	156	76	141	15	1376	312	158	25	4340	274	176	1	-	154	Uwagi :x/owce i tryki zakupione z funduszy gminnych. xx/owce i tryki zakupione z funduszy Okr. Towarzystw Organ i K.R.

W roku sprawozdawczym został zorganizowany Związek Hodowców Drobiu i Zwierząt Futerkowych przy Białostockiej Izbie Rolniczej. Związek obejmuje 23 hodowle drobiu, 1 hodowlę królików i 2 hodowle zwierząt futerkowych /lisów srebrnych i szopów/.

Do hodowli reprodukcyjnej przygotowuje się pod opieką Izby 10 hodowli kur, 3 hodowle indyków i 1 hodowlę gęsi. Hodowle te były w okresie sprawozdawczym dwukrotnie lustrwane, oraz poddane badaniom na białą biegunkę - drogą bakteriologicznego badania krwi. Badania laboratoryjne wykonał Państwowy Instytut Weterynaryjno-Rozpoznawczy w Wilnie, z prób przygotowanych przez Izbę. Na 537 badanych kur reakcję dodatnią wykazała tylko 1 sztuka.

Poza normalnymi pracami hodowlanymi, w roku sprawozdawczym kontynuowano prace nad przystosowaniem tutejszego pociłowia kur i gęsi do wymagań eksportu. W związku z tym rozpoczęto monograficzne opracowanie gęsi "suwalskiej" oraz kontynuowano nasilanie terenu materiałem rozpłodowym kur ras Rhode-Island, Sussex, i Plimoth-Rock.

Prace hodowlane prowadzono drogą:

- a/organizowania konkursów producentów drobiu wśród gospodarstw mało-rolnych /wyniki w załączonej tablicy/ -
- b/organizowania konkursów wychowu drobiu w zespołach przysposobienia rolniczego -
- c/organizowania kursów hodowli drobiu - jednodniowych -

W jesieni 1936 roku rozpoczęto nowy konkurs producentów drobiu na terenie 10 powiatów przy udziale 142 uczestników, a mianowicie: pow. Augustów 14 uczestników, pow. Suwałki 12 uczestników, pow. Grajewo 12 uczestników, pow. Ostrołęka 30 uczestników, pow. Łomża 18 uczestników, pow. Białystok 10 uczestników, pow. Bielsk 8 uczestników, pow. Wołkowyż 12

uczestników, pow. Grodno 14 uczestników i pow. Wysokie Maz. 12 uczestników; natomiast w zespołach młodzieżowych i kobiecych przeprowadzono konkursy wychowu drobiu: w pow. augustowskim w 5 zespołach, suwalskim w 1 zespole, w łomżyńskim, ostrołęckim i bielskim po 3 zespoły, w białostockim w 5 zespołach i grodzieńskim w 2 zespołach. Uczestnicy konkursów producentów drobiu, konkursów wychowu i niektóre gospodarstwa przodownicze otrzymały za pośrednictwem Izby Jaja Wylęgowe i jednodniówki, koguty i indyki, rasy ekspertowych, pochodzące z hodowli produkujących dobry materiał użytkowy, a mianowicie: ze Szkoły Hodowli Drobiu w Julinie, z hodowli p. Jadwigi Milewskiej w Wiązownie, p. Machalicowej w Kiszelnicy, p. Żelechowskiej w Boguszałach i z hodowli p. Kielczewskiej w Wysokiem Maz. Jednodniówki pochodziły z wylęgu wylęgarni Białostockiej Izby Rolniczej, znajdującej się w Jurowcach pod Białymstokiem. Jednodniowe kursy hodowli drobiu

odbyły się w trzech miejscowościach pow. augustowskiego, pięciu miejscowościach w pow. suwalskim, oraz w czterech miejscowościach w pow. ostrołęckim. Dla instruktorów K.G.W. przeprowadzono pokaz budowy kurnika glinobitego.

Rozsprzedano pomiędzy rolników materiał zarodowy w ilości następującej:

powiat	jaja wylęgowe	jednodniówki	koguty	indyki	jaja gęsi	gęsi
Augustów	750	75	15	3	-	-
Suwałki	150	-	5	2	-	-
Grajewo	300	120	-	-	75	-
Łomża	420	-	10	2	-	-
Ostrołęka	250	-	3	6	-	-
Wysokie M.	-	-	10	2	-	7
Białystok	600	300	10	-	-	21
Grodno	300	215	-	-	-	-
Wólka M.	-	-	-	-	-	-
Bielsk	400	-	8	-	-	-
Sokołka	400	-	10	-	-	-
Ostrów M.	-	-	5	-	-	-
Razem	3570	715	76	15	75	28

Dla kontroli cen płaconych za drób kupowany na cele eksportu przez firmy korzystające z dopłat eksportowych, organizowano w porozumieniu z referatem ekonomicznym sprzedaż drobiu na spędach rolniczych; akcją spędową objęte były zakupy gęsi na terenie powiatów augustowskiego i suwalskiego, oraz zakupy kur i indyków na terenie wszystkich powiatów.

W roku sprawozdawczym na spędach drobiowych sprzedano ok. 63 tys. gęsi, ok. 27 tys. indyków i ok. 21 tys. kurcząt.

-----000-----

Srednie ilosci, przypadajace na jednego producenta drobiu woj. bialostockiego
w roku 1935/36.

Powiat	Ilość ucze stników			Ilość punktów				Ilość kur		Kur raso- wych		Koszt utrzymania jednej kury	Padło	Zginęło	J a j a			Nieśność 1 kury	Osób w rodzinie	Czysty dochód	Kurniki			Urządzenia popra- wione	Średnia konsumpcja jaj na osobę	Spożycie kur w gospodarstwie	Dochód na 1 kure	
	I	II	III	I	II	III	Różnica	Na począt- ku	Na końcu	Na począt- ku	Na końcu				Zniesionych jaj	Na domowy użytek	Na sprzedaż				Zł. gr.	Nowe	Poprawione				Brak	Zł.
	Inspek.	Inspek.	Inspek.	Inspek.	Inspek.	Inspek.																						
Białystok	15	12	8	464	662	833	369	248	240	159	210	3,43	11	3	20525	11282	8848	84	60	492,87	2	6	-	8	188	72	2	02
Grodno	12	10	9	363	578	708	345	206	187	-	110	3,04	49	19	10230	6032	3908	52,4	52	390,03	4	2	5	9	116	30	3	18
Łomża	16	14	11	652	633	566	82	409	345	162	244	3,10	24	76	14701	7489	6212	33,7	64	730,59	8	4	2	14	117	29	4	54
Ostrołęka	21	17	17	502	821	1338	836	338	521	-	54	3,05	113	74	23068	10895	10146	53,8	97	905,69	3	8	6	15	112	96	2	99
Suwałki	12	9	5	20	185	292	272	92	60	63	-	2,93	6	7	4822	1534	2660	63,4	29	95,93	1	1	2	3	53	7	1	46
Szazuczyn	12	10	9	390	456	515	125	140	202	68	91	3,01	12	38	11607	5316	5213	67,8	56	156,31	6	2	-	8	95	26	2	33
Razem	88	72	59	2392	3335	4252	1365	1433	1555	452	709	3,56	215	217	84951	42548	36987	355,1	358	4771,42	24	23	13	57	681	280	16	52
Średnio				40,5	56,5	72,1	31,5	24,3	26,3	7,6	12	3,88	3,6	3,7	1439	721,1	626,9	59,2	6	80,87					113	4,7	2	75

na 1 producenta

na
1
kure

UWAGI: 1/Ilosc kur przy obliczaniu nieśności i dochodu zostały wzięte średnio z ilości kur na początku i na końcu konkursu.

2/a. ukończyło kurs	67,04 %	ogólnej ilości uczestników
b/ Kur rasowych na początku konkursu	31,54 %	" " kur
c. " " " końcu konkursu	45,72 %	" " "
d. Padło i zginęło	29,08 %	" " "
e. Na domowy użytek poszło jaj	50,08 %	" " jaj
f. Na sprzedaż poszło jaj	43,53 %	" " "

AP

na 1-go na
członka 1 pro-
rodziny ducen-
ta

na 1-a
kure.

TABLICA PORÓWNAWCZA DOCHODÓW
WOSCI W GOSPODARSTWACH
KOLONIJNYCH I WSIOWYCH.

Gospodarstwa kolonijne.

Powiat	Miejscowość	Nazwisko	Dochód od 1 kury Zł.	Uwagi
Grodno	Hrajno	Kumokowa	4,30	Hoża - wieś o daleko rozmieszczonych zabudowaniach gospodarczych prawie kolonijne.
"	Hoża	Jańkiewiczowa	4,33	
"	"	Suchocka	5,56	
"	"	Kuryłowiczówna	3,41	
"	"	Lebiednawa	2,22	

Przeciętny dochód na 1 kurę Zł. 3,96

Ostrołęka	Choromany	Choromańska S	3,70	Choromany - wieś o daleko rozmieszczonych siedzibach.
"	"	Kocinowa	4,-	
"	"	Choromańska A	3,34	
"	"	Choromańska E	2,14	
"	"	Szablowska	2,02	
"	Dzwonek	Peksa	2,40	
"	"	Dzwonkowska	4,47	

Przeciętny dochód na 1 kurę Zł. 3,15

Grajewo	Woźna Wieś	Maślnicka	0,50	Kolonie
"	Grabowo	Nawrocka	0,90	
"	Tajno-Stare	Janiszewska	1,78	
"	Danowo	Jankowska	1,32	

Przeciętny dochód na 1 kurę Zł. 1,12

Gospodarstwa wsiowe

Powiat	Miejscowość	Nazwisko	Dochód od 1 kury	Uwagi
Grodno	Prokopowicze	Szemiłtowa	Zł. 0,11	Prokopowicze wieś zwarto zabudowana. 5 konkurentek w Prokopowiczach odpadło wskutek epidemii drobiu.
"	"	Szagdajowa	" 2,33	
"	Przeciętny dochód na 1 kurę		<u>Zł. 1,22</u>	

Ostrołęka	Choromany	Choromańska S	Zł. 1,28	Gęsto zabudowane wsie
"	"	Sulikowska	" 2,40	
"	"	Siarnańska	" 1,60	
"	Runin	Bobowska	" 3,61	
"	"	Kamińska	" 2,36	
"	"	Bakonowa	" 4,20	

Przeciętny dochód na 1 kurę Zł. 2,57

Grajewo	Tajno	Kisiulnewicz	Zł. 1,47	Gospodarstwa położone w wioskach o gęstej zabudowie.
"	Bełda	Kuczyńska	" 0,11	
"	Przeciętny dochód na 1 kurę		<u>Zł. 0,79</u>	

Oświata rolnicza.

Komisja Oświatowa Izby odbyła dwa posiedzenia w dn. 5.X.36 i 27.I.1937 r., na których omawiane były sprawy przysposobienia rolniczego i współpracy na tym odcinku samorządu gospodarczego z władzami oświatowymi, sprawy bibliotek wiejskich, szkół wędrownych oraz sprawa wydawnictwa przez Izbę pisma rolniczego.

Na odcinku oświaty i szkolnictwa rolniczego Izba współpracowała ściśle z Władzami Szkolnymi, jak również z Oświatą Pozaszkolną. Znalazło to wyraz w wspólnym ustalaniu planu oświatowego i wspólnych obradach, poświęconych zagadnieniom szkolnictwa, oświaty rolniczej pozaszkolnej, czy też innym jej formom.

Sieć szkół rolniczych na terenie województwa, opracowana przez Izbę, została w bardzo małym zakresie zrealizowana, gdyż poza istniejącymi szkołami rolniczymi męskimi w Krzyżewie /w pow. Wysoko Mazowieckim/ i w Kupiskach /w pow. Łomżyńskim/ oraz żeńską w Kukowie /w pow. Suwalskim/ utworzone zostały przez Kuratorium Okręgu Szkolnego Wileńskiego przy finansowym poparciu Wydziału Powiatowego w Wołkowysku meska szkoła rolnicza wędrowna i wędrowna żeńska szkoła rolnicza na terenie pow. Wołkowyskiego, oraz przez Kuratorium Okręgu Szkolnego Brzeskiego - wędrowna szkoła rolnicza żeńska na terenie pow. Ostrołęckiego.

Szkoła Wędrowna męska - dwuzimowa przeprowadza w okresie 2,5 - 3 miesięczne kursy teoretyczne z równolegle przeprowadzaną przez personel nauczycielski wraz z uczniami lustracją gospodarstw rolniczych. Na okres wiosenno-letni uczniowie otrzymują do wykonania praktyczne zadania, rozwiązywane pod nadzorem personelu nauczycielskiego.

Szkoły żeńskie - jednozimowe /3-5 miesięczne/ przeprowadzają kursy teoretyczne-praktyczne, połączone również z lustracjami

gospodarstw uczniowskich.

Stałe szkoły rozporządzają odpowiednim terenem rolnym, na którym w miarę możliwości uwzględniane są praktycznie wszystkie działy rolnicze: nasiennictwo, doświadczalnictwo, warzywnictwo, sadownictwo, hodowla zwierząt - przy zachowaniu głównego celu, by gospodarstwo szkolne nie odbiegało swym typem od przeciętnych gospodarstw włościańskich, dając na danym typie gospodarstwo wzorowe.

Inspektorat Rolny Izby, do którego zakresu pracy przydzielonym był dział oświaty rolniczej, współpracował ściśle z inspektoratami przysposobienia rolniczego, organizacji gospodarstw i Kół Gospodyń Wiejskich, w których głównie skupiała się realizacja prac oświatowych na powiatach w dwóch zasadniczych kierunkach: kształceniu i wyrabianiu przodowników wiejskich oraz dostarczaniu środków samokształcenia dla mas wiejskich. To też na terenie województwa instruktorzy tych działów byli w głównej mierze realizatorami prac oświatowych w organizowaniu różnego rodzaju kursów, w pracach świetlicowych, w urządzaniu wycieczek i t.p. Szczegółowe sprawozdania z tej akcji zawarte są w sprawozdaniach poszczególnych inspektoratów Izby.

Centrale Bibliotek ruchomych. Centrale bibliotek ruchomych istnieją we wszystkich powiatach województwa i zajmują się rozprowadzaniem do wsi kompletów ruchomych, zawierających książki działu wiejskiego. Do zwiększenia czytelniotwa książek z działu wiejskiego zmierza się przez świetlice, przez organizacje rolnicze, Kółka Rolnicze i zespoły przysposobienia rolniczego. Zainteresowanie czytelnictwem stale wzrasta w zakresie książek działu wiejskiego w miarę tworzenia się zespołów samokształceniowych, na które

w programie prac oświaty pozaszkolnej kładzie się szczególniejszy nacisk.

Powiat białostocki i wysoko mazowiecki, obsługiwane przez Centralę przy Inspektoracie Szkolnym Białostockim, posiada 44 komplety ruchome -

Powiat Bielsk Podlaski: 15 kompletów stałych i 90 prowadzonych systemem dobieranym -

Powiat łomżyński i szczuczyński: dwie biblioteki powiatowe w Łomży z księgozbiorem płynnym i Cent. Bibliotekę Towarzystwa Związku Strzeleckiego w Grajewie z kompletami dobieranymi -

Powiat ostrołęcki i ostrowski: Centrala zawiera 70 bibliotek ruchomych -

Powiat sokółski: 30 kompletów bibliotek ruchomych -

" grodzieński: 32 komplety ruchome -

" suwalski: 28 " "

" augustowski: 10 kompletów i w Centrali Macierzy Szkolnej 20 -

" wołkowyski: 60 kompletów ruchomych.

Uzupełnianie księgozbiorów powiatowych Central Bibliotecznych zamierzone przez Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych, za pośrednictwem Izby Rolniczej, pozwoli jej zacieśnić kontakt z Kuratoriami Okręgów Szkolnych i na tym odcinku wysunąć swe dążeń.

Komunikat Białostockiej Izby Rolniczej.

Komunikat Białostockiej Izby Rolniczej wydawany w okresach miesięcznych, wzorem roku ubiegłego, w dalszym ciągu coraz sprawniej docierający do terenu, stał się wydawnictwem należycie spopularyzowanym o znaczeniu regionalnym, a jednocześnie niewystarczającym w tej formie wobec pogłębiania się prac Izby w terenie i wzrastającego zainteresowa-

nia rolników aktualnymi zagadnieniami rolniczymi, zarówno w zakresie fachowym, jak i organizacyjnym. Sprawa przekształcenia tego wydawnictwa na pismo tygodniowe była również przedmiotem obrad Komisji Oświatowej Izby, lecz jako jeszcze nie dojrzała do zrealizowania została na razie zaniechana.

Akcja organizacji wsi i gospodarstw

W grudniu 1936 r. na posiedzeniu Rady Izby została powołana Komisja Organizacji Gospodarstw i Łaskarstwa. Komisja w okresie sprawozdawczym odbyła 3 posiedzenia, na których po zapoznaniu się z dotychczasowym stanem akcji, prac fachowych oraz stosowaną metodą i techniką organizacji gospodarstw, opracowała preliminarz budżetowy działu organizacji gospodarstw na r. 1937/38. Ponadto rozpatrywane były sprawy dotyczące:

- a/zakresu kompetencji komisji i powiatowych sekcji organizacji gospodarstw i ich działalności,
- b/podziału terenu województwa na obwody dla członków komisji, jako opiekunów rozwoju akcji,
- c/przeprowadzenia lustracji wsi i gospodarstw objętych akcją opieki i organizacji przy udziale przedstawiciela Oddziału Rolnictwa i Reform Rolnych Urzędu Wojewódzkiego,
- d/zapoznania się z pracami przeprowadzonych badań łąk i pastwisk nad rzekami Biebrzą i Narwią.

Gospodarstw objętych akcją 699 w 193 wsiach. Objęto opieką 193 wsi, z których 12 stanowi kolonie po rozparcelowanych majątkach i 178 wsi skomasywanych. Trzy wsie ukazywane nieskomasywane. We wsiach objętych opieką jest 16.027 samodzielnych gospodarstw.

Stosunek procentowy gospodarstw objętych opieką indywidualną w roku opieki:

I	- 118 gospodarstw	61.3%
II	- 55 "	28.5%
III	- 11 "	5.7%
IV	- 9 "	4.5%

Wielkość gospodarstw będących pod opieką indywidualną:

do 2 ha.	gospodarstw	2	1.0%
od 2 " do 5 ha.	"	13	6.5%
" 5 " "10 "	"	73	37.5%
" 10 " "15 "	"	66	34.0%
powyżej 15 "	"	39	21.0%

Jeden instruktor organizacji gospodarstw obejmuje opieką:

	<u>najmniej</u>	<u>najwięcej</u>	<u>średni</u>
indywidualnych gospodarstw	14	17	15
gospodarstw w zesp. org. gosp.	43	191	117

Jeden instruktor rolny /ogólny/ obejmuje opieką:

	<u>najmniej</u>	<u>najwięcej</u>
indywidualnych gospodarstw	8	9
gospodarstw w zespole organ. gosp.	12	20

Instruktorów specjalnych prowadzących akcję jest 10-ciu, z których ukończyło:

- 4-ch Państwową Wyższą Szkołę Gospodarstw Wiejskiego w Cieszynie
- 3-ch Szkołę Główną Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie
- 1-on Uniwersytet Stefana Batorego w Wilnie -
- 2-ch niższe Szkoły Rolnicze w Białokrynicy i w Horyhorach Rosja/.

Instruktorzy ci wykazują dostateczną znajomość teorii organizacji gospodarstw zdobytą na Okręgu Cwiczebnym. Jednakże daje się zaobserwować w pracach pięciu instruktorów brak dłuższej praktyki rolnej; luki w praktycznych wiadomościach z zakresu techniki rolnej utrudniają sytuację instruktorów wobec ludności. Wskazuje to na konieczność dłuższej praktyki rolnej, jak i praktyki instruktorskiej przed Okręgiem Cwiczebnym. Pozostałych 5-ciu instruktorów posiada dostatecznie opanowaną technikę rolną, jak i umiejętność postępowania z ludnością. Ci wykazują w pracy na swoich rejonach właściwe wyniki. Jest to widoczne, przy stosowaniu przez gospodarzy planów reorganizacyjnych, jak i oheci należenia do zespołów organizacji gospodarstw.

Instruktorzy rolni /ogólni/ prowadzący akcję w okresie sprawozdawczym odbyli przeszkolenie na Okręgu Cwiczebnym. Wyniki przeszkolenia dały podstawę w dziedzinie wiadomości w zakresie organizacji gospodarstw i w właściwym doradztwie.

Przy Okręgowym Towarzystwie Organizacji i Kółek Rolniczych w sześciu powiatach, a mianowicie: Ostrołęka, Ostrów Maz., Sokółka, Szczytno, Suwałki i Wysokie Maz. są ukonstytuowane Sekcje Organizacji Gospodarstw. W każdym z

wyżej wymienionych powiatów odbyły się przy udziale członków zespołu organizacji gospodarstw, specjalne zebrania Sekcji Organizacji Gospodarstw, w jednej ze wsi objętej opieką, w gospodarstwie będącym w stadium reorganizacji, celem zapoznania się z metodyką prac instruktorów, jak i wynikami akcji.

W ten sposób przygotowuje się zespół osób, pracujących w dobrowolnych organizacjach, do stopniowego coraz szerszego udziału w akcji. Przy kółkach rolniczych powstały Sekcje Organizacji Gospodarstw.

Natomiast w pozostałych powiatach instruktorzy ustalili lokalny program w ramach prac Okręgowego Towarzystwa Organizacji i K.R. We

wsiach objętych opieką, w których nie ma Kółka Rolniczego, zespół organizacji gospodarstw jest przygotowaniem do organizowania Kółka Rolniczego.

Korzystny wynik wykazuje zaznajamianie Zarządów Okręgowych Towarzystw Organizacji i Kółek Rolniczych z metodyką organizacji gospodarstw, pracami zespołów, prowadzonych przez samodzielnych gospodarzy w ramach akcji, jak to miało miejsce w pow. Bielsk Podlaski.

W okresie sprawozdawczym uzupełnienie wiadomości personelu instruktorskiego odbyło się drogą:

- a/ dostarczenia personelowi właściwej literatury fachowej -
- b/ instruowanie przez inspektora organizacji gospodarstw w trakcie dokonywania lustracji -
- c/ instruowania przez inspektorów Izby na miesięcznych powiatowych konferencjach instruktorów, które odbywają się przy udziale członków Zarządu Okręgowego Towarzystwa Organizacji i Kółek Rolniczych -
- d/ organizowanie zjazdów specjalnych dla instruktorów organizacji gospodarstw -
- e/ oraz umożliwiania instruktorom organizacji gospodarstw, jak i instruktorom rolnym/ogólnym/ odbycia przeszkolenia w akcji organizacji gospodarstw na Okręgu Cwiczebnym.

W okresie sprawozdawczym były urządzone przez Izbę 2 zjazdy odprawy personelu instruktorskiego organizacji gospodarstw, a mianowicie: w miesiącu wrześniu w dn. 11 i 12 - 1936 r. na terenie powiatu ostrołęckiego na temat - metoda pracy nad zagospodarowaniem terenów meliorowanych i akcja opieki i organizacji gospodarstw w terenie o dużej ilości nieużytków pochodzenia bagiennego,

oraz w miesiącu lutym w dn. 25, 26 i 27 - 1937 r. na terenie powiatu Ostrow Maz. na temat - metoda pracy w zakresie sadownictwa i pszczelarstwa, w związku z akcją opieki i organizacji gospodarstw.

Kontrola pracy instruktorów organizacji gospodarstw prowadzona jest: a/w biurze Izby na podstawie nadsyłanych przez instruktorów odpisów planu pracy, sprawozdań miesięcznych i rocznych, porad, projektów reorganizacyjnych i t.p.

b/w terenie przez przeprowadzanie lustracji prac we wsiach i gospodarstwach objętych opieką, sprawdzania udzielanych przez instruktorów pozostawionych w gospodarstwach pisemnych porad i projektów reorganizacyjnych.

Współpraca z działalnością innych referatów Izby w akcji organizacji zachęca się coraz silniej, ze względu na podział terenu na rejony opieki agronomicznej i koncentrację prac na rejonach.

Rozbudowa akcji zależy od zwiększenia personelu, odpowiednio przygotowanego do prowadzenia akcji, oraz przeszkolenia na Okręgu Owiecznym wszystkich instruktorów rolnych /ogólnych/zatrudnionych na terenie.

W miarę możliwości terenowe rozmieszczenie pracy zespołowej z uwzględnieniem przede wszystkim wsi, które przeszedły przebudowę agrarną lub objęte zostały pracami melioracyjnymi.

We wsiach scalonych daje się obserwować większą skłonność do realizowania i stosowania przez gospodarzy koniecznych wskazań organizacyjnych jak i nabytych wiadomości rolniczych, niż we wsiach niescalonych.

Prace instruktorów dają lepsze wyniki w obiektach scalonych, co się

tłumaczy i tym, że we wsiach niescalonych znaczna część koniecznych zabiegów organizacyjnych jest niemożliwa do przeprowadzenia.

W roku sprawozdawczym miało miejsce tylko w jednym wypadku zaniechanie opieki i to ze względu na nieregulowany podział rodzinny na skutek śmierci właściciela.

Przy objęciu wsi pod opiekę stosowano metodę przyjmowania zgłaszających się rolników, wyboru odpowiedniego przodownika zespołu organizacji gospodarstw i doboru odpowiednich rolników do zespołu z elementu, dającego gwarancję wykorzystania doradztwa instruktora.

Większość gospodarzy, u których akcja indywidualna została ukończona, pracuje społecznie w organizacjach rolniczych, jako członkowie Kółek Rolniczych i Okręgowych Towarzystw Organizacji i Kółek Rolniczych, kołach fachowych oraz instytucji samorządowych.

Inspektor organizacji gospodarstw w okresie sprawozdawczym był 164 dni w terenie. Wyjazdy w teren rozplanowane były w ten sposób, aby przynajmniej raz na kwartał inspektor mógł być w każdym powiecie z tym że częstsze inspekcje obejmowały powiaty o słabszym personelu instruktorskim. Inspektor organizacji gospodarstw zlustrował 121 gospodarstw będących pod opieką indywidualną i 13 zespołów organizacji gospodarstw /56 gospodarstwa/. Poza tym inspektor organizacji gospodarstw uczestniczył na posiedzeniach Sekcji Organizacji Gospodarstw w 6 powiatach, brał udział w 7 zjazdach przodowników zespołów organizacji gospodarstw na terenie 7-miu powiatów.

Akcja
elemen-
tarna.

W okresie sprawozdawczym personel instruktorski organizacji gospodarstw brał udział w akcji scaleniowej na terenie swoich rejonów w 7 obiektach scalonych. Na skutek małej znajomości tego zagadnienia wśród instruktorów, współpraca personelu organizacji gospodarstw w akcji scaleniowej daje stosunkowo słaby efekt.

Akoja indywidualna Stosowany system wybierania gospodarstw do opieki indywidualnej, na podstawie obserwacji przy opiece terenowej, okazał się trafny, albowiem w roku gospodarszym był tylko jeden wypadek przerwania opieki i to z przyczyn od doboru niezależnych.

Przy prowadzeniu organizacji względnie reorganizacji gospodarstw instruktorzy przestrzegali sposobu postępowania ustalonego w ramach wytycznych: Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych. Instruktor opracowywał i ustalał projekt reorganizacyjny w pierwszym roku opieki.

Wpływ instruktorów na rozwijanie wśród gospodarzy samodziel- nego rozumowania, kalkulowania własciwe ustosunkowanie się do zagadnień gospodarszych, daje się wyraźnie zaobserwować przy realizowaniu projektu reorganizacji w gospodarstwie.

Stosowaną była zasada, by we wsiach objętych opieką, prowadzona była jednocześnie przez instruktorów K.G.W. praca wśród kobiet, z uwzględnieniem kobiecych działów gospodarstwa.

W 1936 r. od 1 lipca 25 właścicielom gospodarstw rozdano książki rachunkowości rolniczej, opracowane przez inż.rol. Jana Guzytkę z Wydziału Ekono- miki Rolnej Drobnych gospodarstw Wiejskich. Po dniu 1 lipca 1937 r. książ- ki zostaną nadesłane do Izby celam sporządzenia zamknięć.

Wyniki opieki agronomicznej w gospodarstwach objętych akcją indywi- dualną w cyfrowym zestawieniu przedstawiają się następująco:

Uporządkowanie podwórza, konserwacja obornika, urządzenie okólnika oraz przygotowanie kompostu	w 110 gospodarstwach
uporządkowanie budynków gospodarskich /bielenie okna itp/	w 83 "
opracowano nowe fachowe projekty organizacyjne gospodarstw	w 44 "
prace nad poprawianiem łąk i pastwisk	w 24 "
założono nowych stajen	w 24 "

Pod wpływem przewodnika zespołu organizacji gospodarstw meliorację ciwnadniającą przeprowadza cała wieś w pow. szosuczyńskim - Woźna-Wieś,

własnymi środkami. Przewodniczący i członkowie zespołu organizacji gospodarstw przesyłali się w koło hodowców Bydła Czerwonego na terenie powiatu wolkowskiego w rejonie Swisłocz.

Akoja terenowa. Przy opiece terenowej posługiwano się metodami:
a/organizowania zespołów organizacji gospodarstw wśród samo- dzielnych gospodarzy, jak również tworzenia przy kółkach rolniczych zespołów organizacji gospodarstw.

b/organizowania zjazdów przewodników zespołów, lustracji sąsiedzkich, jak i wycieczek do wsi objętych opieką/na terenie powiatu ostrołę- kiego do wsi Wianacja i na teren powiatu szosuczyńskiego do wsi Iama- ne Grady /Osada Wykowo./.

Przy obserwacji trafności stosowania tych metod, daje się zaob- serwować wzrost chęci zakładania kółek rolniczych oraz wycieczek rolniczych.

W niezbytności prowadzenia akcji masowej przez instruktorów orga- nizacji gospodarstw daje się zauważyć pewien postęp, dowodzący większe- go rozumienia zadań i celowości akcji.

Powiatowe Organizacje Rolnicze, a przede wszystkim Okręgowe Towarzystwa Organizacji i K.R. doceniają znaczenie akcji organizacji wsi i gospodarstw, co ujawnia się w postulatach rozszerzania tej akcji w po- woływaniu do życia przy tych organizacjach Sekcji Organizacji Wsi i gospodarstw, kierowania instruktorów ogólnych na przeszkolenie na Okrę- ga Cwiosobnym, oraz w okazywaniu pomocy w zaopatrywaniu rolników w ma- teriał hodowlany, nasiona, nawozy pomocnicze i t.p.

W zakresie prowadzenia akcji terenowej uwydatnił się wpływ ins- truktora na upośledzenie elementu rolniczego w naktywieniu działal- ności w 31 kółkach rolniczych, 32 Kółkach Gospodyń Wiejskich, w 27 Ko- łach Przysposobienia Rolniczego, w pozyskaniu abonamentów pism rolniczych /300 egzemplarzy/oraz w nabyciu 11 odbiorników radiowych.

Powiat	Wiel. objętych akcji	ilość objętych akcji												należenie do				w ciągu 1936/37 r. zakończono opiekę w gospodarstwach	Wyróżniające gospodarstwa	
		We wsiach objętych akcją gosp. na których terenie tymczasnie oddziałuje żywność	Opiece indywidualne	w zespołach	założono rachunkowej od 1. VII-36	z komasacji	z parcelacji	w inny sposób utworzone	o obszarze				akcji w/g lat opieki							
									do 2 ha.	od 2 ha do 5 ha.	od 5 ha do 10 ha.	od 10 do 15 ha.	powyżej 15 ha.	I	II	III	IV			
Augustów	8	553	8	18	-	6	2	-	-	2	2	2	2	5	3	-	-	-	2	
Białystok	14	788	14	4	-	14	-	-	1	-	7	4	2	14	-	-	-	9	9	
Bielek Podl.	16	597	16	53	4	15	1	-	-	2	5	5	4	9	7	-	-	-	4	
Grodno	15	1052	15	2	-	15	-	-	1	-	6	3	3	11	4	-	-	-	4	
Lomża	19	1956	19	43	4	19	-	-	-	-	8	9	2	2	15	2	-	2	8	
Ostrołęka	26	2499	26	65	4	26	-	-	-	2	15	5	6	3	11	6	6	1	9	
Ostrów Maz.	17	675	17	6	4	13	3	1	-	1	5	7	4	17	-	-	-	7	2	
Sokolka	17	938	17	191	3	17	-	-	-	-	8	8	1	17	-	-	-	-	4	
Suwałki	15	530	15	92	2	14	1	-	-	-	3	6	6	15	-	-	-	-	4	
Szozuozyn	18	1009	18	110	4	15	1	2	-	4	6	4	4	11	1	3	3	-	4	
Wołkowyż	19	1510	19	125	-	15	4	-	-	2	8	7	2	5	14	-	-	-	6	
Wysokie Maz.	9	298	9	20	4	9	-	-	-	-	2	4	3	9	-	-	-	-	4	
Razem	193	116027	193	699	25	178	12	3	2	13	73	66	39	118	55	11	9	19	60	
										%	1	6.5	37.5	34	21	61.3	25	5.7	4.5	

Przysposobienie Rolnicze

Komisja Oświatowa w okresie sprawozdawczym odbyła 2 posiedze-
nia, na porządku dziennym których były sprawy Przysposobienia Rol-
niczego /5.X-36 r. i 27.I-37 r./. Obrady dotyczyły spraw budżetowych
i planowania prac.

Celem planowania i uzgadniania prac w dziedzinie Przysposobie-
nia Rolniczego został zorganizowany Wojewódzki Komitet do Spraw Mło-
dzieży Wiejskiej, przy Białostockiej Izbie Rolniczej. Przewodniczącym
Komitetu na wniosek Białostockiej Izby Rolniczej został powołany przez
Centralny Komitet do Spraw Młodzieży Wiejskiej w Warszawie - Władys-
ław Kościuch - przewodniczący Komisji Oświatowej Białostockiej Izby
Rolniczej.

Wojewódzki Komitet odbył w dn. 16 marca 1937 r. posiedzenie orga-
nizacyjne, na którym postanowił na terenie powiatów powołać Powiato-
we Komitety do Spraw Młodzieży Wiejskiej w miejsce dotychczas istnie-
jących Powiatowych Komisji P.R.

W roku sprawozdawczym na terenie powiatów istniały Powiatowe
Komisje P.R. z których 4 /w Bielsku, Grodnie, Łomży, Suwałkach/ pracowa-
ły wystarczająco, pozostałe bardzo słabo, albo były zupełnie nieży-
wotne.

Załączona tabela ilustruje rozwój prac Przysposobienia Rolnicze-
go w okresie sprawozdawczym.

Przysposobienie Rolnicze na terenie woj. Białostockiego prowadzone było w/g trójstopniowej metody pracy, przez następujące organizacje młodzieżowe: Woj. Związek Młodej Wsi, Związek Strzelecki, Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Męskiej i Żeńskiej.

Jeżeli przyjmimy, że na terenie województwa białostockiego w organizacjach młodzieżowych, znajduje się młodzież wiejskiej 25.500, stanowi to będzie zaledwie 8% ogółu młodzieży w wieku od 17 - 29 lat, której jest 303.600. W przysposobieniu rolniczym pracuje zaledwie około 2.500 młodzieży czyli 10% zorganizowanej młodzieży. Gromad wiejskich jest na terenie województwa 4.495, akcją P.R. objętych było 314 czyli 7%. Ogólna ilość ogniw organizacyjnych na województwie wynosi około 950, pracuje zaś w P.R. 314 czyli 33%. Cyfry te wskazują jak wielki jest zasięg prac Przysposobienia Rolniczego i jak duże są możliwości posuwania tych prac, przy odpowiednim nastawieniu organizacji młodzieżowych, dostatecznych środkach finansowych i przy zwiększeniu aparatu instruktorskiego. Pod względem ilościowym prace P.R. przydestawiały się następująco: w/g organizacji młodzieżowych.

Organizacje młodzieżowe	rozpoczęło jesień 1935 r.		skończyło jesień 1936 r.		% dotrwa- nia zesp.
	zesp.	osob.	zesp.	osob.	
Związek Strzelecki	179	1301	137	880	76.5
Związek Młodej Wsi	113	892	82	602	72.5
Kat. Stow. Młodzieży	102	777	78	564	76.4
Bez organ.	26	227	20	148	76.9
R a z e m	420	3197	317	2194	75.5

Powiat	Rozpoczęło pracę		Zakończy- ło pracę		Zakończyło pracę			Miejscowości objętych akcją	Odbity zjazdów i wystaw	Konkursy przodow- ników	Konkursy uczestni- ków	W ilu miejscowo- ściach	słuchaczy
	zesp.	osob.	zesp.	osob.	Uprawo- wych	Warzywnych	hodowlanych	Innych					
Augustów	30	196	31	190	18	-	-	13	30	5	39	30	205
Białystok	26	191	21	160	14	3	-	4	25	5	40	23	255
Bielsk P.	45	325	25	182	16	4	-	5	19	7	34	19	156
Grodno	39	276	33	205	16	8	-	9	30	9	35	28	204
Łomża	27	261	25	218	16	3	-	6	31	6	29	25	263
Ostrołęka	20	162	16	149	14	-	-	5	26	3	21	25	154
Ostrów	22	186	24	153	19	1	-	4	14	6	22	20	140
Sokolka	21	169	16	113	8	2	-	6	25	5	33	23	185
Świdnik	36	423	24	160	15	3	-	6	29	5	45	27	255
Śremski	17	149	12	114	9	-	-	3	17	4	24	24	150
Wołkowyż	77	520	59	335	24	21	-	14	41	5	90	28	237
Wysokie M.	40	339	31	219	18	6	1	6	29	7	34	29	185
	420	3197	317	2194	184	52	1	81	314	74	426	301	2387

Według stopnia sprawności i tematów.

Stopień sprawn. rolniczej	rozpoczęło jesienią 1935r.		zakończyło jesienią 1936r.		Zakończyło zespołów			
	zesp.	osób	zesp.	osób	uprawo- wych	ogrod- niczych	hodow- lanych	kom- binowanych
wstępnych	51	418	16	123	16	-	-	-
I	262	2178	206	1508	168	37	1	-
II	79	471	67	430	-	10	-	57
III	28	130	28	133	-	4	-	24
Razem	420	3197	317	2194	184	51	1	81

Prace zakończone w 239 miejscowościach. Przeciętnie w powiecie zakończyło 26 zespołów, 183 uczniów.

Do pracy praktycznej zespoły zostały przygotowane w okresie jesiennym na kursach przodowników, które odbyły się we wszystkich powiatach dla I i II st. spr. rolniczej, a dla III stopnia wspólny dla wszystkich powiatów w Grodnie. Ponadto przeprowadzono kursy przedkonkursowe we wszystkich zespołach w okresie zimy.

W okresie wiosennym zostały przeprowadzone na powiatach przez instruktorów P.R. i innych działów lustracje oświatowe. Później zespoły zostały zaopatrzone w materiały siewne bądź hodowlane na specjalnie w tym celu organizowanych odprawach przodowników, albo bezpośrednio przez instruktorów.

Dalsze prace prowadzone były pod opieką instruktorów, którzy przy lustracjach i inspekcjach zespołów dawali odpowiednie wskazówki i zalecenia uczniom i zespołom. Prace samokształceniowe w okresie letnim dopełniane były przez lustracje wewnętrzną przeprowadzaną przez samych konkursistów oraz przez wycieczki w których młodzież brała bardzo chętnie udział.

Następnie zostały zorganizowane odprawy przodowników w okresie jesiennym celem omówienia sposobu zakończeń prac na polstkach, przygotowań do pokazów, wydanie arkuszy zakończeniowych i omówienie sposobu ich wypełnienia.

Prace zakończone pokazami rejonowymi i powiatowymi na których przyznano i wydano nagrody w ilości 613 nagród indywidualnych, zespołowych i przodowniczych, w postaci drzewek owocowych, w formie prawnorządów "Kursów Staszica" pism lub książek.

Wykaz pokazów rejonowych i powiatowych

L. P.	Powiat	Miejscowości		Ilość pokazów w powiecie
		pokazów rejonowych	pokazów powiatowych	
1.	Augustów	Sopoćkinie	Augustów	2
2.	Białystok	Monki, Tryczówka, Dobrzyniewo, Kamionka		4
3.	Bielsk P.	Bielsk, Milejczyce, Siemiatycze, Brańsk		4
4.	Grodno	Porzecze, Indura, Skidel, Poręba		4
5.	Łomża	Nowogród, Mały-Płock, Zambrów		3
6.	Ostrołęka	Wyszyniec		1
7.	Ostrów Maz.	Małkinia, Jelonki, Andrzejewo, Nur.		4
8.	Sokółka		Sokółka	1
9.	Suwałki	Pawłówka, Bakalarzewo, Kaletnik, Huta		4
10.	Szczuczyn	Lechowo, Radziłów	Grajewo	3
11.	Wołkowysk	Łuka, Mściłbów, Roś, Jasianowice, Krzemienica, Zelwa, Międzyrzecz, Podorosk, Bojary	Wołkowysk	10
12.	Wysokie Maz.		Wysokie Maz.	1

Niektóre pokazy organizowane wspólnie z Kołami Gospodyń Wiejskich, gospodarzami samodzielnymi i pokazami owoców.

W pracy zespoły korzystały z 230 egzemplarzy "Przysposobienia Rolniczego" przerobiły 98 egzemplarzy Kursów Staszica.

Prace Przysposobienia Rolniczego finansowane były przez Izbę Rolniczą w cyfrze - Zł. 7.355.-, Centralny Komitet do Spraw Młodzieży Wiejskiej kwotą Zł. 7.200.- i Samorządy Powiatowe kwotą Zł. 12.215.- Razem Zł. 26.770.-

Koszt jednego ucznia wyniósł około Zł. 25.- wliczając w to wszystkie sumy złożone przez wyżej wymienione instytucje.

Zespoły obsługiwane były przez instruktorów specjalnych Przysposobienia Rolniczego, instruktorów rejonowych i specjalnych, oraz referentów rolnych.

Instruktorzy Przysposobienia Rolniczego pracowali na następujących powiatach :

1/Augustów	średnie wykształcenie	ogrodnicze
2/Grodno	"	rolnicze
3/Lomża	wyższe wy	"
4/Ostrołęka	niższe	"
5/Sawałki	średnie	ogrodnicze
6/Wołkowysk	"	rolnicze
7/Wysokie M.	"	"

Do pracy na rok 1936/37 organizacje młodzieżowe zgłosiły 630 zespołów. Ponieważ jednak liczba ta przy obecnym personelu instruktorskim i środkach finansowych obciążona być nie mogła, a Komisja Oświatowa Białostockiej Izby Rolniczej na posiedzeniu w dn. 27.I-37 r. wypowiedziała się za selekcją jakościową zespołów, kosztem ilości, wprowadzając zarazem obowiązek dla wszystkich przodowników wzięcia udziału w kursie, ilość zespołów jeszcze w okresie zimy spadła do 450.-

Normalne kursy dla przodowników zostały poprzedzone konferencją dla instruktorów P.R. przy pierwszym na terenie Izby organizowanym kursie dla przodowników w Wołkowysku w dn. 25 - 29 listopada.

W konferencji wzięli udział instruktorzy P.R. w liczbie 7-u z innych powiatów instruktorzy prowadzący prace P.R., referenci rolni z 6 powiatów, przedstawiciele Centralnego Komitetu do Spraw Młodzieży Wiejskiej, Urzędu Wojewódzkiego, Kuratorium Okręgu Szkolnego Wileńskiego.

Pierwsza tego rodzaju konferencja w woj. białostockim miała na celu zapoznanie z zadaniami akcji P.R., ujednolicenie metod prac na wszystkich powiatach oraz omówienie wytycznych prac na rok najbliższy. Na konferencji został opracowany nowy program kursu dla przodowników, który z małymi zmianami był stosowany na wszystkich kursach.

Program kursu dla przodowników /5 dni trwania/ przewidywał wykłady teoretyczne, oraz zajęcia praktyczne i miał na celu nie nauczyć rolnictwa lub hodowli, ale zapoznać z zadaniami P.R. oraz nauczyć samokształcenia się. Zapoznawał ze sposobami samokształcenia i korzystania z pomocy oświatowych, przy małej ilości godzin wykładów fachowych.

Kursy dla przodowników zostały zorganizowane dla wszystkich powiatów:

Wykaz kursów dla przodowników

Lp.	Powiat	Czas trwania od do	Ilość dni	Ilość obecnych	W tym przodown.
1.	Augustów	7 - 11.XII-36	5	43	39
2.	Białystok	30-XI-4.XII-36	5	48	40
3.	Białek P.	11-15.XII-36	5	34	34
4.	Grodno	19-23.XII-36	5	56	35
5.	Lomża	1-5.XII-36	5	29	29
6.	Ostrołęka	17-21.I-37 r.	5	35	21
7.	Ostrów M.	15-19.XII-36	5	22	22
8.	Sokółka	9.-13.XII-36	5	33	33
9.	Sawałki	30-XI-4.XII-36	5	45	45
10.	Szozuozyn	14-16.XII-36	3	41	24
11.	Wołkowysk	22-27.XI-36 r.	5	70	70
12.	Wysokie	17-21.XII-36	5	52	34
Razem			53	508	426

W okresie zimy dla wszystkich zespołów zostały zorganizowane kursy przedkonkursowe, celem zapoznania z metodą pracy oraz pracami w danym temacie.

Zespoły zostały zaopatrzone w pomoce oświatowe w postaci broszur zeszytów notatkowych, prenumerat "Przysposobienia Rolniczego" w ilości 277 i Kursów Staszica w ilości 138.

Do programów prac w P.R. na II i III stopień sprawności rolniczej zostało wprowadzone samokształcenie spółdzielcze, oparte na broszurach spółdzielczych i wycieczkach do istniejących spółdzielni rolniczych.

Po przeprowadzeniu selekcji w okresie zimowym zespołów pracowało na dzień 30.III-1937 r.:

1/Związku Strzeleckiego	120 zesp.	817 uczniów
2/Związku Młodej Wsi	89 "	686 "
3/Kat. Stw. Młodzieży	149	1154 "
4/Bez organ.	26	244 "
Razem	384 zesp.	2897 uczniów

W-g stopnia sprawności

I stopień	212 zesp.	1874 uczniów
II "	124 "	812 "
III "	48	211 "
Razem	384 zesp.	2897 uczniów

W ostatnim kwartale sprawozdawczym rozpoczęte zostały zwykłe wiesenne lustracje oświatowe zespołów, którymi rozpoczęto okres pracy 1936/37 r.

Inspektorat Kół Gospodm Wiejskich.

Prace w dziale K.G.W. prowadzone były według planu opracowanego przez Komisję K.G.W.

Posiedzenia Komisji K.G.W. odbyły się dn. 3-15.VI, 28.IX i 30.XII.1936 r., na posiedzeniach tych omawiano następujące sprawy:

- 1/ dokształcanie instruktorów przez zorganizowanie kurso-konferencji i wysyłanie na Okręgi Cwiczebne gospodarstw przykładowych -
- 2/ prowadzenie kursów szycia, trykotarstwa, gospodarstwa domowego -
- 3/ organizacja zbytu.

Przewodnicząca Komisji i inspektorka K.G.W. przeprowadziły lustracje wszystkich P.O.K.G.W., objeżdżając powiaty.

Ponieważ w 2-ch powiatach nie było P.O.K.G.W., braki te w okresie sprawozdawczym uzupełniono organizując P.O.K.G.W. /w Augustowie i Ostrowi Mazowieckiej/.

1-2-3 lipca 1936 r. odbyła się 3-y dniowa kurso-konferencja dla instruktorów powiatowych w Łomży i Kisielnicy, połączona z lustracją prac K.G.W. w Kramkowie i Wiźnie pow. łomżyńskiego.

Kurs poświęcony był zagadnieniom:

- 1/ znaczenie uprawy roślin leczniczych -
- 2/ inspekcje K.G.W. -
- 3/ organizacja gospodarstw przykładowych -
- 4/ choroby drobiu -
- 5/ ogniska matki i dziecka -

Na Okręgu Cwiczebnym organizacji gospodarstw przykładowych w Płońsku została przeszkolona w przeciągu 5 miesięcy instruktorka powiatowa z Augustowa.

Na terenie woj. białostockiego prowadzi pracę K.G.W. 12 instruktorów powiatowych -

2 instruktorki rejonowe /Swisłocz, pow. Wołkowyski i Myszyniec, pow. Ostrołęcki/ na etacie Wydziałów Powiatowych -

2 instruktorki tkactwa na etacie Kuratorium Szkolnego w Brześciu i Wilnie

1 " kroju i szycia " " "
1 " gospodarstwa domowego " " "
1 " " " na etacie Białostockiej Izby Rolniczej
14 " kroju, szycia i trykotarstwa utrzymywane z opłat kursiatek i Białostockiej Izby Rolniczej

Kół Gospodyń - 215 - członków 4.082.

Inspektorka K.G.W. brała udział w konferencji inspektorów we Lwowie i w zjeździe C.T.O.K.G.W. dn. 8-9.XII.1936 r. w Warszawie.

Prace fachowe. W pierwszym półroczu okresu sprawozdawczego był wydawany Komunikat K.G.W. w formie kwartalnika.

Na terenie powiatów znajduje się 12 bibliotek wędrownych Białostockiej Izby Rolniczej, które uzupełniono 6 książkami fachowymi jak: "Młoda gospodyni" - Gensówna; "Poradnik weterynaryjny" - L. Dobrzański; "Hodowla zwierząt" - Mocarski i t.p. i 10 bibl. K.G.W.

"Przodownice" prenumeruje 71 kół, małą ilość prenumerat tłumaczy się tym, że poziom "Przodownicy" wydaje się za wysoki.

W okresie sprawozdawczym odbyły się pokazy prac K.G.W. 4 powiatowe i 12 rejonowych.

68 K.G.W. prowadziło w okresie zimowym prace świetlicowe przy pomocy nauczycielstwa /tab.I/. Wycieczek K.G.W. było 24, organizowanych do sąsiednich powiatów i w obrębie powiatu.

W rozszerzaniu opieki nad matką i dzieckiem współpracowała Komisja K.G.W. Białostockiej Izby Rolniczej z Wojewódzką Organizacją Kół Gospodyń Wiejskich.

W okresie letnim /I.VII-I.IX/ 1936 r. przeprowadzono 31 dziecińców dla 705 dzieci /r.ub.9/ i zorganizowano 8 stałych Ognisk Matki i Dziecka dla 145 dzieci. Dziecińce i Ogniska były w dużej mierze subsydiowane przez Centralne Towarzystwo Organizacji i Kółek Rolniczych /dziecińce Zł.65.- ognisko pensja kierowniczk + Zł.200.- na urządzenia/.

Prace w zakresie higieny prowadzono za pomocą kursów i konkursów zdrowia - uruchomiono 3 kąźnie w pow. Bielsk Podlaski.

P.O.K.G.W. we wszystkich powiatach nawiązały kontakt z powiatowymi lekarzami, którzy w miarę możliwości wyjeżdżają do kół na lustracje konkursów zdrowia i na badanie zdrowotności dzieci w dziecińcach letnich.

W okresie sprawozdawczym w dalszym ciągu istniała na terenie powiatu wołkowyskiego Żeńska Szkoła Wędrowna Rolnicza w Szynkach pod kierownictwem p.Kwasniewskiej.

W obrębie woj.białostockiego istnieje tylko jedna Szkoła Rolnicza w Kukowie, która nie może sprostać zapotrzebowaniom terenowi, /to też w K.G.W. pracuje znikomy procent wychowanek szkół rolniczych/.

Lotne instruktorki Białostockiej Izby Rolniczej prowadziły kursy gospodarstwa domowego 2-4 tygodniowe, poza tym instruktorki powiatowe i rejonowe prowadziły kursy kilkodniowe /1 - 6 dn./ gotowania, pieczenia, przetworów: owocowych, warzywnych, mięsnych.

Kursy kroju szycia i trykotarstwa 4 - 8 tygodniowe prowadziły fachowe kierowniczki, opłacone przez uczestniczk kursu przy pomocy P.O.K.G.W. /tab.II/.

W dziale lnianstwa i tkactwa w dalszym ciągu propagowało się wprowadzenie lepszego materiału siewnego, organizując konkursy uprawy lnu /tab.III/ i kursy tkackie, prowadzone przez 2

instruktorzy kuratorskie /tab.II/.

Dążąc do jaknajwyższego postawienia tego działu i do usprawnienia obróbki lnu, Białostocka Izba Rolnicza zakupiła 12 niedłazek /po jednej na każdy powiat/ i 20 trzepaków z czego wysłano: Augustów, Białystok, Bielsk Podlaski, Grodno, Sokółka, Suwałki, Wołkowysk, Wysokiemazowieckie po 2; Szczuczyn, Ostrów M., Ostrołęka i Łomża po 1.

Poza tym Białostocka Izba Rolnicza posiada 5 warsztatów średnich, które zostały przekazane P.O.K.G.W. - Wołkowysk 2, Suwałki 2, Sokółka 1.

Warsztaty szerokie wprowadziły Kola - pow. Bielsk Podlaski, Dołubów 3, pow. Wołkowysk - Roś 5, Rogoźnica 3.

Inspektorat K.G.W. pomagał organizacyjnie Bazarowi Przemysłu Ludowego, który dla ułatwienia gospodyniom bezpośredniego zbytu płótna, tkanin wełnianych, włókna lniennego i wełny - organizował skupy w określone dni w następujących powiatach: pow. białostocki - Białystok - Knyszyn - Suchowola, pow. bielski - Bielsk Podl., Brańsk, pow. sokólski - Sokółka - Długi Ług; Grodno, Suwałki, Łomża, Wołkowysk.

W pracach ogrodniczych K.G.W. położono bardzo duży nacisk na konkursy warzywne, mając na celu uczyć uprawy, przechowania i przyrządzania warzyw, osiagając w ten sposób poprawę racjonalnego odżywiania się wsi.

W miejscowościach, gdzie nie można było przeprowadzić konkursu uprawy warzyw, organizowano ogródki pokazowe.

Poza tym sprowadzano krzewy owocowe /250 / . . i truskawki /3.000 /.

W docenianiu tych prac przez członkinie świadczy duża ilość przeprowadzonych konkursów i kursów - stwierdzono również, że gos-

podynie z roku na rok zwiększają swe zapotrzebowanie na warzywa wprowadzając je do odżywiania rodziny.

Szczegółowe sprawozdanie z działu hodowli drobiu figuruje w części omawiającej działalność z zakresu hodowli drobiu. Podajemy tylko prace konkursowe prowadzone w K.G.W. /tab.III/.

W roku sprawozdawczym prowadzona była akcja wspólnego zbytu tylko w 2-ach kierunkach:

- 1/ zbył wyrobów lnianych i wełnianych do Bazaru Przemysłu Ludowego, co było omówione powyżej i
- 2/ zbył drobiu organizowany przez inspektorat drobiowy do firm "Sair" i innych -

Urządzano w poszczególnych powiatach skupy drobiu z bardzo dobrymi wynikami. Skupy powyższe odbywały się w następujących miastach powiatowych: Suwałki, Augustów, Ostrołęka, Bielsk Podl., Białystok, Grodno, Łomża, Grajewo, Wysokie Mazowieckie oraz w niektórych miejscowościach położonych w obrębie powyższych powiatów.

-----000-----

P o w i a t	Konk. zdrowia		u p r a w o w e										H o d o w l a n e				Razem		Dziecińców letnich		Ognisko Mat- ki i Dziecka		Świetlice	
			warzywa		len		kwiatowe		soja		Pokazowe ogr. warzywne		producentów drobiu		wychów dro- biu				ilość	ilość dzieci	ilość	ilość dzieci	zesp.	osób
	zesp.	osób	zesp.	osób	zesp.	osób	zesp.	osób	zesp.	osób	zesp.	osób	zesp.	osób	zesp.	osób								
Augustów			6	43	4	24							5	40	15	107					4	60		
Białystok	2	20	4	24	5	40					1	5			12	69	2	44			2	30		
Bielsk Podl.			7	47	2	10					1		3	25	13	90					6	96		
Grodno			4	24							1	10	1	8	6	42	2	44			2	28		
Łomża	6	48	18	125	7	80	3	21			16		2	18	16	135	52	427			15	300		
Ostrołęka	7	60	19	122	5	64	9	74			7		4	49	7	49	51	418	3	82	2	32	2	50
Ostrów Maz.	2	12	8	66	9	82	6	47							25	207			2	42	5	150		
Sokołka			5	30	3	18	1	4			1		2	12	11	64	2	44			6	90		
Suwałki	1	8	10	79	7	57			2	13			1	12	21	169	2	44	1	18				
Szczuczyn	4	26	2	12	3	22					5		1	10	10	70	5	112	1	21	8	160		
Wołkowysk	2	18	4	32	5	30									11	80	10	225	2	32	10	125		
Wysokie Maz.			7	62	5	48					20				12	110	5	110			4	40		
Razem	24	192	94	666	55	475	19	182	2	13	51		10	104	34	269	252	1873	31	705	8	145	68	1149

Tabl. II

Powiat	Kursy dla zarządów		Kursy gosp. ośw.		Kursy gosp. miesięczne		Kursy przetworów warz. i owoców.		Kursy przetworów mięsnych		Kursy zdrowia		Kursy prania i porządków		Kursy kroju i szycia		Kursy trykotarstwa		Kursy tkactwa		Kursy inne ogr. hod.		Razem kursów	Razem uczestników
	il.	ucz.	il.	ucz.	il.	ucz.	il.	ucz.	il.	ucz.	il.	ucz.	il.	ucz.	il.	ucz.	il.	ucz.	il.	ucz.	il.	ucz.		
Augustów							4	42	2	30					1	16					5	65	12	153
Białystok			2	24											6	66								
Bielsk P.	2	34	1	12	1	12	3	30	1	10	3	45											10	126
Grodno			3	34			1	12							1	18							5	64
Łomża			19	172			3	30			6	120			4	64	7	171	1	16	49	550	89	1123
Ostrołęka			6	141	1	25	4	69	1	11	4	86	9	118	2	58	9	143					36	631
Ostrów Maz.			2	14							7	270	2	31	8	197	7	84			7	137	33	733
Sokołka			5	60	1	15	6	75	1	10					2	30			2	24	3	45	20	259
Suwałki	1	52	6	62	1	15	4	43	1	12					3	46	1	15	1	25	19	265	37	515
Szczuczyn			5	75			1	12	3	42	4	72			3	39					2	22	15	228
Wołkowysk	1	15	15	215			3	36			2	110			4	92			1	18			25	471
Wysokie M.			10	120			6	66					3	30	4	60		31			17	134	42	441
Razem	4	101	74	929	4	67	35	409	9	115	26	703	14	179	38	666	29	444	5	83	102	1218	324	4744

Okręgowy Wydział Bezpieczeństwa Pracy w Rolnictwie.

Akcję bezpieczeństwa pracy w woj. białostockim rozpoczęto z dniem 1 listopada 1936 r., powołując do życia Okręgowy Wydział Bezpieczeństwa Pracy, w którym, obok stale zatrudnionego kierownika, przejściowo pracowali pobocznie fachowi inspektorzy Izby.

W zachodniej części terenu Izby, gdzie spotyka się większe zrozumienie wagi bezpieczeństwa i higieny pracy w rolnictwie, praca jest łatwiejsza wobec większej zamożności gospodarstw. Wykonanie zleceń nie napotyka na trudności. We wschodniej części terenu Izby wiele gospodarstw znajduje się w stanie upadku, powodowanego kryzysem gospodarczym poprzednich lat. Pomimo zasadniczo dodatniego ustosunkowania się rolników całego województwa do akcji Bezpieczeństwa Pracy, napotyka się niejednokrotnie na trudności powodowane niemożnością wydatkowania nawet drobnych kwot na zabezpieczenia.

Do czynności inspektorów fachowych Izby należała przede wszystkim propaganda i rozpowszechnienie wiadomości wśród rolników o nieznanej dotąd akcji Bezpieczeństwa Pracy; między innymi np. demonstrowanie i nauczanie właściwego obchodzenia się ze zwierzętami. Akcją tą objęto całość województwa i wszystkich rolników niezależnie od wielkości posiadanego gospodarstwa.

Za pośrednictwem powiatowych komórek organizacyjnych, którymi są Okręgowe Towarzystwa Organizacji i Kółek Rolniczych rozkolportowano w szybkim tempie broszury z zakresu Bezpieczeństwa Pracy. Równocześnie rozpoczęto tworzyć powiatowe sekcje Bezpieczeństwa Pracy na wzór innych działów pracy Izby Rolniczej, chcąc w ten sposób bezpośrednio pracę lustracyjną przenieść na instruktorów rejonowych, po uprzednim masowym przygo-

towaniu i zjednaniu dla akcji Bezpieczeństwa Pracy ogółu rolników.

Tą drogą chciała Izba wytworzyć zrozumienie ważności zabezpieczeń i higieny pracy w rolnictwie wśród najszerszych warstw rolniczych, ażeby zatrudniony na roli pracownik, zorientowany w grożącym mu niebezpieczeństwie, sam dbał o swe bezpieczeństwo lub mógł wymagać od pracodawcy zabezpieczonego narzędzia, czy maszyny do pracy.

Akcje w tym kierunku prowadzono do dnia 31.III.1937 r.

Na dział ekonomiczny składają się sprawy z zakresu polityki rolnej, sprawy podatkowe i ubezpieczeniowe, rachunkowość rolna, sprawy finansowo-rolne i kredytowe, organizacja zbytu, statystyka i sprawozdawczość. W sprawach tych, Białostocka Izba Rolnicza tak współdziałała w pracach podejmowanych generalnie przez naczelne organizacje rolnicze, jak i dążyła do lokalnego rozwiązywania tych zagadnień pod kątem potrzeb terenu własnego.

Najważniejszym zagadnieniem jest niewątpliwie sprawa struktury terytorialnej i struktury ludnościowej wsi. Białostocka Izba Rolnicza jest świadomą tego, że jakkolwiek struktura terytorialna gospodarstw rolnych na terenie Izby jest jeszcze zdrowszą niż w woj. woj. południowych, tym niemniej jednak pociąg się struktury rolnej w woj. białostockiej czyni widoczne postępy, z drugiej zaś strony możliwość działania poprzez procesy parcelacyjne prawie że nie istnieją, z uwagi na znikomy zapas ziemi jaki do parcelacji pozostał. Równocześnie zaś Izba liczyła się z brakiem przychylnych warunków gospodarczych do działania w kierunku radykalnego usunięcia przyczyn pogarszających strukturę gospodarstw i strukturę ludnościową wsi. Skoro jednak zjawiała się inicjatywa Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych w postaci projektu ustawy o ograniczeniu obrotu ziemi pochodzącej z parcelacji, Izba zaopiniowała ten projekt przychylnie, podkreślając tylko, że uważa to jedynie za pierwszy krok na drodze zahamowania rozpadu gospodarstw. Wspomniana inicjatywa Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych przyspieszyła pojawienia się projektu ustawy o niepodzielności gospodarstw rolnych, Izba rozpatrzywszy ten projekt, uznała zasady, na których był skonstruowany, za słuszne, jakkolwiek poczyniła szereg uwag.

Jednocześnie na terenie Izby przystąpiono do rozpatrzenia możliwości uwzględnienia w oświacie dawanej przez Izbę wstępnego przygoto-

wania młodzieży wiejskiej do przechodzenia na inne zawody, jak handel i rzemiosło.

Zagadnienia stosunków rolnych dotyczą również dwa inne akty ustawodawcze, jakimi Izba w okresie sprawozdawczym się zajmowała, mianowicie projekt ustawy o podziale wspólnot i projekt rozporządzenia do ustawy o zalesianiu nieużytków. Konstrukcja tych projektów nie budziła większych zastrzeżeń, jednakże szereg poprawek, jakie z punktu widzenia tutejszego terenu wydały się pożądane, Izba zaproponowała. Negatywnie natomiast ustosunkowała się Izba do projektu nowelizacji ustawy o ochronie lasów, dając temu wyraz tak w opinii pisanej, jak i na odcisnętej konferencji.

Sprawy podatkowe. W dziedzinie podatkowej najdotkliwsze niedomagania mają źródło w wielkiej różnorodności danin komunalnych i w wadliwym rozkładzie podatku gruntowego, na którym opierają się przy tym wymiary danin komunalnych.

Sprawa scalenia danin komunalnych była w okresie sprawozdawczym podejmowana generalnie na terenie organizacji rolniczych. Znalazło to konkretny wyraz w projekcie ustawy o dodatkach komunalnych do podatków państwowych. Izba rozpatrzywszy ten projekt zaopiniowała go przychylnie. Projekt szedł w kierunku zniesienia podatku wyrównawczego i opłat drogowych przez zastąpienie ich scalonymi dodatkami do podatków: gruntowego, przemysłowego i od nieruchomości. Negatywnie zaś ustosunkowała się Izba do projektów innych dwu ustaw, mianowicie "o samodzielnym podatku wyrównawczym" i "o budowie i utrzymaniu dróg publicznych". Projektowana nowelizacja ustawy o podatku wyrównawczym jakkolwiek nie zawierała dla terenu Izby żadnych istotnych zmian w dotychczasowym stanie rzeczy, szła jednak po linii utrwalenia rozproszkowania systemu podatkowego. Negatywne ustosunkowanie się Izby do projektu ustawy o budowie i utrzymaniu dróg publicznych wynikało z treści projektu, utrzymującego oddzielne opłaty drogowe i zdradzającej tendencję do przesuwania

ciężaru utrzymywania dróg w coraz szerszej mierze na samorządy.

Wadliwość rozkładu podatku gruntowego da się usunąć dopiero po reformowaniu podatku gruntowego w oparciu o wyniki przeprowadzonej klasyfikacji gruntów. Białostocka Izba Rolnicza w porozumieniu z Wojewódzkim Inspektoratem Klasyfikacyjnym inicjowała zebrania we wsiach w których rozpoczynano prace klasyfikacyjne, dla zapoznania ludności z przepisami klasyfikacyjnymi, zwłaszcza zaś z prawami i obowiązkami właścicieli gruntów, zdążając w ten sposób do powodowania współpracy ludności z klasyfikatorem. W związku z klasyfikacją gruntów Izba otrzymała do opinii projekt nowelizacji rozporządzenia wykonawczego do ustawy klasyfikacyjnej i projekt instrukcji klasyfikacyjnej. Do projektowanych zmian w rozporządzeniu wykonawczym Izba ustosunkowała się negatywnie, do projektu instrukcji zaproponowała szereg poprawek. Zaopiniowała też Izba opracowany przez specjalną Komisję schemat prac nad podziałem Państwa na okręgi ekonomiczne dla celów reformy podatku gruntowego, potrzymując swe stanowisko na konferencji, jak w tej sprawie miała miejsce w dniu 3.XI-1936 r. w Warszawie. Nadmieniam się, że projekt podziału terenu Izby na okręgi ekonomiczne dla celów reformy podatku gruntowego, opracowany został przez Izbę w roku 1935/36.

Podczas obrad Międzyministerialnej Komisji Współpracy z Samorządem Gospodarczym w Wilnie, Izba dała wyraz przekonaniu, że część niedomagań tkwiących w ustawie o podatku gruntowym da się usunąć bez czekania na ukończenie klasyfikacji. Po tej linii szedł projekt rozporządzenia wykonawczego do ustawy o podatku gruntowym, opiniując który Izba wniosła swe uwagi; projekt między innymi przewidywał powołanie w powiatach wschodnich komisji repartycyjnych.

W związku z wejściem w życie ordynacji podatkowej Izba rozpatrzyła i zaopiniowała projekt rozporządzenia wykonawczego do ordynacji, formułując uwagi, które zostały przez delegata Izby zgłoszone na odpowiedniej konferencji w Warszawie, w dn. 24 czerwca 1936 r. Uwagi te doty-

czyły postępowania przy wymiarze podatku dochodowego na podstawie norm średniej dochodowości, wymagań stawianych rachunkowości rolnej i ulg z tytułu klęsk żywiołowych.

Wreszcie Izba przedłożyła uwagi do projektu instrukcji o odnischach na amortyzację i opracowała dla użytku Izby Skarbowej normy bilansowe dla ustalania dochodu podatkowego na podstawie ksiąg, zaprojektowane przez Izbę normy zostały przez Izbę Skarbową zaakceptowane/.

Sprawy ubezpieczeniowe W czasie obrad Międzyministerialnej Komisji Współpracy z Samorządem Gospodarczym w Wilnie, Białostocka Izba Rolnicza podnosiła wady ustawodawstwa ubezpieczeniowego. Możliwości uzyskania zasadniczych zmian w ustawodawstwie ubezpieczeniowym są obecnie znikome. W okresie sprawozdawczym Białostocka Izba Rolnicza wystąpiła jednak o odroczenie obejmowania ubezpieczeniem wypadkowym tych gospodarstw do 50 ha., które jeszcze nie otrzymały wymiaru składek i anulowanie doręczonych poraz pierwszy w roku 1936 nakazów płatniczych na składek wypadkową, zawierających łącznie wymiary za lata ubiegłe.

W związku z uzupełnieniem ustawodawstwa ubezpieczeniowego Izba przedłożyła na żądanie władz wykaz tych prac w rolnictwie i leśnictwie, które należy uważać za groźne dla młodocianych. Wiąże się to z projektem wyjaśnienia do § 1 rozporządzenia z dn. 9 marca o bezpieczeństwie i higienie pracy w rolnictwie.

Wreszcie Izba wykonując ustawowe uprawnienia, wydawała opinie co do zaliczania zakładów pracy do przedsiębiorstw prowadzonych w większym rozmiarze lub mających charakter związków z rolnictwem.

Rachunkowość rolna Podobnie jak w roku 1935/36 zestawiono wyniki rachunkowości prowadzonej pod opieką instruktorów organizacji gospodarstw przez drobne gospodarstwa rolne. W roku 1936/37 przyjęto do zestawienia 16 ksiąg, prowadzonych w/g wzoru inż. Guzytka. Zestawienia takie dają Izbie bardzo cenny materiał pomocniczy do prac badawczych. Nie może jed-

nak dotychczas ta rachunkowość służyć ani celom podatkowym ani stanowić podstawy do poważniejszych opracowań, tak z uwagi na niewielką liczbę gospodarstw jakie reprezentuje, jak i z uwagi na niedociągnięcia powodowane niedość fachowym nadzorem.

Sprawy finansowo-rolne i kredytowe.

Rok sprawozdawczy ubiegły na realizacji oddłużenia rolnictwa w ramach ustawodawstwa oddłużeniowego. Interwencji organizacji rolniczych a z tym i Izby, wymagały za-
dłużenia nie objęte ustawodawstwem oddłużeniowym lub przez to ustawodawstwo potraktowane niedostatecznie. W okresie sprawozdawczym Izba zgłosiła postulaty dotyczące rozszerzenia ulg w zakresie kredytów melioracyjnych w obligacjach Państwowego Banku Rolnego, przeprowadziła ankietę na temat zadłużenia rolniczego w kredycie prywatnym i opublikowała wyniki tej ankiety. Wreszcie w związku z akcją konwersyjną sporządziła dla użytku instytucji kredytowych 8 szacunków drzewostanów. Poza tym personel referatu ekonomicznego brał udział w zjazdach aparatu oddłużającego i zjazdach przedstawicieli instytucji kredytowych konwertujących, jakie w roku sprawozdawczym miały miejsce.

Ponieważ na terenie Izby sieć kas gminnych jest niedostateczna podobnie jak i silnych finansowo Kas Stefczyka, a komunalne kasy oszczędności miały zakaz rozprowadzenia kredytów celowych, dopływ kredytu na wieś jest utrudniony. Izba Rolnicza wystąpiła do Ministerstwa Skarbu o zezwolenie kasom komunalnym na rozprowadzenie kredytów z Państwowego Banku Rolnego.

Sprawy kredytowe związane z akcją sadowniczą, załatwiane były przez referat ogrodniczy w porozumieniu z referatem ekonomicznym.

Komisja Ekonomiczna Izby, na posiedzeniu w dniu 9 stycznia 1937 r. rozpatrzyła możliwości reorganizacji aparatu kredytowego-rozprowadzającego na terenie Izby, ustalając wytyczne prac nad usprawnieniem obsługi kredytowej rolnictwa.

Współpraca z Towarzystwami mi. białostk. cen artykułów rol-

nojących, wywołała szukanie sposobów powiększenia przy-

chodu w rolnictwie drogą usprawnienia obrotu artykułami rolnymi. Na te-
renie centralnych organizacji rolniczych podjęte zostały badania nad for-
mami obrotu towarowego, rezultatem których między innymi musiała być ini-
cjatywa reformowania obrotu rynkowego od strony normujących go przepi-
sów prawnych. Na ożywienie normalnej działalności ustawodawczej mającej
za przedmiot obrotu artykułami rolnymi, wpłynęły również dezyderaty zgło-
szone przez rolnictwo w czasie obrad Międzyministerialnej Komisji Współ-
pracy z Samorządem Gospodarczym i na Wielkiej Radzie Wojewódzkiej, uwzględ-
nienie których również w wielu wypadkach powodowało konieczność w pos-
taci wydania nowych, czy to nowelizacji już obowiązujących przepisów.
Trzecim wreszcie źródłem potrzeby intensywniejszej akcji ustawodawczej
w zakresie obrotu rynkowego, był wzrost znaczenia niektórych świeżo sto-
sunkowo powstałych form obrotu czy też urządzeń obrót rynkowy obsługi-
wujących, które nie posiadały jeszcze prawnej unormowanej struktury.

Białostocka Izba Rolnicza w okresie sprawozdawczym brała udział tak
w badaniach nad formami obrotu towarowego, opracowując poszczególne jego
odcinki do użytku organizacji centralnych, jak i w konferencjach sprawie
organizacji zbytu poświęconych, formułując na tych konferencjach potrze-
by własnego terenu. Brała też udział w pracach ustawodawczych, opiniując
projekty ustaw i rozporządzeń.

Przedstawiciele Izby brali udział w konferencji w sprawie zwiększe-
nia udziału spółdzielczości rolniczej w handlu zwierzętami, /30.VI-1
1.VII.36/, w konferencji w sprawie eksportu trzody na której Izba doma-
gała się zmian w konstrukcji subwencjonowania wywozu smalcu /23.VI-36/, w
konferencji w dn. 7 maja 1936 r. na której wypowiedziała się za wydaniem ra-
mowej ustawy standaryzacyjnej, domagając się przy tym poddania sprawy
standaryzacji artykułów rolnych kompetencji Ministerstwa Rolnictwa i Re-
form Rolnych, w konferencji w dn. 18.VI-36 r. na której wypowiedziała się za

dopuszczeniem importu makuchów w ramach aktualnego zapotrzebowania, w
konferencji w sprawie zastosowania włókna krajowego w przemyśle, /13.XI-
1937 r./, w posiedzeniu Komisji Handlu Wewnętrznego przy Związku Izb w
dn. 28 października 1936 r., w posiedzeniu Sekcji Owocarskiej tejże Ko-
misji w dniu 12 stycznia 1937 r. na którym ustalono schemat badań nad
obrotami owocami i na której postanowione zostało monograficzne oprowa-
dzenie stanu produkcji owoców i handlu owocami na terenie powiatów wyso-
ko mazowieckiego i wołkowyskiego oraz zbadanie rynku owocarskiego biał-
ostockiego, - i w szeregu innych.

Z rozpatrywanych i opiniowanych przez Izbę w okresie sprawozdaw-
czym projektów ustawodawczych, dziedziny zbytu dotyczyły: projekt ustawy
o kasach targowych, projekt ustawy o aukcjach, oraz dwa projekty rozporzą-
dzeń wykonawczych do ustawy o nadzorze nad obrotem zwierzętami i mię-
sem, a to projekt rozporządzenia o pośrednikach targowych i projekt
rozporządzenia o nomenklaturze zwierząt rzeźnych. Projekt ustawy o kasach
targowych był już przez Izbę opiniowany w r. 1935/36. Po usunięciu z nie-
go części artykułów budzących zastrzeżenia rolnictwa przedłożony został
ponownie w nowej redakcji do opinii samorządowi rolniczemu. Izba na ogół
ustosunkowała się do projektu przychylnie, wnosząc jednak o przyznanie
kasom targowym przymusu przeprowadzenia przez nie wszystkich transakcji,
a wypowiadając się przeciw udzielaniu kasom targowym uprawnień z zakre-
su notowania cen i wyłączności w zakresie komis. Pozytywnie ustosunko-
wała się też Izba do projektu ustawy o aukcjach. Opiniując wspomniane
projekty rozporządzeń wykonawczych, Izba podkreśliła konieczność udzie-
lenia władzom wojewódzkim uprawnień do zawieszania przepisów o klasy-
fikacji zwierząt rzeźnych, co przewiduje projekt rozporządzenia o nomen-
klaturze, na tych terenach, gdzie aparat targowiskowy nie będzie jeszcze
dostatecznie sprawnie zorganizowany. Wreszcie spraw obrotu produkcją
rolną pośrednio dotyczył również zaopiniowanych przez Izbę projekt roz-
porządzenia wykonawczego do ustawy mleczarskiej.

Rzecz prosta nie wyczerpuje to działalności Izby na odcinku organizacji zbytu. Izba czyniła starania o rozszerzenie udziału terenu woj. białostockiego w eksporcie artykułów rolnych i o uprzemysłowieniu województwa, ściśle mówiąc o rozbudowę przemysłu rolnego na terenie Izby.

Przeciwstawiła się powstawaniu form organizacyjnych w handlu artykułami rolnymi, które uważała za niepożądane dla interesów tujszego rolnictwa. Wreszcie w ramach możliwości oddziaływała bezpośrednio na organizację obrotu artykułami rolnymi na własnym terenie.

A więc Izba występowała o przydział eksportu trzody do Austrii i o powiększenie przydziału kontyngentów eksportu gęsi/wystąpienia te zostały zakończone pozytywnymi rezultatami/, podjęła starania o kontyngent cukrowiczy dla woj. białostockiego, o przyznanie kontyngentów na gorzelnie spółdzielcze i o uruchomienie drugiej przetwórni mięsnej, starania te nie zostały w roku sprawozdawczym zakończone/.

Izba wystąpiła przeciwko przymusowemu zorganizowaniu eksporterów krochmalu i przeciwko organizacyjnemu cłu na przetwory ogórkowe, w jego proponowanej wysokości.

Dążąc do usprawnienia zbytu na terenie swojej działalności referat ekonomiczny Izby zorganizował w Białymstoku 3 konferencje poświęcone zagadnieniom obrotu artykułami rolnymi, a mianowicie w dn. 20.X-36 r. konferencję w sprawie zakupów eksportowych drobiu, w dn. 1 marca 1937 r. konferencję mleczarską i w dn. 24 marca 1937 r. konferencję w sprawie organizacji spółdzielni zbytu żywo.

Prowadząc z konieczności akcję spędowną Izba dążyła do stopniowego przekazywania tej akcji spółdzielniom i organizacjom dobrowolnym, zachowując sobie rozdział kontyngentów eksportowych na poszczególne powiaty i ustalanie warunków zakupu z firmami eksportującymi. W roku 1936 akcję spędowną przejęły spółdzielnie rolniczo-handlowe w powiatach wysokomaz., bielskim, grodzieńskim, zaś Okręgowe Towarzystwa Organizacji i Kółek Rolniczych w pow. :szczurowskim, suwalskim, łomżyńskim, sokólskim i augustowskim.

Spis rzeczy

I.	WSTĘP	
II.	DZIAŁ PRODUKCJI ROŚLINNEJ	1 str.
	a/Doświadczałnictwo i nasiennictwo	3 "
	b/Melioracje i zagospodarowanie terenów meliorowanych b/Lekarstwo	13 "
	c/Ogrodnictwo	23 "
	d/Ochrona roślin	30 "
III.	DZIAŁ PRODUKCJI Z IERZECY	39 "
	a/Hodowla bydła	40 "
	b/Hodowla koni	44 "
	c/Hodowla i trzody	55 "
	d/Hodowla owiec	69 "
	e/Hodowla drobiu	75 "
IV.	DZIAŁ OŚWIATY I POPIERANIA WŁAŚCIWYCH SPOSOBÓW GOSPODAROWANIA	80 "
	a/Akcja organizacji wsi i gospodarstw	84 "
	b/Przysposobienie rolnicze	92 "
	c/Inspektorat Kół Gospodyń Wiejskich	100 "
	Okręgowy Wydział Bezpieczeństwa Pracy	105 "
V.	DZIAŁ EKONOMICZNY	107 "

4676

100